Rostocker Dokumentenserver
Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.
Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Johann Fecht Jacob Heinrich Zernecke

Dissertatio Theologica, De Statu Infantium, A Gentilibus Progenitorum, Cum In Infantia Decedunt

Rostochi[i]: Richelius, 1697

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381

Druck Freier Zugang PUBLIC DOMAIN

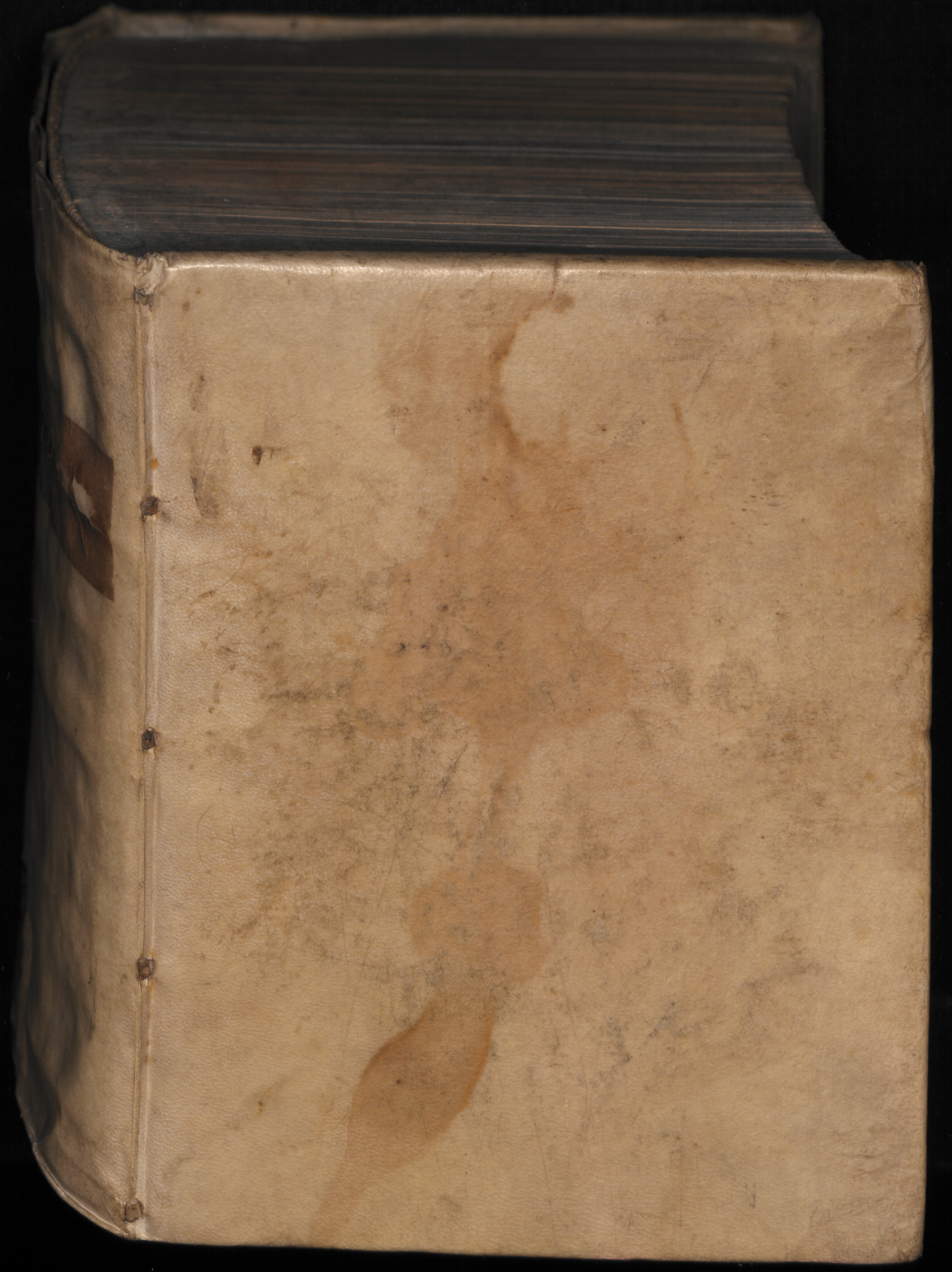
Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0001
DFG

72.

Fa – 1092 (72.)

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0002
DFG

Continentur in hoc Volumine:

I. Pauli Heigelii diss. de veritate unicæ religionis christianæ, et aliarum, quæ præter hanc in mundo sunt, falsitate. Resp. Bernh. Kenckel. Helmstad. 1681.

II. Metrophanis Critopuli confessio catholicæ et Apostolicæ in Oriente Ecclesiæ, Græcè conscripta, sed Latinitate donata et edita à Ioh. Horneio. Ibid. 1661.

III. Eliæ Veielii defensio exercitationis histor. Theolog. de Ecclesia Græcanica hodierna. Francof. 1666.

IV. Mich. Siricii Religio Moscovitica. Giessæ 1661.

V. Ioh. Ern. Gerhardi diss. de Religione ritibusq; Ecclesiasticis Moscovitarum. Resp. Ioh. Schwabe. Ienæ 1665.

VI. Ejusd. de statu Armeniæ Ecclesiastico et Politico tam pristino, quam hodierno. Resp. Mart. Kempio. Ienæ 1665.

VII. Abtruck eines schreibens an Hn Henrich Mühlen aus Germanton, in der Americanischen provintz Pensilvania, sonst Nova Suecia, de 1. Aug. 1701. den Zustand der Kirchen in America betreffend. 1702.

VIII. Ioh. Mich. Langii diss. de Alcorani versionibus variis, tam Orientalibus, quam Occidentalibus, impressis et hactenus anecdotis. Resp. Ioh. Cons. Lobserr. Altdorfi 1704.

IX. Ejusd. diss. de speciminibus, conatibus variis atq; novissimis successibus Doctorum quorundam Virorum in edendo Alcorano Arabico. Resp. Georg. Mich. Schnützlein. Altdorfi 1704.

X. Ejusd. de Alcorani prima inter Europæos editione Arabica, ante sesquiseculum, et quod excurrit, in Italia per Paganinum Brixiensem facta, sed jussu Pontificis Romani penitus abolita. Resp. Mich. Cons. Ludwig. Altdorfi 1703.

XI. Math. Frid. Beckii specimen Arabicum, h.e. bina capitula Alcorani, XXX. de Roma, et XLVIII. de victoria, è IV. codicibus MSS. Arabicè descripta, Latinè versa et notis locupletata. Aug. Vindel. 1688.

XII. Ioh. And. Schmidt historia Cœlicolarum, ad tit. C. de Iudæis et Coelicol. Resp. Ioh. Christian. Busmann. Helmstad. 1704.

XIII. Frid. Ulr. Calixti diss. de Religione Iudaica et Iudæorum conversione. Resp. Valent. Henr. Voglerô. Ibid. 1686.

XIV. Christoph. Sonntagii diss. de Synagoga cum honore sepulta. Resp. Ioh. Gottlob Carpzov. Altdorfi 1702.

XV. Dav. Clodii diss. ex Hos. III. 4. s. an speranda sit insignis quædam judæorum conversio? Respond. Eberh. Hamel. Giessæ 1683.

Universitäts Bibliothek Rostock

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0003

DFG

XVI. Ad. Tribecchovii historia Naturalismi, à prima sua origine ad nostra usq; tempora. studiô Ioh. Tribechovii filii. Ienæ 1700.

XVII. Ioh. Diecmanni diss. inaug. de Naturalismo tum aliorum, tum maximè Bodini, ex opere ejus MS. anecdoto de abditis rerum sublimium arcanis. Ienæ 1700.

XVIII. Ioh. Pet. Grünenbergs diss. de Atheorum religione Prudentum. Resp. Ioh. Henr. Schwartz. Rostoch. 1701.

XIX. Henr. Rixneri diss. de quæstione, an Aristoteles cognoverit creationem? Resp. Ioh. Conr. Schneider. Helmst. 1658.

XX. Ioh. Nic. Hartschmidt diss. de Theologia Ciceronis, in quantum constat ex libris ejus de Divinat. et de natura Deorum. Resp. Ioh. Dan. Groß. Argentor. 1696.

XXI. Ioh. Andr. Schmidts Theologia Hippocratis naturalis. Resp. Ioh. Henr. Schmidt. Ienæ 1691.

XXII. Ejusd. Seneca ejusq; Theologia. Resp. Mich. Frid. Lersse. Ibid. 1686.

XXIII. Ioh. Nic. Hartschmidts Senecæ notitia Dei naturalis. Resp. Ioh. Georg. Resch. Argentor. 1696.

XXIV. Gerh. Titii diss. de insufficientia religionis merè naturalis ad consequendam vitam post hanc meliorem, et necessitate revelationum Divinarum supernaturalium. Opposita libro Bar. Herbert de religione gentilium. Resp. Bernh. Hageman. Helmst. 1667.

XXV. Ioh. Bartholdi Nimeieri diss. de Gentilium statu et conditione post hanc vitam. Resp. Ern. Henr. Tübbesing. Helmst. 1694.

XXVI. Ejusd. diss. posterior de eodem argumento. Resp. Eôdem. Ibid. eod.

XXVII. Ioh. Fechtii diss. de statu infantium à Gentilibus progenitorum, cum in infantia decedunt. Resp. Iac. Henr. Zerneke. Rostoch. 1697.

XXVIII. Henr. Wideburgii fundamentum Theologiæ Fanaticæ de tribus partibus hominis, corpore, anima et spiritu. Resp. pro lic. Christoph. Tob. Wideburgiô. Helmstad. 1695.

[illegible]
Aº 1706.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0004
DFG

DISSERTATIO THEOLOGICA,
De
STATU INFANTIUM,
A GENTILIBUS PROGENITORUM,
CUM
IN INFANTIA DECEDUNT.

Quam

Divinâ annuente gratiâ
Ex benevolo Venerandæ in celeberrimo ad Varnum Athenæo
Facultatis Theologicæ indultu,
PRÆSIDE
VIRO
Magnifico, Summe-Reverendo, Excellentissimo
DN. JOANNE FECHTIO,
S. S. Theol. Doctore & Professore Publico
Longe-Celeberrimo, Consistorii Ducalis Meklenburgici
Assessore gravissimo, Districtus Rostochiensis Superintendente meritissimo vigilantissimoqvè,
Evergetâ & Patrono omni honoris & Venerationis cultu ætatèm proseqvendo, devenerando,
ad diem Decembr. Anno 1697.
publicæ disqvisitioni modestè subjicit
AUCTOR
JACOBUS HENRICUS Zerneke/
Thor. Borussus.

ROSTOCHI, Typis JACOBI RICHELII, Amplis. Sen. Typogr.

2.

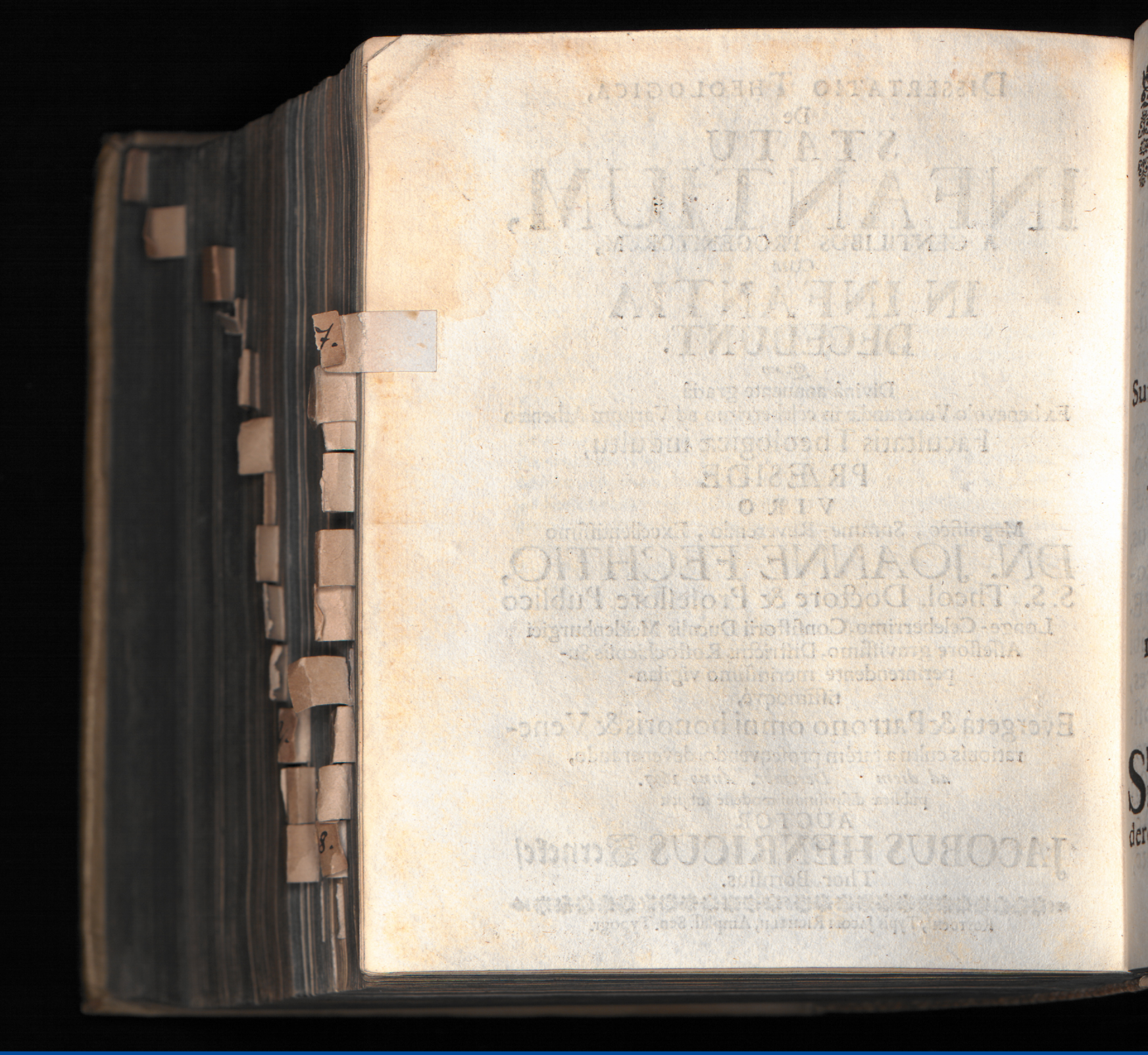

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0006
DFG

VENERANDO

THORUNIENSI MINISTERIO,

VIRIS

Summe Reverendis, Excellentissimis, Doctissimis ac Devotissimis,

DNO. SENIORI, PASTORIBUS,

cæterisq; verbi divini

MINISTRIS,

De Ecclesiâ Christi bene-meritis & merentibus indies,

Dominis, Fautoribus, & Patronis,

Sacrum!

SExtus volvitur annus, VIRI CELEBERRIMI, ex qvo, ceu optimè nostis, Musis derelictis Paternis, illustriora eorum domici-

lia in exteris posita oris & Academiis salutavi, atq; ab iisdem, qvod DEI Trinunius gratia est, in solidiori rerum Theologicarum scientia innutritus semper vixi, donec tandem DEO & Parentibus placuit, me è Toga ad Pallium, é Legibus divinis ad Civiles provocare, atqvè sic ad augustum Augustissimi *Imperatoris* Symbolum Pietate & *Justitia imbutum* me, ex Academiis reducem, intueri. Cui justissimo jussui cùm promptissimum gessissem morem, æqvum statim duxi, ne ex trito hocce *Musarum tramite plane* ἀσύμβολ@· & *jejunus* abiisse viderer, specimen qvoddam Theologicum viribus qvalibus qvalibus, dicam juvenilibus, excoctum in lucem proferre sub tutela Splendidissimi Nominis VESTRI, ut ita à luce Vestrâ qvandam sibi conciliare posset lucem. VOS ei Tutores, imò Patres advoco: Tangite, tollite expositam infirmam hanc infirmioris ingenii prolem, atqvè eandem imprimis favoris Vestri scuto defendite & securitate donate. Accipite,

cipite, qvod offero, tanto affectu, qvanto ego VOBIS placere annitor. Chartaceum qvidem hoc transmitto munusculum, ex affectu magis, qvam effectu, æstimandum; Sic erit, ut VOS si opellam hanc qvalem qvalem non improbabitis, gratuler mihi, VOBISQ; inserviendi nullã non arripiam occasionem. DEus interim TER-OPTIMUS TERQVE MAXIMUS diu VOS Ecclesiæ & Patriæ meæ bono servet sospites & incolumes, donec longa placidaqvè senecta ex terris in cœlum evocemini. Valete, atqvè ex animi sententia, ac publico voto, vestras res præclare gerite. Perscripsi Rostochii Anno 1697. die 14. Decembr.

V. V. Amplissimorum & Celeberrimorum Nominum

observantiâ indefessus
servitiis promptissimus Cultor

JACOBUS HENRICUS Herneke.

Ad Theologum,

Ob maxima in Ecclesiam merita Celebratissimum,

D. SAMUELEM SCHELGVIGIUM,

Allocutio Præsidis.

ACcepi hesterno die Epistolam Tuam, Vir Summe Reverende, qvâ amicitiæ meæ & familiariori conversationi insinuas *Virum*, ceu Te loqveris, *Juvenem, ob pietatem, diligentiam in studiis, animiq; bonitatem Tibi perqvam charum*, JACOBUM HENRICUM ZERNEKE, Thorunio Borussum, Tuum per duos annos & convictorem & domesticum. Hunc ais, & perspectâ qvidem atqve abunde exploratâ fide, talem se apud Vos gessisse, ut aliis exemplo suo præluxerit, ante abitum qvoqve Disputatione adversus Qvakeros habitâ, luculentum eruditionis specimen, fortiter se in cathedrâ gerentem, edidisse. Rogasqve, ut in adornandâ aliâ ab ipso disputatione Præsidis officium ne denegarem. Venerat utiq; ille ad Nos tribus abhinc mensibus, postqvam Lipsiæ Clarissimos in omni eruditionis genere Viros singulari cum profectu audivisset, aliorumq; eruditorum animos, susceptо per superiorem inferioremq; Germaniam, Hungariam atqvè Daniam, studiorum morumqve excolendorum gratiâ, itinere, sibi conciliasset. Vidiqve illicò atqve deprehendi, non è vulgo illum esse, sed ad laudata qvævis concitato cursu grassari. Scripserat de illo, ante qvinqvennium, cum è Gymnasio patrio ad illustre Athenæum Vestrum concederet, Excellentissimus Theologus, Gymnasii tum qvidem Rector, D. P. HOFFMANNUS; *non mediocriter dolere se abitum hominis modestissimi, Cortis ipsorum per multos annos alumni, qvi ipsos nisi præmaturo discessu suo offenderit nunqvam, gratularique se illustri Gedanensium Athenæo, qvod tam pingvis & nobilis præda in casses illius incidat. Id tamen se solatii sibi relictum putare, ita à se excoctum & præparatum Zernekii pectus esse, ut qvæ restant, facile addi & ab aliis suppleri possint.* Hanc eqvidem spem eximiè hactenus implevit, implebitqve posthac ingenio atqve industriâ, immò aliqvando superabit. Obtulit ille mihi Disputationem, à se qvidem & suo Marte, nisi qvod ob materiæ rarius pertractatæ difficultatem pauxillum qvidpiam mearum meditatiuncularum nonnunqvam adjeci, elaboratam, è qvâ Clarissimi Juvenis & conqvisitam continuo labore scientiam & pulcerrimum de rebus gravioribus judicium Lectores facilè deprehendent; sed cum hoc ipso Meletemate Vale se Theologiæ, seriò à se hactenus excultæ, dicturum, adpositurumqve

qve ad Jurisprudentiam animum, mihi significasset, in admirationem primum & qvendam qvasi dolorem, qvod virtutes tam eximiæ & expectatio non vulgaris ordini nostro subtraherentur, adductus, mox conqvievisse cœpi, qvando iis se ad hoc propositum rationibus commotum esse indigitavit, qvæ conscientiæ ex omni parte satisfacerent. Qvibus Tu, Vir Magnifice, eò libentius adhibebis fidem, qvo magis perspecta Tibi est ZERNEKII Tui pietas, ab omni fuco aliena, qvi qvidlibet facere patiqve potiùs paratus esset, qvam ut qvocunqve facto, minus à Theologiâ nostrâ probato, DEum religionemq; offenderet. Qvamobrem dum posthac inter Politicos numerabitur, solidioris puriorisqve Theologiæ fundamenta eum imbibisse nos nunqvam pœnitebit, cum hoc ipso specimine, tanqvam publico solenniſſimoqve instrumento, fidem suam sanctè nobis oppigneret, nunqvam fore imposterum, ut personatorum illorum Ictorum exemplo, qvi & hodie in ipsam Theologiam nostram vel temerariam manum immittunt, vel furiosum dominium affectant, & in qvos Te nuper justâ indignatione publicè invectum esse in Literis Tuis significas, sacratissimæ religionis mysteria, pietatemqve cum salutari notitiâ conjunctam, qvocunqve ausu labefactet. Qvin potius justitiam cum pietate conscientiæqve puritate perpetuò conjunget & cum pietatis altera pars sit rectus de DEO rebusqve Divinis sensus, sine qvo cultus supremi Numinis Pietatis titulo mendaciter superbit, & cœcæ superstitionis nomine dignior est, nunqvam committet, ut in qvacunqve parte, promovendæ veritati & eliminando errori, officio suo unqvam desit. Rectius nunc, qvam plurimi alii, novit, qvæ pestes hodie Ecclesiam nostram adfligant, ex uno nimirum latere profana credendi licentia, qvam vel Atheismum vocare possumus, vel Naturalismum, qvibus se hujus seculi homines involvunt, ex altero sancta superstitio, qvam meritò vel Pietismum appellamus, vel Fanaticismum, cui cæteri, qvi omnium maximè à mundo remoti esse videri volunt, sunt immersi. Utriusqve periculum, qvi civilibus negotiis dediti sunt, vulgò neqve intelligunt satis neqve penetrant & cœco nonnunqvam affectu in alterutrum feruntur. Hunc scopulum vitare posthac ZERNEKIUS eò felicius poterit, qvo rectius solidiusq;, Te primo & inæstimabili doctore, eundem cognoscere didicit. Qvare nihil nunc superest, qvam ut eidem & gratiam Spiritus Sancti, etiam in hoc, qvod aggressus est, studio, perennem & successus ipso voto majores & animi deniqve, nunqvam justitiæ magis qvam pietati devoti, constantiam ex toto pectore adprecemur. Vale, Vir Excellentissime, Ecclesiæ nostræ ornamento. Scr. Rostochii, d. XVIII. Decemb. MDCXCVII.

Nobi-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0011
DFG

Nobilissimo atqve Doctissimo

DN. ZERNEKE,

S. P. P.

JOHANNES JOACHIMUS SCHOEPFFER,

J. U. D. & Profess.

EX eo tempore, qvo te, Vir Politissime, Rostochiensium admirata est terra, Lipsiaqve Te, omni virtutum ac eruditionis genere instructum, ægrè dimisit, tanta legum nostrarum te tenuit memoria, tantaqve veneratio, ut vel contra minimam ejus partem peccare sacrilegii instar æstimaveris. Cum ergo inter alias saluberrimas hujus Roseti Leges Academicas IV. disponat: Ne qvis sine studiorum specimine discedat, huic qvoqve ex asse satisfacis, atqve in arenam descendis disputatoriam, svavissima studiorum editurus specimina. Gratulor hinc nostræ Almæ Matri, Academiæ, de tanta humanitatis tuæ, in eam, pietate atqve de Legum cultore assiduo. Gratulor patriæ de Cive optimo, magnæ spei futurorum fructuum. Gratulor deniqve Tibi de studiorum Theologicorum hoc insigni specimine. Macte virtute tua! fac alios tuo incendas exemplo, qvo legum sua constet sanctitas atqve observantia, sic nunqvam uberior tibi gratulandi deerit materia. Vale ac in dies majora studiorum cape incrementa. Scrib. Rostochii d. 18. Decemb. Anno M.DC.XCVII.

PRO-

PROOEMIUM.

CUm, teste Doctissimo *Casaubono*, (a) gratior & utilior sit res, si vel unum Scripturæ Sacræ dictum difficultatibus aliqvibus obstructum explicetur, qvàm si vel mille profanorum scriptorum loca depravata corrigantur; haud immeritò speciminis loco Academici me ejusmodi materiam elegisse puto, in qva non Scripturæ duntaxat Sacræ dicta difficultatibus aliqvibus pressa explicantur, sed qvæstio qvoqvè in Theologicis haud supererogatoria ventilatur & curatius examinatur. Eqvidem prævideo, forsan non defore qvosdam, qvi super hisce conatibus meis aliqvos contentionis vel censuræ potius funiculos ducent, meqvè cùm nimiæ & inutilis curiositatis, tum temeritatis sat grandioris incusabunt. Incusabunt curiositatis, qvod videlicet falcem meam in segetem ejusmodi immittere ausus sim, qvâ forte carere area Theologica sine æternæ dispendio salutis posset. Temeritatis autem, qvod miser ego pusio cum viris supra omnem exceptionem præstantissimis, nulloqvè non eruditionis suppellectili instructissimis conferre sententias, rationum examinare pondera, atqvè à multorum sat trita & adeò tantùm non regia, ut videtur, via deflectere coner. Aut secus profecto sese res habebit, si præproperæ hujus censuræ curatius & solidius nervos & poplites incidere perrexero. Constat enim qvæstionem præsentem non mere problematicam esse, de qva citra periculum in utramqvè partem disputari qveat, sed potius talem, qvæ, si aut incaute aut pravè decidatur, de facili Orthodoxæ doctrinæ capita luxare, qvoad ipsos loqvendi modos hæreticis qvicqvam concedere, atqvè ad ἀγεάφους καινοτομίας viam sternere potens sit, qvare & tàm sollicito pede incessisse, qvotqvot ex nostris partibus hanc qvæstionem attigerunt, videmus. Temerarius *Zwinglii* ausus & nova *Edwardi Herberti* placita de adultorum Gentilium salute, qvomodo per vicinas hypotheses, qvas *Calviniani* ideo allegant, suffulciantur, ex infra dicendis sat patebit, & vereor, ne ipsi *Anabaptistæ*, novisqvè *Prophetæ* iisdem pugnis & cladibus Cathedras nostrorum Theologicas & Ecclesiasticas incalescere faciant. Hoc præsuppositio, curiositas forsan mea in tàm præcipiti cursu haud erit, utpote qvæ etiam adhæc prodromos suos in Patribus longe clarissimis vidit, impræsentiarum licebit in solo *Augustini* & *Ambrosii* nomine acqviescere, qvi in hac qvæstione decidenda nonnihil desudarunt, nec tamen operam hanc suam in tricis & apinis collocasse dicendi sunt, ut

(a) *In monito ad filium Hs. Casaubonum, cum notas in Diog. Laertium ederet.*

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0013
DFG

Jam silentii peplo involvam scriptores proximæ ætatis doctissimos, qvi in eundem chorum suum intulerunt pedem, ceu testes oculati seqventes erunt pagellæ. Adhæc lubens libensqvè fateor, exactam hujus qvæstionis scientiam nobis Christianis non qvidem absolutè & in se necessariam esse, utpote qvam citra salutis nostræ dispendium utiqvè ignorare possumus, tanqvàm certissimi de forma & norma nostræ fidei, & eorum, qvi curæ nostræ propius commissi sunt. Ast nihilominus non parum necessariam eandem fore ex accidenti & propter varios variorum adversariorum insultus, nemo forsan inficias ibit, qvem non fugit, qvantis ausibus iidem iisdem argumentis veritatem nostram in aliis etiam fidei articulis labefactare & de ponte dejicere conentur. Hinc in pace de armis cura subeunda, qvibus instructi de facili suppetias veritati dare valebimus. Nonnulla enim sunt, qvibus carere possumus in pace, non item in bello: Panis ad vitæ conservationem satis est, ad medicinam insuper apotheca reqviritur. Nec is statim curiosi nimis indagatoris nomen juste incurrit, qvi rem aliqvam arduam ex fundamentis scripturæ decidit, & judicium ex ore depromit divino; aut temeritatis ille incusandus venit, qvi nonnullorum doctissimorum Virorum autoritate modestè sepositâ, suffragia aliorum rectiora & tutiora arripit, atqvè in iis defendendis non tàm copiam autoritatis, qvàm lumen veritatis undiqvaqvè relucentis sectatur; potest qvippe accidere, ut ab uno qvopiam autore, illustris præsertim si sit, opinantium multitudo non impio, sed humili timore correpta procedat, qvæ deinde, semel affectu occupata, illius effata minus Achillea contra stomachum veneratur & approbat, qvem præposterum Zelum multorum temporum calamitatem fuisse nemo est, qvi nesciat; hinc enati Doctores Irrefragabiles, Angelici, Seraphici, aliaqvè portentosæ hujus inscriptionis nomina, in Ecclesia Orthodoxa neqvaqvam toleranda. Qvapropter nemo conamina mea in pejus rapiet, qvod in hac sat gravi materia decidenda particularium Doctorum opinionibus & interpretamentis, qvanqvam nec hæc deerant, haud nimium me manciparim, sed potius tutissimo Sacræ Scripturæ ductui collum & mentem meam submiserim, spe hac fretus firmissima, sub umbone hoc veritatem hanece, qvæ καθ' εὐσέβειαν est, fartam tectamqvè semper mansuram. Huic ergo fundamento innixus & de favore summi numinis auxilioqvè certus, materiam hanc altius paulò pertractandam in me suscipio, atqvè DE SALUTE IN INFANTIBUS GENTILIUM EX SCRIPTURIS DESTRUENDA cum DEO acturus, totam dissertationem in Qvatuor divido Sectiones, qvarum Prima sententiarum diversitatem, secunda diversarum sententiarum Propositionem, tertia Propositarum examen, qvarta Examinis usum tàm Theoreticum qvàm Practicum sistet. Faxit DEus feliciter! Qvem cum *Augustino* (β) devota supplicatione supplex ita imploro: *Coram Te, ô DEus, firmitas & infirmitas mea: Illam serva, istam sana: Coram Te est scientia & ignorantia mea. Ubi mihi aperuisti, suscipe intrantem; ubi clausisti, aperi pulsanti. Meminerim Tui, intelligam Te, diligam Te!*

SECTIO

(β) *in fine commentariorum de Trinitate.*

SECTIO I.

Sistens sententiarum Diversitatem.

§. I. JUdicium de qvæstione sane omnium judicio difficillima, ardua, atqvè à piis, illustribus & Doctissimis Viris hucusqvè, brevibus licet, agitata, AN scilicet INFANTES INFIDELIUM SINE BAPTISMO DECEDENTES SALVENTUR VEL DAMNENTUR? Judicium, inqvam, laturi, illicò oculis inerrat nostris judicium Salvatoris Luc. VI. 37. severe latum: *Nolite judicare & non judicabimini, nec condemnare & non condemnabimini, absolvite & absolvemini.* Qvod tamen nos hâc vice haud ferire cuilibet obvium est, consideranti, hæc verba Salvatoris non tàm de judicio maturè ponderato & ex ipsis S. Scripturæ visceribus hausto capienda esse, qvippe qvod apertis verbis adprobatur 1. Cor. II. 15. c. X. 15. qvàm potius, teste *Dno D. Walthero* in Harmonia, *de judicio temerario & præsumptuoso*, ceu præsens nostrum minimè erit. Certum enim est, nec negari absolutè potest, tales nonnunqvam incidere posse casus, qvibus positis, in divinarum dispensationum causas non male inqviritur, modo ne in indagatione illa altum nimis qvis sapiat, in fidei analogiam non arietet, conjecturasqvè deniqvè merè tantùm probabiles, imò sæpius ne vix qvidem probabiles, invictorum loco argumentorum imperitioribus non obtrudat. Hinc lubentes cum *B. D. Brentio* fatemur: *Qvod importunum, imò impium foret, si præfractius judicium DEI investigaremus, vult ut judicia ejus occulta vera judicemus, etiamsi nobis nihil minus videantur, tamen si reverenti corde ejus causas imploremus, est qvod dignetur nobis revelare.*

§. II. Eâdem & nos ratione impulsi materiam hancce bono cum DEO nobis sumimus pertractandam, atqvè judicium hic offerimus nostrum non tàm judices, qvam ut testes, contemplatores & admiratores divinorum arcanorum. Ast mirum est, qvod tàm vario & ancipiti Marte rationum & autoritatum, veluti insigni armorum præsidio hic decertetur & disceptetur à Viris Doctissimis, qvos dissensus in ipso dissertationis limine sistere non videtur Mæandris effodiendis operam dare, aut Dædaleæ sudorem impendere exstruendæ fabricæ, si in antecessum diversas diversorum horum Virorum sententias in tot diversas Classes includamus, qvippe qvi labor tutiorem melioremqvè viam sternet ad pleniorem mentis eorum indaginem ac perfectiorem cognitionem verborum sæpè nutantium & hinc facem qvasi lucentem Lectoribus præferet.

§. III. Sunt autem autores in hac Controversia & Qvæstione qvintuplicis differentiæ, qvas jamjam recensere operæ suum erit pretium: *Alii enim qvæstionem hanc planè indecisam relinqvunt: Dubiis alii nimium indulgentes, nil nisi dubia qvoqvè hîc propinant; Bonæ spei vestigia passim in scriptis suis spargunt alii; alii judicium suum fundamento mediæ scientiæ divinæ inædificant: Tandem alii sententiam, ut multis videtur, duriusculam ferunt, atq; damnationem omnibus infidelium infantibus, vel qvoad pœnam damni tantum, vel simul etiam sensus adjudicant.*

§. IV. Hoc duntaxat in limine prænotandum venit, multos ex hisce Viris Doctissimis inter tot rationum hydras felici vulnere renascentes sæpiùs ita pendulos hærere, ut sæpissime videas Virum uni Classi addictum iterum alteri vel tertiæ qvoqvè classi nomen suum & assensum submittere, atqvè inter tot sententiarum divortia plus justo fidentius & inconstantissimè sese divertere, certissimo indicio, tali nutantium ambiguitate rationum proprio qvasi judicio ipsos fisos non esse & summam hujusce rei difficultatem agnovisse, qvod fusius deductum seqvens præbebit sectio.

SECTIO II.

Sistens

Sententiarum diversarum Propositionem

§. V. PRIMA igitur CLASSIS eorum est, qvi in neutram vel nullam partem qvicqvam determinant, nec argumenta etiam ulla pro ulla statuminanda adducunt, sed simpliciter sese tractationi hujus qvæstionis, etiam ibi, ubi agere de eâ vel maximè poterant & debebant, subtrahunt, dicentes illud Veterum: Non liqvet! & illud Apostoli: *Qvid ad nos qvi extra sunt.* Hi propriè sunt, qvi ἐποχὴν eligunt, οἱ ἐπέχοντες etiam antiqvis dicti, persvasi, nullam rationem esse, aut ex Scriptura deducendam, aut ex fidei analogia, aut loco qvocunqvè alio, qvæ in qvamcunqvè nos partem ut eam amplectamur, vel ad eandem propendeamus, inclinare possit. Tales sunt, qvi vel disertis verbis hunc animi sui sensum profitentur, vel ipso silentio suo, ubi ad argumentum de infantibus ἀβαπτίστοις delabuntur, & tamen de Christianorum tantùm infantibus judicium suum aperiunt, eundem insinuant: Qvorum verba supervacaneum foret adduci.

§. VI. Unum memorabimus *Gerhardum*, Principem nostræ Ecclesiæ post Megalandrum Lutherum, postqvè majorem ipso Gerhardo Chemnitium, Theologum; ita namqvè ille Loco de Baptismo §. 237. inqvit: *De Infan-*

Infantibus extra Ecclesiam natis dicimus cum Apostolo 1. Cor. V. 12. Qvid mihi de iis, qvi foris sunt, DEus judicabit: qvare cum de illis nulla exstet promissio, ideo judicio DEI eos committimus, nec tamen locum qvendam inter cœlum & infernum intermedium statuimus, de qvo altum in Scripturis silentium. Idem eandem ἐποχὴν eligit in Confess. Cathol. lib. II. part. II. art. 12. p. m. 885. inqviens: *Qvod attinet Gentilium infantes extra Ecclesiam, illos ut salvari certò pronunciare non possumus, cum nihil hac de re in sacris exstet definitum litteris, ita nec simpliciter asseverare audemus, parvulos illos sine discrimine omnes esse damnandos. Proinde DEI judicio illos committimus, 1. Cor. V. 12.* Et in comment. ad Matthæum p. 112. de loco proxime citato seqventia addit: *Plerosq; Theologos locum illum: qvid ad nos οἱ ἔξω? accipere de infantibus Gentilium, cum de adultis utiqve judicare qveamus.* Nec mihi ex operibus Viri ullus notus est locus, in qvo sententiam suam aut mutaverit, aut in aliqvam partem vel leviter inflexerit. Hunc ducem suum presso seqvitur pede *D. Seb. Schmidius* in Compend. Theol. c. XXI. §. 38. p. 176. scribens: *Infantes non Christianorum judicio divino permittuntur.*

§. VII. Omnium maximè huc pertinere videntur, qvi illud Apostoli: *qvid ad nos, qvi foris sunt?* in ipsa literæ generalitate etiam Gentilium infantes involvere contendunt, qvorum verò verba paulo post commodiùs afferemus. An enim illi huic hypothesi conformiter poterunt qvidqvam, probabiliter saltem, circa damnationem eorum vel salutem asserere? Anne dicente Apostolo: Nihil constare de infantium Gentilium salute, aut judicium de iis ferendum non esse, nos judicium istud vel verisimile feremus? Hi tamen, si ulterius progressi, qvalecunqvè judicium tulerunt, sibi ipsis adversati esse putandi sunt, ceu in §. ultimo superioris sectionis non immeritò observavimus.

§. VIII. Seqvitur CLASSIS statim SECUNDA eorum, qvi qvamqvam hanc ἐποχὴν non reprobent, sed statim initio judicii sui ex Apostolo eandem commendent, tamen deinde calculum suum vel condemnationi vel saluti talium infantum apponunt; puto non tanqvam opinioni certæ & immotis argumentis probatæ, sed ceu probabiliori. Ut adeò hoc dicere velle videantur: non esse in sacris indubitata argumenta, qvibus vel damnentur tales infantes vel salventur. Nec etiam nostra qvicqvam interesse, sive salventur illi sive damnentur, ut adeo indecisam relinqvere hanc qvæstionem & de illa illud Apostoli: Qvid ad nos, qvi extra sunt, vel usurpare, vel huc inflectere possimus; Nihil tamen obstare, qvo minus ex argumentis verosimilibus disputemus,

mus, qvænam sententia vel veritati propius accedat, vel recedat ab ea remotius. Qvanqvam enim qvod in Scriptura decisum non sit, non sit omninò certum & indubitatum, prohibitum tamen ideo non esse, qvin inqviratur, qvidnam veritati magis sit consentaneum.

§. IX. Agmen ducat *Balduinus*, Vir doctissimus insignibusqvè scriptis clarus, qvi in Comment. I. Cor. V. 12. p. 349. hanc qvæstionem de salute infantum infidelium vocat *curiosam potiùs qvàm necessariam, qvæ in Scriptura nullam decisionem habeat, in qva parùm proficiant Christiani, de qva verum sit illud Augustini: Qvæ DEus occulta voluit, scrutanda nobis non sunt.* Ast huic opinioni Vir Celeberrimus non est adeo immortuus, sed sui qvasi non satis memor, nec rationis à se adductæ, nihilominus eandem alibi, scilicet in Casibus suis conscientiosis, pertractat, qvâ de re infra agetur.

§. X. His accedit & judiciosissimus Theologus, *Danhauwerus*, calculo suo eadem effata approbando: *Superest*, inqvit ille in Hodosophia Phœn. X. p. m. 729. *ut aliqvid etiam dicamus, vel potius non dicamus de infantibus* τοῖς ἔξω. Et post pauca interjecta verba addit: *De infantibus Ethnicis citâ morte abreptis solùm manet qvæstio; sed manet qvæstio. Hic fibula esto & linea, ubi scriptura (qvæ ordinem divinum describit non item œconomiam) expressè nihil definit.* Qvamvis qvæ mens qvæve hariolatio Virum hunc Doctissimum postea occupaverit, ex seqventibus ejus verbis infra dicendis penitius patebit.

§. XI. Pariter & *B. Calovius*, Commentatorum solidissimus, in Commentario ad I. Cor. V. 12. p. 298. eandem disqvisitionem *curiosam nimis* vocat, atqvè dicit, *qvod de hac qvæstione soleamus usurpare illud: Qvid nobis cum iis, qvi foris sunt?* q. d. Qvamqvam sensus literalis hic non sit loci hujus, qvippe qvi, ipsomet Calovio teste, de judicio excommunicationis agat, tamen solemus verbis hujus dicti uti, qvando indicare volumus, nihil nos de hac qvæstione determinare posse. Atq; rationem porrò tradit: *Siqvidem magis de nostra & eorum salute, qvi commissi nobis sunt, vel fratres nostri sunt, debemus esse solliciti, qvàm judicare de extraneis in iis, qvæ in S. literis dijudicata non sunt.*

§. XII. Atqve huic sese hac ipsa in re ὁμόψηφον καὶ σύμφωνον præbet *Georgius* qvoqvè *Calixtus* tract. de Baptismo §. 127. inqviens: *Curiosè hîc rimari nolumus, sed DEO potiùs totum committere, qvàm judicandi partes temerè involare; parùm enim facit ad praxim.* Conspirat in hoc qvam maximè cum D. Calovio, licet in multis aliis qvam validissimè dissentiat, imò & in hac ipsa qvæstione, utpote qvam contrario asseruerat modo in suis disputationibus

tionibus p. 240. cujus sententiæ mentionem injiciemus §. XLI. Verùm in hoc loco citato mentem suam qvasi corrigere videtur.

§. XIII. Iis, qvi nihil hac de re revelatum esse dicunt, frigidam, qvod inter Veteres rarissimum est, suffudit olim *Faustus Rejensis* (qvomodo apud Veteres constanter legi potius qvam Rhegiensis notavit Olearius in Abaco p. 160.) Gallicus Episcopus. Is libro I. de Lib. Arbitrio cap. XIV. Tom. IV. Biblioth. Patr. inter alia sic sua finit verba: *Non intelligis, qvod in veritatis injuriam perscrutaris, qvicqvid veritas scire te noluit?* Allegatus circa hanc materiam à D. Dreiero in der Erörterung p. 362. Sed de hoc scriptore recte D. Chemnitius Loco de Lib. Arbr. c. IIX. p. 204. judicat, fuisse Pelagio clanculum addictum. De qvo fusius agunt Theologi Rintelenses in Epist. Apol. p. 50. seq. & contra Jacobum Sirmondum, Faustum illum Sanctorum catalogo inserentem, Phil. Buchius in libro consideratione longè dignissimo, cui titulus est: Fabula Hæreseos Prædestinatorum, Sect. III. p. 137. seqq.

§. XIV. His omnibus qvàm maximè jungimus *Balth. Meisnerum* Virum de Ecclesia nostra longe meritissimum, qvi in Anthropologia sua Dec. I. Disp. VII. qvæst. 2. th. 19. circa hanc qvæstionem, uti eandem ipse vocat, *undiqvaq; dubiam & satis intricatam*, mavult τὸ ἐπέχειν *tanqvam rem tutissimam* eligere & *cum Augustino dicere: Non liqvet: qvàm absolutè temereq; eandem vel affirmare vel negare.* Postqvam enim ille ex hypothesi aliorum non paucas rationes pro stabilienda & destruenda infantum infidelium salute adduxisset, tandem judicium suum in silentium reponere tutissime præsumit, addens: *Se in hoc imitari Magnum illum Gentium Apostolum Paulum, qvi raptus in tertium cœlum, ibiq; rerum Theologicarum scientia accuratissima instructus, nihil tamen vel de morte vel de salute extra Ecclesiam natorum determinare voluit, sed humiliter dixit: Qvid mihi de iis, qvi foris sunt, judicare 1. Cor. V. 12. Atqve cum Caput XI. Rom. ingressus esset*, pergit idem, *considerationem operum & judiciorum divinorum, videns non satis se percipere posse istam profunditatem, v. 33. exclamat: O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ DEI! &c. Qva de causa & nos de infantibus infidelium judicium DEO unicè committimus.* Hucusq; Vir Beatissimus ἐποχὴν suam tutissimam defendere conatur; cum verò forsan animadvertisset, se hoc modo litem hanc potius componere, qvàm sopire, in seqventibus suis verbis circa idem negotium ita dubius & animi pendulus existit, ut mox à priori scilicet affirmantium, mox à posteriori sive negantium parte stare videatur, mentemqvè suam sat dubiam atqve

qvè perplexissimam lectoribus reddat. Hinc non mirum est, qvod idem Vir Doctissimus à D. Carpzovio Isagoges in A. C. p. 153. inter ἐπιχείνας; à B. Hülsemanno Posthum. p. 370. inter duriores sic vulgo dictos & tandem à Vendelino Exerc. XXXIIX. §. XI. p. 580. inter bene sperantes referatur; qvæ fata & alios Viros Doctissimos exceperunt, ut luce lucidius inferius patebit.

§. XV. Tandem ut in hac Classe rem omnem per compendium agam, omnes hîc mihi includendi veniunt, qvi judicium cum inclinatione vel in affirmantem vel negantem resolvunt, illudqvè verbis Apostolicis 1. Cor. V. 12. communiunt, in qvem numerum, innumeris præteritis aliis, referendus occurrit *D. Joh. Adamus Osiander*, qvem Theologum ingenii acumine & laborum patientiâ nemini maximorum secundum, Ecclesiæ nostræ post Senem illum Divinum, *D. Seb. Schmidium*, nuper admodum ereptum esse exqvisitissimo dolore meritò lugemus. Hic B. Osiander Tom. VI. Colleg. Syst. p. 133. defendit: *De Gentilium infantibus & eorum salute benè & licitè posse judicium suspendi ex 1. Cor. V. 12.* Ante illum in hac nostra Academia *D. Affelmannus* scripsit: *Posse nos cum Apostolo dicere: Qvid ad nos qvi foris?* Syntag. Part. I. p. 865. Cujus Magni Viri vestigia legisse videtur *D. Henr. Müllerus*, Sydus & ipse qvondam Academiæ hujus illustre, dicens in Qvæstionibus select. Theol. Semicent. II. qvæst. IX. §. 5. *De infantibus infidelium tanqvàm extraneis judicium vetat Apostolus 1. Cor. V. 12. ideoq; hos infantes DEI judicio committimus.* Qvibus se concordem præbet Doctor qvoqvè *Hunnius* Tom. I. Oper. de baptismo c. XI. p. 1035. inqviens; *Posse cum Apostolo Paulo dici 1. Cor. V. qvid ad nos, qvi foris sunt?* atqvè addit: *Hanc sententiam licet Paulus in hypothesi ad suum, de qvo ibi tractat, institutum accommodet, tamen per se generalis est regula, vim θεσεως obtinens.* Eadem profert verba Tom. III. qvæstionibus in Geneseos c. VII. p. 1505. & in Cap. XIX. p. 1584. & hunc secutus *B. Schertzerus* Syst. Loc. VII. §. XI. p. 169. scribit: *De infantibus Gentilium tanqvàm τοῖς ἔξω non judicamus 1. Cor. V. 12.* Qvin & his accedit noviss ime *Dnus D. Niemeierus* Disp. II. de statu Gentilium §. 61. in fine addens: *Nos illos misericordiæ divinæ relinqvimus ---- memores moniti Pauli 1. Cor. V. 12.* Et qvi non alii? à multis multum citati, imò *à B. Hülsemanno* titulo modestorum insigniti, Posthum. p. 369. Hi sunt, qvibus vel tutius visum fuit, vel certe per Apostolum licitum atqvè permissum, aut ἐπιχὴν circa præsens argumentum eligere, aut infantes Gentilium divino judicio gratioso an severo relinqvere, ut tamen in hac ipsa ἐπιχῇ haud qvaqvam acqviescentes passim vel negativam vel affirmativam sententiam favore qvodam fuerint persecuti,

imò

imò partim defenderint atqvè hinc effectitarint, qvò illustria eorum nomina uni atqvè alteri adhuc Classi submittenda veniant.

§. XVI. Nescio an his accensere debeam & illos, qvi dum videntur in alteram sententiam magis inclinare, alteram tamen apertè rejicere renuunt. *Jacobus Heerbrand* in Compendio p. 558 scribit: *Non generaliter omnibus sine baptismo morientibus, sed Christianorum infantibus in Ecclesia salutem promittimus.* *D. Tobias Wagnerus* Inqvis. in Acta Henot. p. 419. *Qvod infantes infidelium concernit,* inqvit, *qvi extra DEI fœdus & absq; Sacramento Baptismi decedunt, sufficit eos in iniqvitatibus esse natos & à matribus suis in peccatis conceptos, Psalm. LI. 7. adeoq; naturâ filios incredulitatis Eph. II. 1. ut nihil attineat de ulteriori eorum reatu inqvirere, qvia si rigor divinæ justitiæ obtineat, hic eorum reatus ad damnationem sufficeret, utut impœnitentiæ actualia peccata designantis reatu absolvendi veniant. Certò autem eos æternæ damnationi adjudicandos esse, nollemus sine ἐπόχῃ affirmare, qvia inclinans in DEI misericordiam sententia, qvæ his infantibus ad eorum salutem favet, probabilior esse videtur sententiâ rigorosâ, qvæ iisdem salutem æternam abjudicat.* Quanquàm præeunte Apostolo de illis dicere qvis possit: *Qvid mihi de iis, qvi foris sunt? ut taceamus in doctrina prædestinationis multa esse ἐνεξιχνίαστα, inter qvæ etiam referenda est hæc de infantibus infidelium salebrosa quæstio.* *B. D. Beyerus,* Theologus longiori vita dignissimus, in Compendio Theologiæ p. 678. subdubitans, nec damnationi nec saluti eosdem adscribere vult, sed seqventia generalius concepta verba spargit: *De Gentilium infantibus,* inqvit ille, *spem salutis æq;* (ac de Christianis) *concipere ex revelatione divina non possumus.* In ipsa Academia nostra *D. Jo. Tarnovius* Disp. de Baptismo anno 1622. habita §. 45. *An Gentilium infantes sine baptismo decedentes æterno exitio pereant? non anxie disquirimus, potius DEI judicio eos relinquimus I. Cor. V. 12. Scimus autem, quod, qvi non credant, damnentur. Marc. XVI. 16.*

§. XVII. Jam TERTIÆ CLASSI appropinqvantes bene-sperantium & nomina & bonæ spei fulturas majori indaginis studio scrutabimur. Inter hos agmen ducere videtur Maximus Theologus *D. Danhauerus,* qvi spem suam bonam duobus inædificat argumentis, qvorum primum ex *analogia fidei* desumit, qva putat, neminem reprobari, nisi qvi actu mediis fidei resistat. Sic enim ille Hodosoph. Phœn. X. p. 729. (1001) infit: *Qvamqvam qvod bene de iis speremus facit 1. analogia fidei, ex qva constat, neminem absolutè reprobari, solam resistentiam actualem mediis fidei adversam damnare, cujusmodi contumacia in infantibus τοῖς ἔξω non est.* Alterum fundamentum

petit ex Scripturis, & qvidem *ab exemplo Infantum Ninivitarum, extra Ecclesiam à Parentibus*, ceu ille loqvitur, *Idololatris genitorum, qvos tamen Dominus* ἐλεήμονι ὀφθαλμῷ *respexit, ne perderet eos morte prima, sed gratiam vocationis ipsorum parentibus faceret atq; parceret.* Ceu hæc idem Vir eruditissimus fusius in seqventibus deducit, judiciumqvè antea silentum in svavissimum facundissimumq; discursum resolvit.

§. XIIX. Vestigia hujus legit, iisdemq; pressissime insistit *B. D. Schertzerus* in Syst. Loc. VII. p. 169. seq. superaddens his argumentis argumenta alia, spem illam bene conceptam suffulcientia. Provocat I. ad *infinitam DEI misericordiam* erga genus humanum. Qvicunqve autem summe est misericors, ille si præsertim facile possit, non sinit in miseria perire eum, qvi seipsum inde liberare neqvit, & non tàm propria qvàm aliorum culpa in miseriam istam devenit. Natura enim misericordiæ est, ut cor miseria commoveatur, ubi verò cordis est commotio, ibi statim ad auxilium oritur inclinatio, qvam non potest non seqvi ipsum actuale auxilium, si summa omnium rerum potestas adfuerit, ceu hoc argumentum nervosius deducit D. Meisnerus l. c. cujus verbis Scherzerianum argumentum eloqvi plenius visum nobis fuit. Provocat II. ad *meritum Christi universale.* Si autem omnes redemit, omnibusqvè vitam æternam verè acqvisivit, tum si non inanis frustraneaqvè debet esse redemptio, necessum est, ut bonum qvæsitum offeratur & conferatur omnibus non resistentibus, qvales sunt infantes. Provocat III. *ad manum Domini non abbreviatam:* qvippe qvæ plus facere valet, qvàm nos cogitatione vel judicio nostro assequi possimus Eph. III. 20. adeoqvè fic DEO possibile erit, modo extraordinario infantes hos salute donare. Provocat IV. *ad preces pro omnibus hominibus faciendas ab Ecclesia, I. Tim. II. 1. quæ non erunt frustraneæ, ceu quæ in merito Christi fundatæ jam sunt.* Provocat V. *ad sententiæ, qua Gentilium infantes absolutè damnat, duritiem & austeritatem, eò quod non curaverint seipsos baptizari, qvod tamen in ipsorum potestate non fuit.* Provocat VI. ad canonem Veterum vulgatissimum: *Contemtus non Privatio damnat.* In infantibus autem contemtus nullo modo locum obtinere potest, ergo nec damnatio. Hinc summa potius φιλανθρωπία Jehovæ qvàm exactus rigor judicii condemnatorii sperandus erit. Provocat VII. cum B. Danhauwero *ad misericordiam à Patre misericordiarum infantibus Niniviticis præstitam.* Deniqvè VIII. occurrit *instantiæ à peccato Originali* petitæ, respondendo *illud non esse adæquatam damnationis causam* & allegando alia testimonia Virorum Doctissimorum idem hoc probantia. Hæc sunt illa argumenta, B. Scherzero optimam spem de infantibus infidelibus excitantia,

citantia, qvæqvè ex mente ejus non levia, sed valdè arduâ & sat ponderosa existunt ad assensum cujuslibet probè exercendum.

§. XIX. Eandem spem bonam jam antea fovit Theologus incomparabilis *B. Hunnius*, atqve eandem similibus argumentis roborat in Qvæst. ad Geneseos cap. VII. Tom. III. Oper. p. 1505. citatus à D. Gerhardo Loc. de Baptismo §. 237. cui superaddendus venit alter locus, scilicet in iisdem Qvæstionibus in Gen. c. XIX. p. 1584. Utrobiqve asseverat, de salute talium infantum non simpliciter esse desperandum (1.) Propter *voluntatem DEI*, qvæ nullius hominis mortem appetit, adeoqvè nec absolute interitu parvulorum delectatur. (2.) *Propter Christi mortem universalem & satisfactoriam.* (3.) *Propter culpæ nullitatem: Siquidem quod tales incredulorum Gentilium liberi hodie Sacramentorum participes non evadunt, id parentum culpæ tribuendum videatur, cum ipsi respectu sui per casum necessitatis excluſi à Sacramentorum usu appareant, nec DEus ob impietatem Parentum æternâ morte plectat liberos Ezech. XVIII.* Nisi qvod ultimo loco Vir Doctissimus addat: *Quando verò quæritur, num eos extraordinariè sic salvare certò voluerit; id à nobis certò asseverari non potest, præsertim cùm fuerint extra Ecclesiæ cœtum nati.*

§. XX. Ἐμφαλικωτέρως spem suam optimè conceptam videtur probare *D. Joh. Adamus Osiander* in Colleg. Syst. Part. VI. p. 150. admodum subtiliter & acutè inferens: *Omnes & singulos embryones etiam infantes Gentilium decedentes ante baptismum, vel in primis vitæ suæ exordiis salvos fore in die judicii, qvia DEus neminem velit perire, etiam istiusmodi infantes non vult perire, cum non vult unum perire, vult unumqvemq; non contumaciter obluctantem huic voluntati salvare; qvia voluntas illa divina non saltem est complacentia sive Velleitas qvædam, sed efficax per apparatum sufficientem mediorum ad totum genus humanum, per qvæ media efficaciter agit, in hoc ut homines salvi fiant.* Cum verò efficax voluntas ordinaria non reperiat media in istis embryonibus sive infantibus infidelibus necessariò extraordinariis iisdem succurrit; *Ne*, pergit idem, *in voluntatis efficacia, mediorumq; apparatu, ad totum genus humanum se extendente, ratione insufficientiæ, ejusdem misericordia tàm late se porrigens qvàm miseria hominum, accusari possit.* Sic Vir Celeberrimus ex qvadam extraordinaria DEI gratia omnibus non qvibusdam duntaxat infantibus τοῖς ἔξω (ceu aliorum spes ferè concepta erat) salutis spem facit, eamqvè argumentis firmat, qvamqvam, ut supra diximus, eos non reprobet, qvibus hæc argumenta tantum non sufficere persvasum est, ut immotum mereantur assensum.

§. XXI. Iisdem ferè congruentiis & rationibus verosimilibus decertant Viri aliàs profundissimæ eruditionis, deqvè Ecclesia nostra æternè meriti, *B. Dni. D. Balth. Meisnerus atq; Carpzovius*, qvorum ille ἐπιχῆ electâ in Anthropologia Dec. I. disp. VII. qvæst. 2. th. 18. addit, qvamvis nimis in sua spe desperans, dicit enim: *Ex Scriptura scimus*, (infidelium infantes) *ordinariè non salvari, cum usitatis mediis destituantur: Extraordinariè autem & immediatè an DEus illos velit convertere, nullibi scriptum nec revelatum nobis est, nequè vel à priori vel à posteriori demonstrare possumus. ---- Salvari nos possumus, quantumvis illi damnentur: justus manet DEus atqvè misericors, etsi fidelium infantes salvet, infidelium in Gehennam intrudat.* *Hic* nempe *D. Carpzovius* Isagoge in lib. Symb. p. 153. majorem de salute eorum spem concipit; *Etsi*, inqvit is, *ordinariè non convertantur & regenerentur, tamen modo sibi cognito & extraordinariè DEum fide salvifica donare posse infidelium liberos, etiamsi id à nobis ignoretur, & non sequi, si ordinarie non regenerentur, illos propterea damnari debere.* Atqvè ad tempora nostræ ætati propinqviora accedentes, jungimus his *D. Niemejerum* Prof. Helmstadiensem, ab eadem sententia non admodum alienum; sic enim ille in disp. de statu Gentilium posteriori §. 61. infit: *Nos misericordiæ divinæ illos relinquere, quàm damnare malumus, certissimè persuasi, nihil DEum in hos & horum similes statuturum, quod misericordiâ suâ sit indignum.* Citatqvè ad eandem sententiam propendentes *D. Wagnerum* supra à nobis adductum, & *D. Hildebrandum* ex Theol. Dogm. c. X. §. 27. & c. XIX. §. 71. DEum precibus generalibus Ecclesiæ pro omnium hominum conversione & salute æterna fusis, circa omnes, qvi gratiæ divinæ obicem non ponunt, efficaciam habituris, hoc daturum esse, arbitrantem.

§. XXII. Ab hac bene sperantium Classe eximere non possumus universam Fanaticorum phalangem, sed ideo orthodoxis neqvaqvam annumerandam. Cum enim *hi* armis pugnent sacratissimarum literarum h. e. gladio spiritus, qvod est verbum DEI Eph. VI. 17. ejusdem judicio recte evoluto demonstratoqvè sese promptissime subjiciunt: *Illi* autem à privatis qvibuslibet inspirationibus raptibusqvè toti dependent, earumq; ductum sequuntur. Misericordium ante omnes alios titulo digni, qvem Origenianis olim attribuit Augustinus, qvod & ipsos Diabolos salvatum iri docerent. In fronte apparet *Val. Weigelius*, Fanaticorum famosissimus, qvi citatus à *D. Niemetero* l. c. §. 31. inqvit: Sie wißen nicht / daß GOtt seine Feinde liebe / und tauffe alle Kinder unter allen Heyden / Völckern und Sprachen mit seinem Heil. Geist. Postillæ part. I. p. 140, & part. II. p. 95.

p. 95 Innixus nempe fundamento omnibus Enthusiasticis spiritibus communissimo. Ducem suum seqvitur *Jac. Böhmius*, Theologus in sutrina informatus in der Morgenröhte p. 425. Ubi in ministros scientiâ instructos sed charitate destitutos invectus inqvit: Das saget der Geist: Viel Heyden/ die deine Wissenschafft nicht haben und streiten aber wieder den Grim (wieder den Zorn GOttes durch Gehorsam und Liebe/ ceu paulo ante semet exposuerat) werden dir das Himmelreich zuvor besitzen. Wer will sie richten/ wenn ihr Hertz mit GOtt inqvaliret? Ob sie DEN (Christum sine dubio intelligit) gleich nicht kennen und arbeiten doch in seinem Geist in der Gerechtigkeit und Reinigkeit ihres Hertzens in rechter Liebe gegen einander/ die bezeugen ja/ daß das Gesetz GOttes in ihren Hertzen sey. Si de Gentilium adultorum salute tàm audacter pronunciat, qvid de infantibus dicturum fuisse existimabimus? Nec vel hilum ab hoc placito abit Qvakerorum hodie longe Doctissimus, *Rob. Barclajus*, qvi in Apologiæ th. X. p. 173. Ecclesiæ denominatione comprehendi ait omnes cujuscunqvè nationis, generis, lingvæ vel familiæ sint, qvi obseqvuntur divino lumini & DEI testimonio in cordibus suis, ita ut per illud sanctificentur & à malo abluantur. *Possunt igitur hujus Ecclesiæ catholicæ membra esse & inter Gentiles & Turcos & Judæos & ex omnibus Christianorum sectis homines bonæ integritatis & simplicitatis cordis.* Unde Qvakerorum distinctio inter Christum externum, qvi Christianis, & internum, qvi Gentilibus qvoqvè innotescit, eosq; salvat, apud Celebratissimum Theologum *D. Schelwigium*, Præceptorem qvondam fidelissimum & ad cineres usqvè devenerandum, in Qvakerismi Confut. Art. IV. p. 355. & 381. seqq. Nec aliter nova Prophetissa Asseburgica apud Petersenium in specie Facti §. 32. cum qvæsitum fuisset: Ob der in der H. Schrifft so hochgepriesene barmhertzige GOtt die Heyden/ und auch die/ so etwa in einer falschen Religion, es sey unter Juden oder Christen/ stehende Personen ohne Unterschied ewig verworffen? nomine DEI respondet: Die unwissenden Völcker verwerffe niemand schlechter dinges; denn wer will die richten als ich? und mein richten ist gerecht und darum werden sie nicht gerichtet zum ewigen Verderben/ sonst wäre ich nicht gerecht. Qvæ verba, qvia reddita sunt ad qvæstionem: An omnes gentiles simpliciter reprobentur & damnentur? an verò scilicet aliqvi inter eos, nempe moratiores, salventur? aliter intelligi non posse videbantur, qvàm ut hoc posterius, qvod & verba primore statim intuitu significant, affirmaretur. Videatur Magn. D. Mayerus Prüfung des Geistes p. 63. seq. Utrum & alii è Novatoribus

idem opinionis monstrum hodie foveânt, judicium suum aperit idem Præceptor meus, æterna observantia colendus, D. Schelgvigius, Sectirisch. Pietist. art. IX. §. 10. p. 8. seqq. Sed & Calviniani nonnulli huic sententiæ favent, nominatim Zwinglius, Bucerus, Martyr, Calvinus, & alii, qvorum verò sententias, eorumqvè rationes, cum ex aliis longè, qvàm qvibus nostri utuntur, principiis progrediantur, &, ob absoluti decreti doctrinam inconstantissimæ sint, recensere examinareq; supersedemus.

§. XXIII. Ex antiqvis qvendam huc refert *Vicentinum*, hujus sententiæ patronum, Bellarminus lib. VI. de statu Pecc. cap. I. §. Prima sententia; qvem verò eopse, qvo vixit, tempore refutavit Augustinus lib. I. de Orig. an. c. IX. & lib. III. c. 13. qva de re dato studio agit G. J. Vossius Historiæ Pelag. L. II. Part. III. Th. IV. p. 258. seq.

§. XXIV. Optime sperantibus qvàm maximè vicinos CLASSIS QVARTA nobis sistet illos, qvi mente iidem, solo probandi modo diversi, atq; media qvasi sic via incedentes mediam DEI scientiam fundamenti loco hîc substernunt, qvâ mediante infidelium infantes nec omnes damnationi, nec omnes saluti submittunt, sed iis duntaxat *hanc* adscribunt, qvos DEUS per scientiam mediam fideles & crediturós esse: *illam*, qvos DEus per eandem incredulos & reprobos præviderit, si ad altiores perveniissent annos. Amplexus est hanc sententiam, è rigore qvasi & lenitate compositam, *D. Joh. Hülsemannus* Brev. Extens. c. XVI. §. 10. scribens: *Quosdam embryones & infantes esse prædestinatos, qvosdam reprobatos indubium est ex Apoc. XX. 12.* Cumq; nonnulla interjecisset, hoc modo pergit: qvod per *Scientiam qvæ dicitur media non-excussionem mediorum oblatorum in quibusdam præviderit, i. e. sub hac conditione, si servasset in vita superstites, obtulissetq; illis ordinaria salutis media, tùm non fuisse excussuros prævenientem illam gratiam, probabile est ex loco Apoc. XX. 12. ubi etiam parvuli tàm illi, qui in stagnum ignis missi sunt, quàm qui vitam æternam ingressi, judicantur ex libris secundum opera sua. At opera actu secundo existentia non habuerunt parvuli, qvæq; adeo objectum intuitivæ DEI scientiæ esse nequiverunt: Quare relinquitur parvulos habere opera existentia in scientia DEI media & scripta in hunc librum scientiæ mediæ.* Hæc Vir acutissimus & solidâ eruditione excellens. Qvem in hac assertione deserit ejus interpres non minus Excellentissimus, D. Scherzerus in Brev. Enucl.

§. XXV. Atq; hæc sententia de scientia DEI media circa eandem materiam *Theologis* qvoq; *Argentoratensibus* non improbata fuisse videtur, tanqvam omnium probabilissima & tutissima. Sic enim illi in censura contra

tra Latermannum cap. XIII. (citante D. Calovio in Harm. Calixt. p. 936.) ſcribunt ex communi Theologorum hypotheſi: *Qvis ignorat plerosq; Theologos ex duplici hypotheſi de hoc negotio reſpondere? altera ab immenſa DEI miſericordia, altera ex infinita DEI ſcientia petita ----- Igitur ſi infantes illi adultiores facti media ſalutis accepturi & ad Eccleſiæ ſocietatem ſeſe aggregaturi fuiſſent, tùm utiq; DEum, quia illud præſciviſſet, vi miſericordiæ ſuæ immenſæ non permiſſurum fuiſſe, ut in infidelitate ſua perirent. Dum autem temporaliter & æternum eos punire ſinit, utiq; eum prævidiſſe, ſi maximè ad ulteriorem ætatem perveniſſent, nunquam tamen oblata ſalutis media accepturos, ſed potiùs contumaciter neglecturos eſſe. Quapropter licet in infantia non potuerunt inquirere in verum cultum, quia tamen etiam in adulta ætate non fuiſſent inquiſituri, ſed cumulaturi potius peccata, juſtè propter Originale peccatum punitos eſſe.* Sic illi. Qvibus & D. *Quenſtedtius* accedit in Syſtemate Part. III. cap. V. de vocatione p. 474. inqviens: *De infantibus, qui in Gentiliſmo in infantia ſua moriuntur, obſervandum, cum ſciamus, DEum eſſe immenſè miſericordem & non velle, ut ullus pereat, itemq; omniſcium, ita, ut ab æterno noverit, quinam media ſalutis accepturi ſint & qui non. Si itaq; prævidiſſet DEus, illos infantes adultiores factos media ſalutis admiſſuros & in Eccleſiæ gremium ſe aſſociaturos, utiq; pro immenſa ſua miſericordia non permiſiſſet in infidelitate eos interire.*

§. XXVI. In fundamento ex media ſcientia petito hic qvoqvè *D. Dreierus*, qvamvis fine longè diverſo, nempe ad demonſtrandam infidelium infantum damnationem & reprobationem, convenit. Poſtqvam probare inſtituerat, ob ſolum peccatum Originale infidelium infantes non damnari, ſed ſimul ob qvandam meriti Chriſti (ſaltem in parentibus ſuis) repulſam, prævidit hanc repulſam, tanqvàm longè minus ipſa originali labe peccatum, multo qvoq; minus eos damnaturam eſſe. Qvare ad aggravandam hanc repulſam ad ſcientiam mediam confugit. Sunt ejus verba in der Erörterung p. 364. ſeqventia: Derohalben iſt hie nicht allein die Erbſünde/ ſondern auch die contumacia actualis der Eltern anzuſehen/ welche ſich auch endlich bey den Kindern/ wenn ſie erwüchſen/ finden würde/ eben wie ſie bey den Eltern iſt/ welches GOtt zuvor ſiehet/ und nimt ſie vor der Zeit hinweg durch eine ſonderliche Gnade/ daß ihnen die Straffe nicht gemehret werde. Idem hoc cum altero additamento ſtatuit *D. Joh. Adamus Oſiander*, ſibimet & ſententiæ ſuæ §. XX. à nobis citatæ contrarius, qvi Tom. I. Colleg Syſt. Loc. II. Th. 18. p. 289. poſtqvam D. Hülſemanni ſententiam de ſcientia DEI media allegaſſet, hunc in modum ſcribit:

Nos

Nos ulterius concludimus & proferimus pedem: Novit DEus ex infinitudine scientiæ suæ, infantem in Ecclesia natum, si viveret post partum, intra paucas horas vel dies baptismo admotum iri. Videt itaq; infantem Christo inseri, videt fidelem, cum non nisi fidelis sit in Christo. At fidelis & electus Theologis Tubingensibus sunt Synonyma. Si ita prævidet DEus baptismo tingendos, Christo per fidem connexos, prævidet, ut electos. Electi autem salvantur. At de infidelibus Gentilium alia est ratio: Cum enim baptismus istis non conferatur etiamsi vixissent, & adultis verbum non prædicetur, prævidet DEus ut Christo non insertos. Et hinc prærogativa infantum fidelium præ infantibus infidelium patescit, non fundata in aliqva sanctitate, qvam Calviniani confingunt, sed in præviſione ad bona Ecclesiæ limitata conferenda Ecclesiæ Civibus & collata λογισμῷ divino infantibus. Planè singularis hæc est & ingeniosa maximi viri opinio, qvam non facilè alibi legas, qvare integram adducere voluimus. Sciendum verò (qvod fide Magnif. Dni Præsidis refero) Collegium Systematicum Beati Viri, non ab ipso Auctore, sed ad lucrandum Auctoris aliis lucubrationibus tempus, eo conscio, à qvodam disciplinæ ipsius alumno, ex plurimis privatis collegiis, multis ante annis ad calamum dictatis, in Systema collectum atq; in publicum Stutgardiæ Anno M DC LXXXVI. editum esse; Collegium autem Pnevmatico-Theologicum, ex qvo thesis supra posita excerpta est, jam anno M DC LIIX. habitum est. Fieri igitur poterat, ut postea ex tanto temporis intervallo sententiam suam mutaret, & ei parti, qvæ mitius de Gentilium infantibus judicat, accederet.

§. XXVII. QVINTÆ jam atq; ULTIMÆ CLASSI accedentes eorum sententias & verba lustrabimus, qvi damnationem & Reprobationem Infidelium infantibus adscribunt. Qvanqvam nec hi adeò harmonicè conspirant, judicium suum in mitiorem alii, alii in duriorem pœnam resolventes. MITIORES in tres iterum partes non immerito secat Bellarminus lib. VI. de statu Pecc. c. I. Qvorum *primi* excluserint qvidem infantes à visione DEI beatifica, adeoq; à salute gloriæ propriè dicta, dederint tamen iis vitam æternam & naturalem beatitudinem, sine ulla molestia aut dolore extra regnum beatorum & procul à carcere damnatorum, hoc est, in loco medio inter gehennam & cœlum. Qvam opinionem fecisse olim suam Pelagianos Augustinus fidem facit lib. de hæres. c. 88. *Nam*, inqvit, *etiamsi non baptizentur, promittunt eis extra regnum qvidem DEI, sed tamen æternam & beatam qvandam vitam suam.* Cuiqvè adhæserint Ambrosius Catharinus, Alb. Pighius & Hieron. Savanarola. *Secundos* eos facit Bellarminus,

larminus, qvi doceant, parvulos sine baptismo decedentes damnari apud inferos æternâ morte, sed tamen sic puniri carentia visionis DEI, qvæ dicitur pœna damni, ut nullum patiantur omninò dolorem, neq; internum, neqvè externum. Qvorsum refert Thomam Aqvinatem & nonnullos alios Scholasticos Doctores. *Tertios* deniqvè, superioribus adhuc severiores, liberare qvidem parvulos ejusmodi à cruciatu ignis & vermis, qvæ proprie dicatur pœna sensus, sed non liberare eos ab interno dolore, qvi seqvitur ex amissa beatitudine sempiternæ felicitatis: Ita docere Petr. Lombardum aliosqvè. Qvamqvam vero primi illi etiam ad Classem tertiam bene-sperantium & hi postremi ad qvintæ ordinem alterum, pœnam cùm damni tùm sensus infantibus Gentilium adjudicantium, qvodammodo possent referri, nihil tamen impedit, qvo minus & huic inserantur ordini utriqvè, cum primi illi verâ & solidâ salute, in visione DEI beatifica consistenti, haud fruantur, & hi postremis veris perfectisqvè pœnarum infernalium damnis non subjiciantur, adeoqvè vel hactenus de pœna tantum damni participent. Eqvidem dubitandum non est, omnes horum ordinum autores de infantibus vel tantùm vel primario iis, qvi intra Ecclesiam nati ἀβάπτιστοι moriuntur, disputare, sed argumenta tamen eorum, postea in certis capitibus à Bellarmino producta, arguunt, eos consequenter ab hac sua assertione illos infantes non excludisse, qvi dum in Ecclesia non existunt, in infantia diem obeunt extremum.

§. XXIIX. Ultimæ hujus sententiæ primum vulgo faciunt Autorem *Augustinum*, qvi per condemnationem solam pœnam damni seu privationem iisdem adjudicet, hoc est, carentiam Visionis beatificæ & separationem à beatifico Christi & totius S. S. Trinitatis aspectu. Sic enim ille lib. V. contra Julian. Pelag. cap. XI. *Si qvod Salvator de Sodomis ait, & utiq; non de solis intelligi voluit, alius alio tolerabilius in die judicii punietur: Quis dubitaverit, parvulos non baptizatos, qui solum habent Originale peccatum, nec ullis propriis aggravantur, in damnatione omnium levissima futuros?* Qvam *levissimam damnationem* ex Pontificiis *Bellarminus*, ex nostris *D. Pet. Musæus* tract. de æterna beatitudine §. 72. intelligi posse ajunt de pœna damni, sive privatione claræ visionis DEI, non tamen exclusa inde emanante tristitia, dolore & molestia animi. Cui opinioni ut Musæus favere videtur, tamen adjicit, nihil se determinare velle. Hanc Patris ita intellecti sententiam læta fronte postea exceperunt Pontificii, receptaculumq; qvoddam hanc ad rem fabricati sunt, qvod *Limbum Puerorum* appellant, ex qvo nullis precibus tales infantes, nec suffragiis Ecclesiæ possint juvari, ut habet

Bellarminus lib. VI. de amiſſ. grat. & ſtat. peccat. c. 2. Verùm nondum adeò liqvidum eſt, an Auguſtinus eam, qvam Bellarminus ei adſcribit, foverit ſententiam; Qvâ tamen de re nunc diſputari non eſt opus. Videatur Kromayerus Loc. Syncr. p. 137. & univerſim de antiqvorum circa infantum non-baptizatorum poſt mortem ſtatum ſententia uberrimè apud G. J. Voſſium II. Hiſt. Pel. Part. III. th. IV. p. 251. ſeq.

§. XXIX. *Poſteriores*, qvi duriores pleriſq; audiunt, dum damnationem infantibus ex juſtiſſimo DEI judicio, tàm qvoad pœnam damni, qvàm ſenſus adſcribunt, ipſum S. Scripturæ ductum ſine dubio ſeqvuntur; in qvorum numerum & cenſum qvam maximè & primo omnium referendi nobis ſunt, etiam temporis ratione, *libri* noſtrarum Eccleſiarum *Symbolici*, in qvibus oculos noſtros ſtatim ferit ſecundus Auguſtanæ Confeſſ. (anno MDXXX. editæ) articulus, qvi de peccato Originali confitetur, *quod hic morbus ſeu vitium Originis verè ſit peccatum, damnans & afferens NUNC QVOQVE mortem his, qvi non renaſcuntur per Baptiſmum & Spiritum Sanctum.* At Gentilium infantes non renaſcuntur ſive per Baptiſmum, ut evidens eſt, ſive per Spiritum Sanctum, qvi ſine precibus, ut ex Luthero & Melanthone audivimus, & qvibus, juxta ipſos, carent Gentiles, non impetratur, Luc. XI. 13. Et, ſi neq; Chriſtianorum neq; Gentilium infantes, in infantia demortui, damnantur, peccatum Originale neminem damnabit, qvia in cæteris omnibus actuale peccatum eſt, ob qvod potiùs qvàm ob Originale damnantur. Clarius *Apologia Auguſt. Confeſſ.* art. IX. p. 156. adverſus Anabaptiſtas, baptiſmum infantum rejicientes, profitetur: *Certiſſimum eſt, quod promiſſio ſalutis pertinet etiam ad parvulos. Neq; verò pertinet ad illos, qvi ſunt extra Eccleſiam Chriſti, ubi nec verbum nec Sacramenta ſunt, quia regnum Chriſti tantùm cum verbo & Sacramentis exiſtit.* Argumentum hoc eſt: Ad qvemcunq; pertinet promiſſio ſalutis, eaq; non generalis tantùm, qvalis eſt, qvâ DEus omnium hominum vult ſalutem, ſed ſpecialis, qvalis eſt, qvæ ad Eccleſiam & fidelem populum ſuum pertinet; ille eſt baptizandus. Atqvi omnis infans. Ergo: Viciſſim: ad qvemcunq; non pertinet promiſſio illa ſpecialis, ille non eſt baptizandus. Ad Gentilium infantes non pertinet: Ergò. Ex qvo immotè fluunt aliæ concluſiones: ad qvem non pertinet ſpecialis ſalutis promiſſio, is non ſalvatur. Atqvi ad infantes Gentilium. Ergo. Item: Qvicunq; non eſt baptizandus, is non ſalvatur. Gentilium infantes. Ergo. Nempe, ſi loqveretur Apologia de promiſſione illa generali, qvâ DEus vult, ut nemo pereat, ſed omnes ad pœnitentiam & baptiſmum convertantur II. Petr. III. 9. falſò diceret, eam non pertinere ad Judæorum & Gentilium

um infantes, cum ab illa nemo hominum, ne unus qvidem, excludatur. Loqvitur ergo de promissione illa specialiori, qvæ salutem vel actu confert, vel certè media ad eandem proximè & infallibiliter offert. Qvam, qvicunq; non habent, eos salvari non posse affirmat. Adeò vera certaq; hæc sunt, ut verba Augustanæ Confessionis pro neganda in infidelium infantibus salute *satis evidentia* esse dicat Hülsemannus Prolegom. in Form. Concord. p. 370. & pro talibus agnosci ab Hunnio, Gerhardo, Brochmanno, Huttero, aliisq; profiteatur.

§. XXX. Seqvitur nunc Dux & Antesignanus repurgatæ à fecibus religionis, *D. Lutherus* in Expositione Psalmi XXIX. anno MDXLII. editâ, Trost vor die Schwangere Frauen Tom. IIX. Altenb. p. 57. postqvam ostenderat, qvantum solatium piis parentibus præberet dictum Christi: *Sinite parvulos ad me venire:* si ipsorum liberi per baptismum Christo adducuntur: Wir sagen / daß die Kinder in Sünden empfangen und gebohren sind / und nicht seelig werden ohne Christo / dem wir sie zutragen in der Taufe. Hie haben wir ein Gnaden Urtheil / sicher und gewiß: lasset die Kindlein zu mir kommen. Das wollen wir uns nicht nehmen lassen: das heißet nicht Gottes heimliche Gerichte und finster Wahn / sondern Gottes gnädige Zusage / daß unserer Kinder des Himmelreich eigen ist / so sie CHristo werden zugebracht / denn ohne CHristo ist keine Seeligkeit. Drum seind die Türckischen und Jüdischen Kinder nicht seelig / denn sie werden Christo nicht zugebracht. Qvænam confessio clarior esse poterat? Imò postea cum de infantibus Christianorum ante perceptum Sacramentum è vivis ereptorum agit, unicum eosdem salvandi medium, deficiente Baptismo, orationem esse ait, qvâ Christo etiam in utero matris adducuntur & commendantur. Qvo ipso concludit, infantes Gentilium salvari non posse, qvia neq; per Baptismum neq; per preces DEO offerantur & adducantur.

§. XXXI. Seqvitur hunc magistrum fidelis ipsius Parastata, *Phil. Melanthon* in Locis, Chemnitiano operi insertis, & eodem ferè tempore editis, imò adeo à Luthero æstimatis, ut iis primas post Apostolica scripta partes tribueret p. 158. dum freqventer repetit: *Gratiæ promissionem pertinere ad infantes, sed qvi inserti sunt Ecclesiæ.* Item: *Certum & hoc est, extra Ecclesiam, hoc est, apud eos super quos non est invocatum nomen DEI per Baptismum & qvi sunt sine Evangelio, non esse remissionem peccatorum & societatem vitæ æternæ, ut apud hostes Christi & blasphemos Judæos, Mahumedistas, & similes. Id clarum est ex dicto: Non est aliud nomen da-*

tum, &c. Item: *Extra Ecclesiam non est salus*: qvod probatur dictis. Item: *Nulla est electio eorum, qvi non inseruntur Ecclesiæ externâ vocatione.* Item: *Non pertinet ad infantes extra Ecclesiam promissio gratiæ.* Item: *Neq; enim affirmari potest, pertinere salutem ad infantes extra Ecclesiam, ut sine ullo testimonio furenter contendunt Anabaptistæ.* (Ecce qvanta tùm cum confidentia infantum extra Ecclesiam salutem rejiciebant!) Item: *Oportet teneri hanc hypothesin: infantes, qvi sunt intra Ecclesiam, super qvos invocatum est nomen Christi, recipi in gratiam; non Turcos, non Judæos.* Conf. Melanthonis Oper. part. I. de baptism. infantum fol. 237. seq. Ex qvibus facile patet, qvomodo verba Apologiæ A. C. intelligenda sint, cum qvilibet verborum suorum optimus sit interpres.

§. XXXII. Progrediamur nunc ad ulteriora tempora. Anno M D XLV. Electori Saxoniæ consilium dederant Theologi Wittebergenses de componendis controversiis religionis. Subscripserant Martinus Lutherus, Johannes Bugenhagen, Casparus Cruciger, Georgius Major & Philippus Melanthon. Illud Hassiacis etiam Theologis misit Elector, rogavitq; ut revisum probè considerarent, & si qvid, qvod in eo vel notarent vel rejicerent, haberent, id haud gravatim communicarent. Paruerunt illi Electorali desiderio, & in articulo de necessitate Baptismi, cui casum illum extraordinarium, qvo infantuli ἀβάπτιστοι hinc decedunt, non inseruerunt Electorales, petierunt, ut hujus rei mentio aliqva injiceretur, ne suspicio oboriatur, ac si Lutherani miserellos infantulos, sine suâ culpâ baptismo destitutos, æternæ damnationi addicerent. Ad hanc observatiunculam respondent Theologi Electorales, ut est apud Illustr. Seckendorfium, Lib. III. de Lutheranism. Sect. 31. §. CXX. n. 5. p. 538. *Rectè se statuisse, Baptismum esse necessarium, id est, secundum naturam & ordinem ministerii, ubi copia baptismi haberi possit & ne is contemnatur. Hoc sensu dispensationem non* "*excludi, neq; damnari infantes Christianorum, ante baptismum morientes,* "*ita tamen, ut nomen Christi super illos invocetur & seriæ preces fiant,* "(daß ernstlich gebettet werde/ *hæc verba Lutheri manu inserta erant:*) *neq; baptismus per contemptum negligatur. Hoc enim, ajunt, verum est & teneri debet, qvod infantes Judæorum & Turcorum, qvi nomen Christi super illos non invocant, sed execrantur, ad hæreditatem Christi & æternam salutem non pertineant, ideò Christus clarè dixit, Marc. X. 14. sinite parvulos ad me venire, talium enim, (qvi scilicet ad Christum afferuntur) est regnum cœlorum. Ad hunc sensum lectorem discretum breviter qvidem remisimus, verbis scilicet illis cum scripsimus, damnatos esse infantes, qvi*

non

non adferantur ad Christum: in iis enim casum, in qvæstione Hassiacâ propositum, comprehendimus, licet ideò non expressum, ne Cæsari aliisqve suspicionem injiceremus, ac si de errore Anabaptistico lenius justo sentiremus. Neq; opus esse existimamus, hanc qvæstionem huic formulæ inserere, qvæ generalis manuductio ad concordiam esse debet & per quam non sunt excitandæ prolixæ disputationes. Iterum clarissimum est, Lutherum cum omnibus Collegis suis gentilium infantes æternâ salute excluſisse. In qvâ disputatione & illud memoratu dignum est, qvod hi Theologi profiteantur, ideò se de hoc extraordinario casu nihil suo scripto inseruisse: *ne Cæsari aliisq; suspicionem injicerent, ac si de errore Anabaptistico lenius justo sentirent.* Ergo videbatur tum Anabaptistis, Baptismi necessitatem elevantibus docentibusqve, infantes nullum habere peccatum originale, ob qvod damnari possint, favere & patrocinium præstare, qvi diceret, Christianorum infantes, sine baptismo decedentes, qvamqvam extraordinario modo, salvari. Qvid itaqve putabimus, dicturos fuisse Pontificios, aliosq;, si qvis docuisset, ipsosmet infidelium infantes, extra federalem gratiam existentes, qviqve sine omnibus precibus, ipsorum causa ad Christum fusis, (qvas & hodie communiter Theologi ad necessitatem salutis in extraordinario casu reqvirunt; videatur nunc tantum D. Menzerus, Exeg. art. IX. n. IV. §. 14. & Hülsemannus in Breviar. c. X. θ. XVI.) moriuntur, nihilominus salvari?

§. XXXIII. Luthero coævus fuit, ut tamen post eundem maneret ad annum usqve Christi MDLXX. superstes, *Jo. Brentius*, Divini ingenii. & magnorum meritorum Theologus; is in Catechismo illustrato, p. 21. à sententiâ Augustanæ Conf. nullo modo recedit, sed cum promissionem illam: *ero DEus tuus & seminis tui post te*, non ad majores tantum natu in familiâ Abrahami, sed & infantes eorum pertinere dixisset, subdit: *ita & hoc tempore, qvo gentes electæ sunt in populum DEI, promissio æternæ salutis, per JEsum Christum, pertinet non tantum ad seniores gentium, sed etiam ad infantes, qvi è Christianis parentibus nascuntur. Nam ipsa carnalis nativitas per se non facit Christianos.* Nec multò post *Jacobus Heerbrandus* in Academiâ Tubingensi eminuit, denatus ibidem anno MDC. qvi in Compendio Theologiæ, Loco de Baptismo, p. 558. ad qvæstionem: qvid de infantum non baptizatorum salute sentis? adductis qvibusdam argumentis concludit: *Nos igitur meliora infantibus, etiam sine baptismo casu inopinato & repentino præventis, pollicemur. Nec tamen generaliter omnibus sine baptismo morientibus, sed Christianorum infantibus in Ecclesiâ salutem promittimus.*

§. XXXIV. *Ægidii Hunnii*, qvi anno MDCIII. excessit è vivis, sententiam mitiorem supra memoravimus. Nunc reticendum non est, (qvod plurimis Theologis evenisse jam supra monuimus & exempla se nobis posthac qvoqve offerent) illius opinionis difficultate adactum, severiorem sententiam disertis verbis fuisse professum, Qq de Bapt. p. 1040. Ubi interrogat: *Sed penes istos infidelium infantes non stat, qvod sunt ex non baptizatis orti parentibus. Cur ergo hac in parte luunt pœnam alienæ incredulitatis?* & respondet: *Incredulitas parentum non baptizatorum liberis non officeret, si non ipsi etiam liberi essent increduli. Itaq; pereunt* (ecce! pereunt) *non jam ob merè alienam infidelitatem, sed propriam.* Qvare non dubitat summus Theologus, Jo. Hülsemannus in Scriptis Posth. p. 370. Hunnium iis annumerare, qvi statuant, damnari gentilium infantes. Ubi & alium nobis suggerit ex Hunnio locum, in qvo idem asseritur, qvi tamen non legitur p. 280. ut vitiosè in Prælectionibus Hülsemannianis expressum est, sed p. 820. Ubi hæc verba legas: *In Ethnicismo qvot infantum millia obierunt & (qvantum colligitur ex censurâ Christi, Joh. III. 18. cum quâ consentit & Apologia Augustanæ Confessionis articulo nono) etiam perierunt, antequam ad annos discretionis pervenirent.* Ecce magnus hic Theologus, qvi alibi bonam de his infantibus spem conceperat, hic non desperat tantum, sed perire eosdem rotundè asserit, nec ex suâ id asserit sententiâ, sed Christi, (heu qvantum hoc est veritatis pondus) & Apologiæ Augustanæ Confessionis, qvam Lutherani omnes, ut verbo Divino usqveqvaqve conformem, pro Symbolico & indubitatæ veritatis libro jam diu receperunt. Qvinimo idem Hunnius, loco prius allegato ad qvæstionem: an infidelium liberi, vi parentibus erepti, possint baptizari? id, qvod & alii Theologi faciunt, respondet: non debere fieri invitis parentibus, nec si spes non sit, in potestate nostrâ mansuros, sed expectandum, donec vel parentes convertantur, vel catechumeni prius fieri possint. Provocat ad praxin Universalis Ecclesiæ omnium ætatum & seculorum. Annon verò meritò qvis qværat: cur infantes gentilium, citâ morte perempti, digni à DEO æstimentur, ut extraordinariâ misericordiâ iisdem fidem infundat, eoqve modo salvet: non verò sint digni, si in potestatem nostram perveniant, ut per baptismum ipsis fides, nisi ex consensu parentum ipsorum implantetur? Cum prius illud speremus ob innocuam & repugnantiæ omnis expertem ætatem, cur ob eandem rationem hoc posterius non faciamus? Annon potius hunc in modum colligas: qvia omnis ætatis praxis fuit, ne gentilium infantes, qvomodocunqve in potestatem nostram venientes, ante receptam à parentibus fidem

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0034
DFG

dem & ante catechisationem baptizarentur: ergo regnum DEI & cœlestem hæreditatem ad eos non pertinere arbitrati sunt, ut ad Ecclesiæ filios, nisi prius vel per parentum fidem Ecclesiæ Cives redderentur, vel in fide informarentur ipsi.

§. XXXV. Defendit etiam hanc sententiam anno MDCV. demortuus, magno cum pondere & verborum severitate *D. Sal. Gesnerus* in der Christlichen treuhertzigen Warnung an die löbliche Stände in Schlesien / inserta autem Theol. Witteberg. Appendici des gründlichen Beweises p. 276. ubi castigat Zwinglium, qvòd dixerit: der Heyden Kinder aus dem ewigen Leben außschliessen wollen / das ist gottloß / und wir irren sehr / daß wir über der Heyden Kinder das Urtheil fällen; & vocat hanc opinionem eine ungeheure OPINION, die hernach Henr. Bullinger sehr gefallen und Zwinglii Schwanen-Gesang geheissen. Auch hat Rudolph. Gvaltherus, pergit idem, im Jahr 1543. eben diese gottlose OPINION von der Seeligkeit der Ungläubigen Heyden zu vertheidigen sich unterstanden. Welche Lehre aber nach diesem Leben die Menschen dahin verweiset / da die abgöttische ungläubige Heyden sind / die führet dieselbe fürwahr nicht ins ewige Leben / sondern in Abgrund der Höllen. Sintemahl die Heyden / die an Christo nicht gegläubet / freylich nicht in himmlischer Glorie und Herrligkeit / sondern in höllischer Qvall und Marter anzutreffen / nach dem Spruch Christi Marc. XVI. Joh. III.

§. XXXVI. Lutheri sententiam & Bugenhagii, supra commemoratam, comprobat suo calculo *Felix Bidenbachius*, anno MDCXII. mortalitati exemptus, consiliorum editorum opere clarus, Dec. IV. Conf. III. p. 470. nec non *Leonhardus Hutterus* denatus Wittebergæ, qvam immortalibus scriptis illustravit, anno MDCXVI. Is enim Exeg. in Form. Concord. art. XI. de Prædest. p. 1074. *Si infantes*, inqvit, *Gentilium adultiores facti media salutis accepturi & ad societatem Ecclesiæ se aggregaturi fuissent, tùm utiq; DEus illud præsciviſſet. Si præsciviſſet, utiq; vi misericordiæ suæ non in infidelitate ipsos interire permisisset, sed & vitam ipsis prorogasset & ejusmodi media monstrasset, qvorum adminiculo ad Ecclesiam aggregari, ad agnitionem veritatis pervenire & tandem æternum salvari potuissent. Neq; enim misericors DEI voluntas eos tantum complectitur, qvi intra Ecclesiæ pomœria nascuntur, sed & eos, qui foris sunt juxta illud Petri Act. II. 39. Jam verò quia DEus sic illos & temporaliter & æternùm perire permisit, utiq; prævidit & præscivit ipsos, si vel maximè ad adultiorem ætatem*

tem perveniſſent, tamen nunquam media ſalutis, quantumvis monſtrata & oblata accepturos. Sic ergo juſtitia DEI etiam hoc caſu minimè periclitatur, ſed æquabiliter ſe habet: quippe propriam infantium illorum incredulitatem & contumaciam ab æterno præviſam atq; præſcitam juſtiſſimo judicio puniens. Infantes Gentilium omnes facit incredulos & contumaces, eosqve æternùm perire aſſerit, loqvens hac de re, ut de theſi in Eccleſia noſtra certa. De hoc tantùm disqvirit, cur DEus eos verbo ſuo & Sacramentis non vocet, cum tamen verum DEI cultum, qvod facere per naturam poterant adulti, inqvirere haud poſſint atq; ad ſcientiam mediam confugit, alio tamen qvàm D. Hülſemannus ſenſu, ſicut ſupra jam circa alios monuimus.

§. XXXVII. *D. Matth. Haffenrefferus*, Theologus Svevus, eruditionis famâ inclytus, qvi è vivis exceſſit anno MDCXIX. in Loc Theol. Lib. III. Stat. III. Loc. VII. p. 502. Qværit: *Qvid ſentis de illis parvulis, qvi extra Eccleſiam ex infidelibus nati ſunt?* & reſpondet: *Illi non citius baptizari poſſunt, qvam vel parentes ipſorum ad fidem Chriſtianam converſi, vel ipſi catechumeni facti, in verbo fidei inſtituti, vel legitimâ ratione in Chriſtianorum tutelam & patriam qvaſi poteſtatem translati & adoptati fuerint. Ut alterutrum ipſis qvadrare poſſit; vel illud Salvatoris: qvi crediderit & baptizatus fuerit, ſalvus erit: vel illud Petri: Vobis & filiis facta eſt promiſſio.* Ex qvo ſeqvitur, niſi delati in Chriſtianorum poteſtatem fuerint, neqve fidem, neqve baptiſmum, neqve ſalutem, neqve promiſſionem ad eos pertinere.

§. XXXVIII. Eminuit in hac qvondam Academia excellentis ingenii acumine *Joh. Affelmannus*, adeò, ut raro exemplo anno jam ætatis vigeſimo primo in ipſa adoleſcentia Theologiæ profeſſioni admoveretur, qvam ad annum usqve MDCXXIV. ipſi emortualem tantâ cum nominis fama ſuſtinuit, ut ſcripta ipſius poſt mortem ſtudioſe collecta ſub uno Syntagmatis nomine edita fuerint, aucta iteratâ editione à Reverendo Theologo Georgio Mœbio. Is part. I. Diſp. XXIIX. Epiſ. XV. p. 865. qværit: *Qvid de infantibus non baptizatis qvoad hanc de fide parvulorum qvæſtionem erit ſtatuendum?* & reſpondet: *Infantes ii aut ſunt infidelium, nati extra Eccleſiam, de qvibus uſurpamus illud Apoſtoli 1. Cor. V. 12. qvamqvam ſi Scripturæ ordinem conſulimus, manifeſtum eſt, fidem eſſe donum Eccleſiæ (non pater in cœlis, cui non Eccleſia mater) ac proinde in iis, qvi omninò ſunt extra Eccleſiam, eſſe non poſſe.* In appendicis verò p. 308. ubi eandem qvæſtionem pertractat, poſtqvam ſibi ipſi objecerat, non poſſe infantes Gentilium damnari, qvia in iis non ſit contemptus verbi & Sacramenti, ſed tantùm

tantùm nuda privatio; hunc in modum reſpondet: *Infantes illi damnantur propter incredulitatem & contemptum & non propter contemptum ſolum. Diſtingvendum tamen inter contemptum actualem & Potentialem. Damnantur etiam illi ob contemptum verbi divini, qvamvis non ob actualem, tamen ob potentialem, haud ſecus acſi quis catulos lupi interficiat, interfecit illos non ob rabiem actualem ſed potentialem. Sic etiam DEus illis hominibus ſubtrahit verbum ſuum, quod ſi haberent, illud plenis buccis eſſent contempturi. Et ſic non tantum propter privationem, ſed etiam propter contemptum & incredulitatem damnantur illi, qui carent verbo DEI.* Planè eodem ſimili utitur *B. Hunnius* Qvæſtionibus in Gen. c. XIX. p. 1584. Oper. Tom. III. circa ſimilem materiam ſcribens: *Infantes in diluvio perditi non erant innocentes, qvia peccato Originali horribiliter deformati. Deinde, quia credibile eſt, illos nihilo meliores futuros, itaq; & ipſi deleti ſunt, perinde, ut & catuli luporum deprehenſi, ſolent unà cum grandioribus lupis interfici, ſiquidem ubi adoleſcent, æquè graſſarentur in homines & pecudes, in gallos, gallinas & anſeres ruſticorum.*

§. XXXIX. Eodem tempore in hac Academia vixit par Theologorum, de Theologicis ſtudiis, præclariſſime meritum, *Paulus & Johannes Tarnovii* Fratres, qvorum hic anno MDCXXIX, ille vero anno MDC XXXIII. vivendi finem fecit. Itaq; *Johannes*, qvamqvam dubitantium parti videatur ſeſe adjunxiſſe, qvâ de cauſa & eundem jam ſupra recenſuimus, tamen damnationem infantum infidelium tanqvam ſacris literis indubiè congruentem tandem prætulit: *Scimus autem*, inqvit, *quod, qvi non credit, condemnetur. Marc. XVI. 16. Paulus* verò, Commentatorum ſolidiſſimus, Commentario in cap. III. Johannis qvæſt. V. p. 265. ſeqq. ad qvæſtionem: An liberi, extra Eccleſiam nati, damnentur? ſic reſpondet: Di putatur hæc qvæſtio à nonnullis in utramq; partem & tandem in ſuſpenſo relinqvitur, propter rationes, qvas vir beatus ibidem adducit. *Aſt*, pergit idem, *ſi argumenta utriusq; partis examinentur, deprehendentur negantium examinata ad normam Scripturæ & huic conſentanea ſcripta Symbolica noſtrarum Eccleſiarum longè firmiora.* Addit dein *Geſnerum* in Form. Concordiæ idem ſtatuentem cap. ult. th. 52. Nec Geſnerum tantùm addit, ſed ex eodem ſimul annotat: *Conſenſum hic eſſe communem Theologorum, qui eos judicio DEI dum relinquunt, ſtatuunt, eos ſalvari non poſſe, niſi dicamus aliud eſſe DEI judicium, qvàm qvod eſt in Scripturis revelatum.* Hæc ex Geſnero. De ſuo verò addit Tarnovius: abſurda, ut vocat, conſeqventia ex mitiori ſententia promanantia: I. Eſſe ſalutem extra Eccleſiam II. Electionem

nem esse vocatione latiorem. Sic enim infantes electi statuentur, si salvandi esse dicuntur, etiamsi non sunt vocati. III. Aut sine fide qvenqvam salvari, aut sine mediis nos regenerari & salvari. VI. Regenerationis & salvationis modum esse duplicem, extraordinarium & ordinarium. Hæc Tarnovius, qvi qvia à qvibusdam expresso nomine refutatus est, nos optimi Doctoris defensioni suo loco non deerimus.

§. XL. *Gerhardum* subjungimus, qvi fatis concessit immortalitate dignissimus anno MDCXXXVII. Hunc *Doctor Hülsemannus* loco sæpius allegato scribit fateri: salutis æternæ communionem Gentilium infantibus transscribi non posse, utut alibi attulerit qvandam universalis vocationis speciem, qvæ ad illos etiam sese extendat. Sed in Loco de Baptismo nihil invenio, nisi qvod §. 237. scribat : Cum de Gentilium infantibus nulla exstet promissio, ideo judicio DEI eos committimus. Ex qvo qvidem rectè infertur, eos damnari, cum judicium DEI ejus misericordiæ contradistingvatur; At utrum Gerhardus hanc conseqventiam agnoverit, certo pronunciare non possum.

§. XLI. Eodem tempore Lipsiæ docuit accuratissimus Theologus, *D. Henr. Höpffnerus*, in meliorem translatus vitam annno MDCXLII. Is in Locis Theologicis Loc. XXIX. de vocatione hominum ad salutem §. VI. p. 425. seqq. disqvirit: Cur Evangelium plurimis hodie populis non prædicetur? Respondetqvè, fieri id propter contemptum verbi vel proprium, vel majorum scelera in posteris. Tum verò adductis ejus rei rationibus concludit: *Sunt autem illi, qui verbum DEI negligentia majorum amissum plane non habent, vel adulti, vel infantes, qui OMNES justè damnantur. Adulti quidem propter peccata actualia sub incredulitate manentes, & inprimis, quod parentum vitio secutam verbi privationem sua socordia ratam habeant, neq; stimulis conscientiæ, aut hujus universi intuitu incitati, qværant DEum. Infantes autem in Gentilitate nati justè damnantur propter peccatum Originale, quod in ipsis non expiatur, cum careant baptismo & Christianis parentibus, qvi in casu necessitatis precibus suis apud DEum infantes suos, ordinario hoc medio, videlicet baptismo privatos per mortem præposteram, commendent.*

§. XLII. Interponemus duorum testimonia, qvi qvamqvam in plurimis ab aliis Theologis discedant, eos tamen aut eorundem hic rationes audiri irriti laboris haud erit. Ii sunt *D. Georg. Calixtus* anno MDCLVI. rebus humanis exemptus, & *D. Christ. Dreierus*, qvi anno MDCLXXXIIX. vive e desiit. *Ille* in disputationibus Theologicis sub initium professionis

suæ

suæ habitis, disp. X. §. XXXII. postqvam dixisset, Christum ideo ex utero virginis nasci voluisse, ut, qvi in utero matrum suarum anteqvam baptizentur, extingvuntur, non pereant, sed spem salutis habeant; sanctificasse itaqvè in suis uterum; adjicit: *Dico autem SUIS, contra Francis. Puccium* (erat hic superioris seculi Naturalista juxta alios errores & hoc asseverans: *neq; simplicem ignorationem & incredulitatem Evangelii, neq; defectum baptismi, ubi non sit scelus iniqvum, ad salutem obesse:* ceu ex ejusdem Itali edito de efficacitate Christi Servatoris libro recenset, qvi & eundem refutavit *D. Luc. Osiander*, Epit. histor. Eccles. Cent. XVI. lib. IV. c. 46. p. 1098.) *Nam, qvia non privatio, sed contemptus damnat, ubi est contemptus baptismi, ibi præsentissimum periculum damnationis. DEus enim media sua non vult contemni. Et qvi non habet in terris Ecclesiam matrem, neqvè habet in cœlis DEum Patrem. Porrò Judæorum, Turcarum & similium infantes hoc privilegio frui non possunt, qvum nec ullo suspirio à suis parentibus Christo commendentur, nec parentum animus sit, eos Christo offerre, sed magis infensissimo adversus Christum & veram Ecclesiam odio ab ipsis incunabulis innutrire & adsvefacere.* Sed huic doctrinæ, qvam in his ipsis disputationibus cum genuinis Theologis defenderat, postea nuncium misisse D. Calixtum jam supra suo loco monuimus. Jam *D. Dreierus* in der Erörtherung p. 365. supponit, hanc opinionem, de salute infantibus infidelibus abnegata, esse unserer Theologorum gemeine Lehre / qvod & Tarnovium nostrum cum D. Gesnero dixisse jam supra notavimus. Et rem revera ita sese habere, ex tota hac deductione constare potest, secus qvam existimant Theologi Argentoratenses in judicio Regiom. dato, ap. D. Calovium Harm. p. 936. statim initio. Damnari autem Gentilium infantes ex eo contendit Dreyerus, qvod licet ut Christianorum infantibus, ita & ipsorum Christus salutem velit, tamen hi in Parentibus suis eandem rejiciant: Weil die Kinder noch nicht/ inqvit ille, hören noch urtheilen können/ hören/ reden/ urtheilen und handeln die Eltern für ihnen/ darumb auch was die versäumen / daß versäumen sie nicht ihnen allein/ sondern auch den Kindern mit. Probat, qvia verbum & Sacramenta Gentiles non pro se tantùm primitus, sed & pro liberis suis acceperant: Ergò etiam amiserunt & repulerunt pro liberis, qvod eleganti dicto autoris libri de Vocatione Gentium confirmat. Et qvia durius ipsi videtur, ob rejectionem gratiæ, qvam commisere Parentes, etiam infantes censeri rejecisse eam gratiam, addit scientiam mediam, mediante qva DEus præviderit infantes etiam hanc rejecturos fuisse, si supervixissent: Sicut hujus Viri mentem postremam jam deduximus §. XXVI. Qvâ tamen tota de re videndus D. Calovius in Harmon. p. 927. seqq.

§. XLIII. *Johannem Hülsemannum*, qvi inter cœlites relatus est anno MDCLXI. supra inter dubitantes retulimus. Idem tamen in posthumis, loco sæpius adducto p. 38. *Falsum est*, inqvit, *ob solum peccatum Originis neminem ad pœnam sensus condemnari: quamquam enim de Christianorum infantibus non baptizatis aliud judicamus; de Gentilium tamen infantibus manet vera sententia Christi Joh. III. ult. Ira DEI manet super ipsos.* Clarissima est oppositio, nec ulli dubio locum relinqvit. Et ibidem p. 369. addit: *Non dissimulant Orthodoxi scriptores quantum ex Sacris Literis constet, nullam fore partem infantibus Gentilium in hæreditate beatorum, in quem sensum verba Aug. Conf. satis evidentia sunt.* Affert qvoqvè testimonia alia Hunnii, Gerhardi, Hutteri, Meisneri, Brochmanni & Gissensium, qvæ ex parte & nos tetigimus. Videntur hæc qvasi corrigere sententiam in Classe antecedente recensitam de scientia media, aut cum ea ita sunt concilianda, qvod per scientiam mediam (qvod & Dreierus sensit) DEus nullos videat infantes Gentilium credituros; qvanqvam tutius prius dicatur, cùm juxta proverbium posteriores cogitationes sint meliores, &, teste Doctissimo Grotio in Epist. 3. ad Gallos *priores fœtus provectioris damnet ætatis judicium.* Huic sociamus *Mich. Waltherum*, Theologum Gravissimum, qvi anno MDCLXII. beatis annumeratus est; is in judicio de Controversia Latermanniana, citante D. Calovio in Harmonia p. 937. cum recensuisset Pelagianorum errorem, docentium: infantes non baptizatos non esse in damnatione, qvia nullum habeant peccatum, causam damnationis, eidem errori involvit D. Dreieri sententiam, statuentis, peccatum originale hodie non esse adæqvatam damnationis causam, cui opponit Scripturam: *Caro & sanguis regnum DEI possidere non possunt. Cui regnum DEI denegatur, illi damnatio adjudicatur; Atqui Peccato Originis & ei qui illo coinquinatus & nondum purgatus est, regnum DEI denegatur: Ergò.* Addimus statim ex eadem Lipsiensium Academia & alium magni nominis Theologum, *Hieron. Kromayerum*, anno MDCLXX. defunctum, qvi in Locis Syncret. p. 257. scribit: *Si de infidelium & Paganorum infantibus aliquid dicendum, mitissima ipsorum pœna non in damno tantùm aut privatione, sed inferiore sensus gradu consistet.*

§. XLIV. Procedit ex hac præsenti Academia iterum Theologorum non meritis minus, qvàm eruditionis celebritate inclytorum biga. Sunt illi *Henricus Müllerus*, anno MDCLXXV. & *Augustus Varenius*, anno MDCLXXXIV. his terris erepti: *Ille* qvidem in Select. Qvæstionibus Theol. Semicent. II. qvæst. IX. scribens: *Infantibus infidelium tanqvam extraneis ---- non*

non audemus salutem promittere manentibus extra fœdus Christi. In eundem sensum & *hunc* intelligo in A. C. Art. IX. §. 26. p. 75. sic commentantem: *Apud infideles plane non est regnum Christi, nec adeò verbum & Sacramentum & propterea nec promissio salutis.* Nec alienus ab his est, qvi & ipse hic primum docuit, postea Luneburgicarum Ecclesiarum Antistes, *D. Joach. Lütkemannus*, anno MDCLV. fatis functus, im Vorschmack part. II. p. 464. Ich will nicht streiten / inqvit ille, von dem Zustande der ungläubigen Kindern / wenn sie in ihrer Kindheit sterben / in welchen Fall wir doch auch wenig Trost für sie in der Heil. Schrifft finden. Qvorum agmen claudit *Magnif. Dnus PRÆSES*, qvem diu nobis, studiisq; hujus Universitatis superesse optamus. Qvi ut eorum sententiam, qvi infantes Gentilium salvatum iri sperant, in Thesib. Biblicis, §. XXIX. haud obscurè ante biennium, ad exemplum Antecessorum hujus Academiæ, rejecit, nec eandem dissimulavit in Thes. Moralib. §. X. ita ejus in thesibus Polemicis §. XXXI. hæc fuêre verba: *Qvamqvam primore intuitu durior, tutior tamen veriorq; sententia est, infantes Gentilium spem salutis nullam habere, ad qvam tuendam ipsa Librorum nostrorum Symbolicorum autoritate adstringimur.*

§. XLV. Celeberrimus Academiæ Kilonienſis Theologus *Dn. D. Christoph. Frankius* in Anti-Limburchio Exercit. VII. c. IV. §. I. & II. p. 326. seqq. Limburchio asserenti, DEum non qvidem ex divina promissione, tamen ex superabundante & extraordinaria gratia, cum respectu qvidem ad Christum, tamen absq; fide in Christum homines salvare posse, respondet: *Cum justificatio & salus in Scriptura perpetuò ad fidem in Christum adstricta & alligata sit, nec de extraordinaria gratia vel exemplum vel verbum ullum ibi reperiatur, summè temerarium haberi debet, ejusmodi gratiam extraordinariam fingere, & laxare velle, quod Scriptura adstrinxit.*

§. XLVI. Possem annectere his suffragiis totius antiqvitatis consensum, qvæ Pelagianismi vitandi studio, non gentilium tantùm, sed Christianorum qvoqvè infantes, qvi sine baptismo hinc decedunt, æternæ involverunt damnationi. Qvos & seqvitur tota Pontificiorum schola; & qvamqvam inclementius judicasse Patres de Christianorum liberis non immeritò à primo reformationis tempore, ad hunc usq; diem docuerint nostri, grandem tamen inter liberos Christianorum & Gentilium differentiam, utut de cætero in diversas scinderentur opiniones, perpetuo agnoverunt; saltem in eo, qvod certa essent salutis respectu infantium Christianorum argumenta, non item respectu Gentilium. *Christianus Nisanius* in Disp. Inaug. Tom. IX. Giess. Disp. X. §. 2. p. 588. *Non quidem decretoria aliqua*

rejectione Gentilium infantes à fidei dono excludimus, nondum tamen ex æ-
qvo in uno eodemq; statu cum illis, qui intra castra Israelis à Christianis pa-
rentibus nascuntur, constituimus. Cùm foris sint, alieni à Republ. Israelis,
& hospites testamentorum, nec DEI verbum habeant, ejusq; beneficia, quæ
DEus justissimus ob contemptum majorum de jure ipsis iterum subtraxit.

§. XLVII. Horum illustrium, imprimis illustris hujus Academiæ luminum, maximopere tamen veritatis, autoritate suffultus, ego tanqvam misellus & indoctus graculus, qvem si inter Musas audire fas èst, hanc sententiam defendendam in me suscipio, utpote dum me & Pietas & Veritas ad hoc onus exeqvendum vocat, adigit atqvè impellit. Pietas exigit, ut membrum ego tenuissimum inclytæ hujus Academiæ existens, hac occasione capita ejus maxima venerer, in vita & post fata florentia, & per venerationem hanc justissimam simul cœlesti veritati suppetias qvalesqvales feram, qvæ jam ex intervallo licet, à Zwinglio & Anabaptistis impetum sensit fumosum, & eo ipso ansam mihi præbuit, qvæstionem hanc in scriptis Theologorum parum excussam; ab adversariorum vero impudentia maximè extortam, paulo plenius pertractandi, ne incautos nos laqveo, qvamvis ex arena compacto, illaqveent, ruboremqvè, cum ipsi erubescere neqveant, eâ occasione incutiant. Erit autem operæ suum pretium, ut antequam fundamenta sententiæ nostræ, qvæ qvintæ Classi, ceu ex procœmio & titulo nostro jam constabit, calculum addit, inconcussa ponamus, prius impedimenta Virorum Doctissimorum removeamus, sub censuram nimirum modestiorem eorundem objectiones revocando, & sic ultimam, qvod dicunt, limam adjiciendo.

SECTIO III.

Sistens

Examen propositarum sententiarum.

§. XLVIII. CUm itaqvè haud exigui momenti necessitatisqvè res sit, accuratum examen circa diversas diversorum Virorum Doctissimorum opiniones, easqvè sibi in Qvæstione hac excutienda non usqvè qvaqvè constantes, instituere, in qvibus probè discutiendis & refellendis cardo totius nostræ dissertationis verti videtur, meritò nos munera officii nostri impleviſſe putamus, si eo ordine illas sub incudem vocaverimus, qvo easdem in superiori Sectione recensueramus, non tamen eo animo, eaqvè mente, ac si hac opera discedentibus à nobis dicam statim erroris alicujus grandioris scribendam esse velimus, verùm potius, ut eorum nomina submisse venerantes, veritatem unicè indagemus.

Qvâ

Qvâ ipsâ ideò in re nihil dicemus, qvin aliorum pariter graviſſimorum Theologorum & verbis loqvamur & autoritate communiamus. Diſplicet enim nobis mos iſte, qvo in argumentis, inter Theologos noſtros æqvo vel numero vel pondere controverſis, ita unam eligimus defendimusqvè partem, ut reliqvas graviore cenſura notemus, imò eosdem parum moderatè inſectemur & heterodoxiæ reddamus ſuſpectos. Interea veritati, qvam argumentis convicti agnoſcimus, liberè innocueqvè adhærere licebit.

§. XLIX. Nos opinionem illorum primo ſtatim loco, qvi ἐπιχὴν φυλάττουσι, luſtrabimus, atq; rationes, ad hanc illos impellentes, curatius expendemus. In fronte verò ſtatim ſe locus ingerit oculis noſtris, qvo hæc tota ſententia tanqvàm fulcro inniti videtur, nimirum locus I. Cor. V. 12. In qvo juxta mentem eorum D. Apoſtolus omne judicium de τοῖς ἔξω ferendum prohibet. Ei aliud ſuperadditur dictum ejusdem Apoſtoli ex epiſtola ad Romanos Cap. XI. 33. ubi exclamat: *Judicia DEI eſſe incomprehenſibilia, atq; vias ejus eſſe inperveſtigabiles.* Agit autem in priore loco Paulus de cenſura Eccleſiaſtica, adverſus notorios in Eccleſia peccatores exercenda, adeo manifeſtè, ut nec ii refugiant confiteri, qvi ad finem longè alium eodem utuntur. *D. Frid. Balduinus* in Comment. in h. l. p. 348. oſtendit Apoſtolum agere de munere ſuo Apoſtolico, qvo ſollicitus erat de iis, qvi per verbum à ſe prædicatum facti ſunt membra Eccleſiæ, qvorum & vitam regere, qvos exorbitantes punire, eorumqvè in univerſum curam ſingularem habere deberet, ne excideret gratiâ, ad qvam vocati erant. Cæteros, qvi fidei ſuæ commiſſi nondum erant, curâ ſuâ negligere ſe poſſe. Poſt qvæ concludit: *Verba Pauli in præſenti textu non ſunt extendenda ultra ſubjectam materiam. Loqvitur Apoſtolus non de qvolibet judicio, ſed de judicio excommunicationis, qvod nonniſi eos attingit, qvi ſunt in Eccleſia. Cæteri, qvi foris ſunt, excommunicari non poſſunt, qvia in communione nunqvam fuerunt, ſed relinqvuntur meritò juſto judicio DEI.* Non poterat felicius refellere eos, qvi per hoc dictum negant, judicium ferri poſſe vel de damnatione vel de ſalute infantum foris exiſtentium Cum Balduino, qvi hanc ſuam interpretationem repetit in Caſ. Conſc. lib. IV. cap. IIX. caſ. IIX. iisdem tantum non verbis utuntur Hunnius, Waltherus, Tarnovius, Hutterus, Hülſemannus. Conſentiuntq; planè antiqvi: Ambroſius, Chryſoſtomus, Theodoretus, Theophylactus, qvorum hic, *qvi foris ſunt*, inqvit, *extra meas iſti leges ſunt; ſupervacaneum igitur fuerit, legem ſancire iis, qvi extra Chriſti regiam & aulam agunt.*

§. L. *Si*

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0043
DFG

§. L. *Si dixeris:* ſententiam generalem eſſe: Tum reſpondetur negando: qvia alibi judicium de exterorum damnatione propter incredulitatem adprobatur, Joh. III. 18. Nec tàm generalitas verborum, qvàm textus & intentionis divinæ reſpicienda eſt. *Si regeſſeris:* tàm generaliter verba accipienda eſſe, qvam permittat reliqva Scriptura; hanc autem judicium de adultis Gentilibus permittere, non permittere de infantibus: Tum repetitur reſponſio; Nempe intentionem Spiritus S. migrandam non eſſe, qvæ unicè in iis verbis hæc eſt, curam ſpecialem Eccleſiæ miniſtri in officio ſuo Paſtorali ad gregem ſuum adſtrictam eſſe, neqvè extra illum extendi debere. Intentio Spiritus Sancti non fuerat, qvicqvam in his verbis de judicio diſcretivo, ad reliqvam Scripturam regulato, determinare, ſive illud adultos attineret, ſive infantes. Qvod ſi hodie qvis alicujus Eccleſiæ paſtor in Parochia, fidei ſuæ concredita, haberet & qvosdam Cives, Pontificiæ Religioni addictos, qvorum animæ cura ad ipſum nihil pertineret, foret autem inter ſuos exemplo Corinthiacæ Eccleſiæ aliqvis ſcortator, cui imponere juxta Eccleſiaſticam diſciplinam publicam pœnitentiam vellet, is verò hanc declinaturus ad Civis Pontificii exemplum provocaret, qvi ejusdem delicti reus eſſet; annon Eccleſiæ paſtor rectè his generalioribus verbis reſponderet: Qvid ad me, qvi extra meam curam ſunt? Hos ego non judico, hos diſciplinæ Eccleſiaſticæ non ſubjicio, DEus eos judicabit, meritamqvè iis irrogabit pœnam. Et tamen per hæc verba, qvantumlibet generalia, ſua intentione non excluderet ullam aliam circa hominem illum Pontificium curam, ſive in converſatione civili, ſive in humanitatis officiis, ſive in Chriſtiano amore conſiſtentem. Verba nempe ex intentione loqventis, qvam locutionis circumſtantiæ rectè conſideratæ probant, unicè ſunt æſtimanda. Atqvè hæc qvoqvè reſponſa ſint Celeberrimo D. Scherzero in Breviar. Enucl. c. XV. th. XVI. p. 1038. ex his ipſis rationibus contra D. Tarnovium noſtrum diſputanti: urget enim; *ſi medius terminus (qvia foris ſunt) valet in negotio converſationis, valebit etiam in negotio ſalutis. Ratio enim eſt generalis & ubiq; concludit.* Sed annon clariſſimum eſt, hanc generalem rationem: Qvia foris ſunt, etiam adultos Gentiles complecti, & tamen de his, utrum ſalvandi ſint, rectiſſimè nos judicare poſſe? Confer ſimile, antea à nobis allatum, & ſtatim pateſcet rationis generalitatem in his ejusmodi locutionibus nihil minus qvàm hæc talia inferre.

§. LI. Rectè hæc in prima Claſſe opponuntur iis, qvi dictum Apoſtoli cum in literali ſuo ſenſu, adeoqvè juxta loqventis Pauli intentionem, judicium prohibere putant circa vel ſalutem vel damnationem infantum infide-

infidelium ferendum. Si qvis autem persvasus, in reliqva Scriptura non reperiri solida fundamenta, qvibus hi infantes vel damnentur, vel saluti adjudicentur, adeoq; frustra de iis disputari, cum nec disputatio ista usum ullum habere ipsi videatur, dictum Apostoli, extra sensum divinum, verba tantùm ad suam mentem inflectendo, ut & aliàs freqventer fieri solet, allegare velit, eum eqvidem ex dicto Apostoli non coarguemus, sed fundamentum suum negabimus, nempe, non reperiri solidas in Scriptura rationes, qvibus de infantum istorum vel salute vel exitio judicare qveamus, ceu ex infra dicendis eluceſcet. Videantur, qvæ supra observavimus §. VIII.

§. LII. Qvod posteriorem locum Pauli attinet, dicitur ibi, *judicia DEI & vias ejusdem in vocando uno populo & dimittendo altero esse imperveſtigabiles; non de salute tàm extra qvàm intra Ecclesiam spemndâ*, inqvit *B. Tarnovius* Comment. in Joh. p. 266. nobisq; hoc ipso in respondendo otia facit. Sed restat adhuc circa eandem primam classem unicum dubium dissolvendum, qvo isthæc ἐποχὴ juvari maximè videtur: Nostram scil. qvæstionem *nimis curiosam, non necessariam, imò planè inutilem esse, cum nihil ad praxin faciat.* Ad qvod verò omninò respondeti potest, qvod is curiosus atqvè inutilis investigator dicendus non sit, qvi rem aliqvam ex fundamentis Scripturæ S. decidit, nec nimis altè & subtiliter ille rimatur, aut judicandi partes involat, qvi ex ore divino judicium depromit & illud Spiritus S. judicium summa cum reverentia amplectitur, fovet & osculatur. Dein dabimus utiqvè, hujus qvæstionis necessitatem *non absolutam & per se* inevitabilem esse: Possemus eandem utiq; citra damnum salutis nostræ ignorare, dummodo de nostra salute solliciti simus; Ast necessariam eam faciunt adversarii varii, qvia eandem iis argumentis propugnant & ventilant, qvæ veritatem, nisi recto examine librentur, in aliis etiam fidei articulis labefactare possunt. Hæc est πανουργία Hæreticorum, qvæ semper in turbido piscari conatur, sæpius extorqvet tales qvæstiones, qvibus aliàs carere posset Ecclesia. *Multa* qvippe, attestante Hipponensi Præsule lib. XVI. Civ. DEI c. 2. *ad fidem Catholicam pertinentia, dum hæreticorum callida inqvietudine agitantur, ut adversus eos defendi possint, & considerantur diligentius, & intelliguntur clarius & instantius prædicantur & ab adversario mota qvæstio discendi existit occasio.* Qvare nec nos dicam futilitatis justè incurrimus, qvi veritati hac qvæstione violatæ suppetias ferre exoptamus, ne illa in periculum qvovis modo attentatum incurrat; hinc videmus eos ipsos, qvi tractationem hujus qvæstionis, tanqvàm infructuosam, traducunt, manum tamen suam eidem tractandæ adponere &

utriusqvè ſententiæ argumenta ponderare. Videantur qvæ obſervavimus ſupra Sect. II. §. VIII. Qvi verò Qvæſtionis hujus inutilitatem atqvè praxeos nullitatem nobis objiciunt, illi vix negare poſſunt, qvod, qvi infantes Gentilium ſalvari contendunt, inveniant hic ampliſſimum campum deprædicandæ divinæ magnitudinem miſericordiæ, qvi damnari eosdem credunt, reperiant argumentum ſat grande, rigorem juſtitiæ & Eccleſiæ, imò ipſius fidei neceſſitatem & nobilitatem oſtendendi, qvod tamen uberius deductum ultima noſtræ diſſertationis ſiſtet Sectio.

§. LIII. Atq; ita expendimus, qvantum inſtituti noſtri ratio paſſa eſt, τὴν ἐποχὴν eorum, qvi hancce qvæſtionem indeciſam relinqvere voluerunt, atqvè nervos viresq; rationum prolatarum ſuppreſſimus. Seqvitur ut ad SECUNDAM CLASSEM abeamus, & nodos difficultatesq; DUBITANTIUM extricemus. Videntur & iidem iisdem cum rationibus pugnare, cum qvibus priores decertabant; provocant enim & hi ad dictum Apoſtoli ſat ſuperius excuſſum, exiſtimantes, illud non tantum agere de judicio Excommunicationis, verùm de judicio qvoq; Diſcretionis, qvod pateat ex hac ratione, qvia, qvi foris ſunt, curæ noſtræ non ſunt commiſſi, adeoq; nec judicium Abſolutionis nec Condemnationis in illos ferendum eſſe, ſed cum autore de Vocat. Gent. c. IIX. dicendum putant: *Non appetamus habere cognitum, quod voluit DEus eſſe ſecretum.* Aut certè qvocunq; ſe res habeat, nec noſtræ ſaluti nec juſtitiæ DEI aut miſericordiæ aliqvid decedere. Sed verò illico apparet, hæc ſi attendantur, etiam dubitandum eſſe de ſalute adultorum. Nec vim habere, ſi excipiatur, diſtingvendo inter objectum judicii revelatum & non-revelatum, cauſando: in illo poſſe utiqvè judicari, atqvè vel affirmari vel negari, non in hoc. Facile enim reſpondetur (I.) ita rationem, qvia, qvi foris ſunt, curæ noſtræ non ſunt commiſſi, irritam reddi. Ratio enim, cur de infantibus ſit dubitandum, non amplius erit, qvia ad nos nihil attineant, ſed qvia nihil de iis revelatum; de qvocunqvè enim nihil revelatum eſt, de eo qvoq; judicare non debemus, ſed (qvod nunc ex adverſa hypotheſi pono) dubitare; qvod manifeſte patet inde, qvia nec de infantibus fidelium in Eccleſia, qvi tamen curæ noſtræ commiſſi ſunt, judicare debemus, ſed dubitare, qvoad ea, qvæ non ſunt revelata. (II.) Sicut judicium multiplex eſt, ita etiam cura multiplex eſt. Non vult Apoſtolus nos curam gerere Gentilium in rebus ad ordinem Eccleſiæ externum pertinentibus, ut manifeſtè patet ex textu & interpretibus, ſed non prohibet infinitas alias curas circa Gentiles obeundas. Debemus eorum curam gerere, ut ſalutem ipſorum, ubi poſſumus, promo-

promoveamus ; Debemus curare, ut qvæ ipſi bona habent, in uſum noſtrum convertamus, uti Paulus qvi *Arati* verbis uſus: Debemus curam gerere, ut de eorum ad Eccleſiam N. T. acceſſione ex Scriptura informemur; ad hanc curam poteſt etiam pertinere, ut ſciamus, an ipſorum infantes ſalventur? qvam nempe curam ideo ſuſcipimus, ut *in fide* noſtra confirmemur. Sed qvid reſpondebunt *nobis*, qvi hanc ἐποχὴν defendunt & tamen in alteram ſententiam inclinant, aut pro utraq; argumenta proponunt, ſi hoc illis dilemma opponamus : Aut adducta ab ipſis pro ſalute infantum Chriſtianorum & infidelium argumenta infantibus Gentilium vere applicari poſſunt : ita non dubitandum de ſalvatione, ſed pariter certò pronunciandum erit. Aut non poterit ; Ergò damnatio iisdem certo certius decernenda erit. De qvo enim nec ulla promiſſio, nec exemplum, nec præceptum exſtat, de eo non eſt dubitandum, ſed *id in re meræ revelationis* eſt planè negandum. Atqvi de ſalute infantum Gentilium &c. Ergo. Qvod ſi hoc verum, qvemadmodum veriſſimum eſt, cùm ita toto die adverſus invocationem ſanctorum, venerationem imaginum & reliqviarum & infinitos id genus cultus Electitios in Papatu argumentemur, cadet certe omnis ratiocinatio atq; dubitatio in hac qvæſtione dubitantium.

§. LIV. Pergimus jam ad *magis* momentoſas *rationes* BENE-SPERANTIUM examinandas, qvas fere præcipuas atq; ponderoſiores TERTIÆ incluſimus CLASSI. Huic, qvi nomina ſua dederunt, provocant (I.) *ad Analogiam fidei*, ex qva clariſſimè conſtet, neminem reprobari, niſi qvi *actu* & *moroſè* mediis fidei reſiſtat. Qvo argumento & Remonſtrantes utuntur Defenſ. Artic. II. p. 286. Verum enim verò non videtur firmo robore niti hoc argumentum. Conſtat etenim & Actualem & Originalem repugnantiam damnare, qvia Originalis repugnantia ſupponit etiam privationem notitiæ omnium articulorum fidei. Originale enim peccatum duo dicit (α) Privationem juſtitiæ Originalis, adeoq; ſummam in mente ignorantiam DEI & rerum ſacrarum. (β) Repugnantiam contrariam, ut naturaliter ne qvidem admittat ſalutarem notitiam. Ergò per naturam & ob ſolam abſentiam notitiæ myſteriorum fidei, & conſeqventer fidei ipſius, qvæ notitiam illam eſſentialiter includit, homo ſalvari non poteſt. Ut itaq; homo ſalvari poſſit, removenda eſt non illa tantum repugnantia naturalis notitiæ, ſed etiam abſentia credendorum & è contra credenda intellectui implantanda ſunt, ſine qvibus fidem habere non poteſt. At hæc implantatio *ordinariè* non fit ſine mediis, neq; etiam repugnantia tollitur ſine mediis. Unde communis Theologorum doctrina eſt; repugnantiam

naturalem, seu potius ejus necessitatem tolli per gratiam prævenientem, in verbo oblatam. Jam verò infantes Gentilium nullum habent medium, qvibus fides ipsis ingeneretur & reluctantia Originalis auferatur, qvia non habent verbum & Sacramenta, qvæ sola sunt ordinaria media ad istos effectus efficiendos; ubi autem Originalis resistentia nondum sublata est, ibi nec ulla qvæstio potest institui de actuali seu morosa resistentia auferenda. Nisi enim fons prius obstruatur, frustra sumus solliciti de rivis obstruendis. *Extraordinario* autem medio utrum ipsis succurrere velit DEus, qvemadmodum succurrit infantibus Christianorum, id alio argumento probandum esset, qvod ubi prolatum fuerit, an etiam vim aliqvam in se ferat, infra dispiciemus. Hoc certè argumentum id non efficit, ut qvilibet videt & clarissime demonstratum est. Qvando autem Theologis dicitur, neminem reprobari, nisi qvi *actu* & *morosè* mediis fidei resistat, *id* intelligendum est de iis, qvibus in Ecclesia per verbum Originalis repugnantia jam ablata est, sensusq; locutionis est: Neminem eorum, qvibus verbum prædicatur & offertur, ob inevitabilem qvandam contumaciam, ex absoluto DEI Decreto immissam, damnari, sed ideo, qvod verbo divino novum & morosum obicem, præter naturalem illum, per verbum jam infirmatum, ponat. Qvod vero infantibus Gentilium applicari non posse ultro intelligitur.

§. LV. Progredimur (II.) ad secundum hujus Classis argumentum, qvod suam spem bonam probat *ab exemplo Ninivitarum*; hos enim, cùm à Gentilibus Parentibus prognati fuissent, gratiâ & misericordiâ suâ amplexus fuisse DEus dicitur, Jon. IV. ult. Qvæ autem horum infantum est ratio, eadem & aliorum omnium esse meritò creditur. De qvo ut solidè judicari qveat, locus ipse & interpretes ejus curatius nobis inspiciendi sunt. Verba DEI ad Jonam cucurbitæ irascentem sunt isthæc: *Et ego non parcam Ninive urbi illi magnæ, in qva sunt plus qvam duodecies decem millia hominum, qvi non noverunt inter dextram & sinistram suam & animalia multa?* Duo nobis expendenda veniunt, qvid per ignaros dextræ & sinistræ intelligatur? Et si intelliguntur infantes, an illi fidelium, an infidelium numero censendi sint? Et qvidem qvoad prius non desunt doctissimi interpretes, qvi per eos, qvi ignorant discrimen dextræ & sinistræ, intelligunt totam multitudinem, Niniven inhabitantem. Ita cæteris omnibus præivit *Lutherus*, cujus verba integra reddemus ex Tom. III. Altenb. p. 376. Es wäre denn / inqvit ille, daß man es so deuten wolt / daß der Menschen / die nicht wissen / was recht oder linck wäre / solte so viel gewesen seyn als junge Kinder und Narren; der alten Leute aber so viel

mehr

mehr gewest. Aber solche Deutung halt ich nicht / sondern / daß sie alzumahl nicht haben gewust / was linck oder recht sey / das ist / wie wir sagen / sie wusten weder dies noch das in Göttlichen Sachen / als die kein Gesetz Mose noch Propheten hatten / welche sie hatten gelehret / wie sie solten beyde in geistlichen und leiblichen / eusserlichen und innerlichen Dingen für GOtt sich halten / wie die Jüden hatten / denn so mag man die Rechte deuten auff das Geistliche inwendig / und die Lincke auff das Leibliche außwendig / denn man GOtt mit Leib und Seel dienen muß. Christianorum eruditissimum sequitur Judæorum doctissimus *R. Is. Abarbenel*, Commentario hujus loci. Nec mustea est hæc opinio, sed decus habet in antiqvitate. Nam Hieronymus hoc loco: *Erat*, inqvit, *in urbe plurima multitudo, qvæ ignorabat ante actam pœnitentiam, qvid interesset inter bonum & malum.* Nec minus Chrysostomus in h. l. duodecim myriadas intelligit de omnibus Ninives civibus. Inter recentiores Ecclesiæ nostræ doctores huic opinioni assurgit & *D. Qvenstedtius*, Syst. Part. IV. cap. V. de Baptismo Sect. II. p. 154. scribens: *Hic loci non speciatim sermonem esse de infantibus, sed de omnibus incolis urbis Ninivitarum, vel de centum millibus hominum, qvi nesciebant, qvid esset inter dextram & sinistram suam.* Impugnat qvidem hanc sententiam *Joh. Mercerus* Comment. h. l. p. 527. ex eo, qvod ea si admittatur, haud ita magna Civitas fuerit Ninive; è contra si ætatis tantùm parvulorum fuerint centum viginti millia, possit conjectari, qvantus esset reliqvorum numerus & qvàm grandis Civitas. Sed credo, Lutherum aliosq; hoc ipsum commovisse, ut de omnibus Civibus verba intelligerent, qvod si asserantur duodecim milliones infantum in urbe fuisse, omnes incolæ in monstrosam multitudinem, & urbs ipsa in amplitudinem excrevisset incredibilem. Qvamqvam non diffiteamur, celebrari hujus urbis stupendam magnitudinem ab historicis antiqvis. Sed nec necesse judicavit Lutherus, proverbialem locutionem: *ignorare discrimen inter dextram & sinistram*, de dextra & sinistra propriè accipere, cum proverbia plerumq; in se tropos & figuras contineant, & ignorare dextram atq; sinistram sit, neqvè boni neqvè mali, neqvè veri neqvè falsi solidam habere cognitionem. Sunt qvi hanc interpretationem etiam ex eo rejiciunt, qvia per illam incidatur nervus collectionis propheticæ: ego misereor magnæ civitatis, qvia in ea sunt multi bardi & stulti. Verum hæc refutatio fortè feriet *R. Salomonem Jarchi*, qvi ad voces: *Et bestiæ multæ*, scribit: *Homines magni intelliguntur, qvorum mens est ut bestiarum, qvi, à qvo sint creati, non agnoscunt.* Qvam, nisi fal-

lor, seqvitur Drusius; non eos, qvi dicunt, intelligi homines veræ religionis ignaros. Tum enim collectio firma est: Cur ego non miserear hominum, si tu cucurbitæ? Et qvidem hominum tàm miserorum, ut nihil intelligant veræ religionis; moniti verò à me per prophetam statim pœnitentiâ sua testentur, se me timere & notitiam meorum mysteriorum libenter discere velle, dum modo ego Te, Prophetam meum, ipsis concedam, eosqvè in veritate instruam. Hæc hujus loci sententia si teneatur, qvilibet è vestigio videt, pro infantibus qvicqvam hinc concludi haud posse.

§. LVI. Sunt alii longe Clarissimi Viri, qvi omninò locum de infantibus & parvulis accipiunt. E veteribus Theophylactus: E recentioribus Waltherus, Grotius, nostras Dnus D. Qvistorpius in notis longe selectissimis, Calovius, Joh. Schmidius. His præivere ex Judæis R. Sal. Jarchi & R. D. Kimchi, itemq; R. Salomo Ben. Melech, qvi fere verbotenus Kimchium exscribit. De Pontificiis, nominatim Cornelio à Lapide ad h. l. nihil dicemus. Illi enim libentissime locum de parvulis interpretantur, ut inde contra Lutheranos concludere possint, parvulos non credere, qvia non habent notitiam dextræ & sinistræ, h. e. nesciant, qvid inter DEI veritatem & hominum mendacium intersit. Videatur Qvenstedtius l. c. Nobis nunc non vacat, cum hoc hominum genere congredi. Nostrates verò rationes pro hac sententia passim insinuant, qvia ipsi literæ propiùs convenit; propriè enim & in litera infantes nesciunt, qvid sit dextra, qvid sinistra: qvia & alibi similis & idem significans phrasis de pueris, nihil intelligentibus, adhibeatur, nempe *nescire qvid sit bonum, qvidve malum*, Deut. I, 39. qvia infantes potissimum, tanqvam innocui & simplices, DEum ad misericordiam commovere poterant. Hæc enim dicere vult DEus: Ego non parcerem Ninives, in qva tot sunt innocui infantes, qvi nihil mali facere possunt, è contra qvi nunc in vera cognitione mea educati, gloriam Ecclesiæ meæ ad omnem posteritatem propagabunt. Sic etiam R. D. Kimchi: *Hi sunt parvuli, nec sciunt inter dextram suam & lævam, neqvè in illis est peccatum, nec est illis pœna, nisi propter Patres & posteaqvam patres resipuerunt, sunt absq; pœna.* Deniq; qvia bestiis conjunguntur, in innocentia nimirum. Nam nec hæ peccarunt & excidii pœnam promeritæ sunt, adeoq; commiserationem merentur. Celeberrimus Theologus, Dnus *D. Aug. Pfeifferus*, ut de Theologia nostra Orthodoxa universim, ita etiam de interpretatione S. literarum præclarissime meritus, in Comment. h. l. p. 61. novo argumento sententiam confirmat, eò qvod non legantur illi nescire differentiam inter dextram & sinistram, nempe inter bo-

nam

num & malum, qvod facilius ad contrariam ſententiam torqveri poſſet, ſed qvod nec intelligant, qvid ſit dextra ad ſiniſtram comparata, qvodq; adeo ne minimarum qvidem etiam naturalium & qvotidianarum rerum habeant ſcientiam, qvi non poſſint eſſe niſi infantes.

§. LVII. Disqviſivimus hactenus paulo prolixius de hoc loco, ut eundem qvalitercunqvè illuſtraremus. Nunc verò dicimus, ſi huic poſteriori communioriqvè ſententiæ adhæreamus, infantes Ninivitarum conſiderari hîc non ut infidelium, ſed ut fidelium. Jam enim Parentes ipſorum fidem habuerunt concioni Propheticæ: *Crediderunt viri Ninives DEO & prædicarunt jejunium, indueruntqvè ſe ſaccis, à majori ipſorum usq; ad minimum.* Jon. III. 5. Qvid clarius: *Crediderunt*, erant fideles? Et ad teſtandam hanc fidem Rex Ninives publico mandato dies ordinavit pœnitentiales, *ut converteretur qvisqve à via ſua mala & ab impietate ipſa, qvæ erat in manibus eorum.* v. 6. 7. 8. 9. DEus qvoqvè *vidit opera ipſorum, quod converſi eſſent à via ſua mala & ipſum pœnituit mali, quod locutus fuerat ſe facturum illis, & non fecit.* v. 10. Eece ipſius DEI teſtimonium, qvod fuerint fideles! Vidit hoc *R. D. Kimchius*, qvare ut ſupra notavimus, ad verſum Prophetæ ultimum ſcripſit: *Non habent infantes pœnam, niſi reſpectu Parentum. Igitur poſtqvam Patres reſipuerunt, ſunt absqvè pœna.* Eſt qvi inde probare ſatagit, qvod hi infantes, ut infidelium liberi conſiderandi, *qvia*, inqvit, *extra Eccleſiam ab idololatricis parentibus ſunt geniti.* Sed reſpondetur, ceſſare hanc rationem, qvando Parentes fiunt Chriſtiani. Probo ex communi omnium Theologorum ſententia, qvæ hæc eſt: Qvando jure belli & alia qvacunq; ratione Judæi aut Turcæ perveniunt in poteſtatem noſtram, ſuſcipiuntq; fidem Chriſtianam, liberos ipſorum jus acqvirere ad baptiſmum, non minus ac eos, qvi ex Chriſtianis parentibus geniti ſunt, qvia nimirum per Parentes ipſorum exiſtunt in Eccleſia, cum pars ſint familiæ Parentum. Videantur D. Hunnius Tom. I. p. 1040. D. Balduinus IV. Caſ. Conſc. c. IIX. caſ. IIX. p. 1075. D. Danhauwerus Hodoſ. p. 765. qvi in recentiori Hodoſophiæ editione p. 1002. videtur qvodammodo ad hanc ipſam ſententiam accedere, cum ait: *Ninivitas hos infantes etiam cum parentibus ſuis ſuo modo pœnituiſſe, caruiſſe lacte materno, atq; hinc vagitibus divinam clementiam imploraſſe, qvin & à matribus ad illicium miſericordiæ expoſitos.* Qvæ certè vim nullam haberent, niſi ut pars Parentum ſuorum, jam fidelium, fuiſſent reputati, conſeqventer & ipſi fide præditi, cum ſine fide nihil, adeoqvè nec vagitus, DEO placeat.

§. LVIII.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0051
DFG

§. LVIII. Provocant bene sperantes III. *ad infinitam DEI misericordiam.* At hæc nunqvam est absoluta, sed semper ad ordinem adstricta. Ideo enim in Ecclesia baptismum pro infantibus, & verbum pro adultis ordinavit DEus, qvibus infinitæ suæ misericordiæ participes fieri possunt. Si absolute vellet misericordiam suam exhibere, non opus fuisset verbo & Sacramentis. Et ubi non revelavit, se velle extra verbum & Sacramenta misericordiam suam exhibere, *ibi* etiam credendum est, non velle ipsum extra verbum & Sacramenta misericordiam suam largiri. Frustra in re tanti momenti extra Scripturam S. & revelationem aliqvid asseritur. Imò contra Scripturam est, qvæ dicit fidem esse ex auditu verbi, non extra auditum verbi, Rom. X. v. 14. 17. & regenerari hominem ex lavacro regenerationis, Tit. III. 5. non extra lavacrum illud. In re fidei, ut notum est, ex Scripturæ silentio negativè etiam concluditur, h. m. non exstat in Scriptura: qvatuor esse personas Divinas, ergò firmissime concludendum est, non dari qvatuor in una essentia Divina personas. Ita & hîc: non exstat in Scriptura, velle extra Ecclesiam DEum dispensare in decreto à se facto: *Qui cunq; non credidet, condemnabitur.* Ergo firmissimè credendum est, DEum non dispensare. Et ratio manifesta est, qvia hæc talia sunt supra omnem rationem posita: Ergo sciri neqveunt, *nisi ex revelatione.* Ergò qvicqvid in his, à ratione remotis, non est revelatum, nec est credendum. Ergò qvia Scriptura nunqvam dicit, aliqvem hominum extra Ecclesiam regenerari extra vel verbum vel baptismum, itaqvè credendum est, neminem regenerari extra verbum & Sacramenta. Hinc non negamus, misericordiam DEI esse maximam, ardentissimam, imò tantam, qvantus ipse DEus est, Sir. II. 23. sed tamen simul volumus etiam ordinem & media constituisse, in qvo & per qvæ hanc misericordiam suam dispensat, atqvè ad illa hominem, qvi misericordiæ Divinæ vult esse particeps, adstrinxisse. *Nisi qvis regeneratus fuerit ex aqva & Spiritu, non poterit introire in regnum cœlorum.* Joh. III. 5. Necessarium hoc esse ex clarissima litera scimus: Extra hunc ordinem cuiqvam, nisi populo & peculio suo, gratiosum esse velle DEum, nescimus.

§. LIX. Provocant IV. ad *meritum Christi universale.* Qvod qvidem verissimum est ratione Acqvisitionis non Applicationis meriti hujus, qvæ applicatio sine fide fieri neqvit. Meriti enim istius fructus ad neminem redundat, nisi illud fide qvis recipiat, expresse hoc dicente Christo: *DEus misit filium, ut omnis, qvi credit, non pereat,* Joh. III. 14. adeo ut sine fide impossibile sit placere DEO, Hebr. XI. 6. Ut adeo nec intra nec extra ordinem

ordinem velit ullum sine fide salvare, secus si foret, non impossibile esset sine fide placere DEO. At fides non ingeneratur immediate & sine mediis, ut antea probatum. Qvin & meritum hoc sufficiens in se est, modo peccator nec actualiter, nec originaliter repugnet. Neq; enim qvis hac conditione Christum pro omnibus peccatoribus mortuum esse dicet, ut nihilominus illi salventur, etsi increduli sint & in infidelitate perseverent. Esse vero præter verbum (qvo & ardentissimæ preces pro salute infantis, in utero exstincti, aut in partu suffocati, fusæ, qvippe divino verbo consecratæ, pertinent) & Sacramenta, non aliud medium, meritum Christi sibi appropriandi, tamdiu ex claræ Scripturæ litera, Joh. III. 5. 6. Rom. I. 16. Joh. V. 8. I. Petr. I. 23. credimus, donec alia æqvè clara litera ex eadem nobis Scriptura adducatur, qvæ demonstret, DEum non tantùm posse, de qvo, supposito merito Christi, nemo dubitat, sed & velle meritum Christi nobis applicare, etiam extra verbum & Sacramenta. Qvod nec cum specie aliqva fieri poterit. Unde & ad insinuandam hanc in ipso DEI judicio inter infantes Gentilium & Christianorum differentiam D. Gerhardus observat in Explic. Evang. in Festo Circumcis. p. 176. ad infantes circumcisorum dicere Christum: *Sinite parvulos ad me venire.* Matth. XIX. v. 14. ad infantes vero Gentilium: *Non est bonum sumere panem & eum mittere canibus.* Matth. XV. 24. 26. Atqvè adeo summatim verum est id, qvod docent Articuli Smalcaldici, art. IIX. p. 331. *Constanter tenendum est, DEum nemini spiritum vel gratiam suam largiri, nisi per verbum.*

§. LX. Provocant V. *ad manum Domini non abbreviatam.* Sed ex hac non plus seqvitur, qvam DEum posse Gentilium infantes salvare, iisdemq; fidem infundere, si velit; at velle illum eos salvare, exinde non probatur. Nec manus ejus abbreviata esset, qvin omnes homines per absolutam potentiam, postqvam justitiæ ipsius, per peccatum læsæ, à Christo satisfactum est, vi cogere ad fidem, aut arcana irresistibili virtute ex infidelitate eripere, (sicut juxta nonnullos Theologos Paulus vi DEI irresistibili conversus est) & omnes sic homines salvare posset; sed qvia hoc non tantùm revelatum non est, qvod futurum sit, sed contrarium potius exstat, frustra id creditur. Præterea locus ille Es. LIX. 1. ex qvo hæc phrasis desumpta, agit de corporalibus beneficiis, si illa à DEO exorentur debito modo, tùm DEO non esse difficile, ea concedere. At qvomodo hoc applicatur ad infantes Gentilium, qvi nihil à DEO petunt, nec per Parentes, nec ex seipsis. Sententia itaq; divina apud Esaiam est: Omnipotentiam divinam non infirmiorem factam esse nunc, qvàm olim fuerat, cum tanto cum

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0053
DFG

robore & forti manu populum ſuum ex infinitis periculis eripuit, qvin & nunc ex captivitate Babylonica educere poſſit. Id verò cur jam non faciat, peccata ipſorum in cauſa eſſe, qvæ DEum qvaſi invitum impediant, ut auxilium illis præſtare neqveat. Si hunc ſenſum (præter mentem certè divini ſcriptoris) libeat ad infantes Gentilium applicare, etiam ipſorum peccata eos à DEO dividunt, qvatumvis ipſis connata. Involvit enim peccatum Originale privationem omnis boni, adeoq; & præſentiæ DEI & infert pœnam æternam, qvæ eſt rejectio à facie DEI. Si hoc Originale peccatum extraordinario modo iis aufert, aut vim certe ejus infringit, cur non & hoc modo extraordinario adultorum Gentilium, omni honeſtati deditorum, peccata removet & fidem iis concedit, ut ſalvari poſſint?

§. LXI. Provocant VI. *ad preces pro omnibus hominibus à nobis faciendas, I. Tim. II. 1. quæ nec pro his erunt fruſtraneæ.* At certum qvidem eſt, preces pro Gentilium non infantibus tantùm, ſed omnibus qvoq; adultis fieri. Qvemadmodum verò preces pro adultis factæ non ſunt fruſtraneæ, ſi vel maximè unns tantùm alterq; nonnunqvam convertatur: Ita nec preces pro infantibus Gentilium & Judæorum ſunt fruſtraneæ, etſi tantum raro aliqva eorum familia tota ad nos convertatur, & eâ occaſione ſimul infantes ejus familiæ baptizentur. Deinde, qvando pro Gentilibus oramus, non oramus, ut eos DEus velit immediate & extraordinarie ſine ullo medio, vel verbi vel Sacramentorum ſalvos facere, ſed ut velit eos traducere ad notitiam verbi ſui & Sacramentorum, & iisdem illuminare corda ipſorum atq; hoc pacto eorum miſereri, eosq; ſalvare. Non enim aliter orare poſſumus, qvam juxta voluntatem divinam, Matth. XVII. 10. Nulla autem voluntas divina revelata eſt, qvâ velit Gentiles ſine verbo & Sacramentis convertere, ut jam ſæpius dictum eſt.

§. LXII. Provocant VII. *ad ſententiæ*, qvæ Gentilium infantes abſolutè omnes damnat, *duritiem & auſteritatem, eo qvod non curaverint ſeipſos baptizari, qvod tamen in ipſorum poteſtate poſitum haud fuit.* At vero conſtat (α) Ipſam Scripturam eos damnare, non nosmet pro lubitu & ex perverſo affectu aliqvo occupatos. Clariſſima ejus rei ſunt teſtimonia, Marc. XVI. 16. prolata; *qvi non credit, damnabitur.* Item: Joh. III. 18. *Qvi non credit, ille jam judicatus eſt;* qvæ dura & crudelia, qvia DEum autorem habent, dicenda non ſunt. (β) Prorſus etiam de adultis Gentilibus ſimplicioribus ita dicere poſſum: Durum eſſe, eos è Gentilibus, qvi omnes virtutibus ſtuduerunt, abſolutè damnare, eo qvod non curent ſeſe ex Evangelio informari, ut fidem accipiant, qvod tamen in ipſorum poteſtate

ſtate non eſt. Ita jam olim argumentatus eſt Andradius, cujus verba refert D. Chemnitius Ex. Conc. Trid. de Oper. Irr. p. 1. Certiſſimum enim eſt, plurimos dari Gentiles, qvi optimè vivunt, & tamen æqvè non poſſunt ad loca pervenire, ubi Evangelium prædicatur Chriſti, ac infantes tales non poſſunt pervenire ad baptiſmum. Propoſuit hoc dubium de impoſſibilitate baptiſmi in infantibus, comparavitqvè cum impoſſibilitate perveniendi ad fidem per verbum in adultis, jam olim Auguſtinus L. 1. de N. & G. Tom. VII. p. 734. neq; aliter diſſolvit, qvam Scripturam utriq; aperte adjudicare damnationem; qvæ à nobis crudelitatis ideò arguenda non ſit. Nempe revera promiſſa & adjudicata infantibus Gentilium ſalus primus ille gradus eſt, qvo Zwinglius aliqvis, vel redivivus Edvardus Herbertus, ad alterum illum gradum deſcendat & perveniat, ut exiſtimet, & adultos Gentilium ſimpliciores & pietatis ſtudioſos ſalvari, cum inter infantem Gentilem & adultum probum Gentilem nulla videatur differentia, etiam ratione difficultatis & impoſſibilitatis perveniendi ad baptiſmum. Hunc igitur in adultis Naturalismum rejicere, ſi durum & crudele non eſt, neq; durum & crudele erit, damnare cum Scriptura Gentilium infantes.

§. LXIII. Provocant VIII. ad illum veterum Canonem: *Contemptus non privatio damnat.* Verùm enim verò neminem (1.) latere poteſt, hunc canonem non ita nudè & crude eſſe accipiendum, omniq; rei promiſcuè applicandum, cum nec multi ex adultis Gentilibus, pietati deditis, malitioſè baptiſmum contemnant, tanqvam nullam notitiam habentes vel de ejus exiſtentia vel ſalutari fructu, imò qvi ipſis nunqvam offertur. (2.) Huic canoni alia regula Theologica opponitur: *Sola ignorantia fundamentalium fidei articulorum damnat.* Item: *Solum peccatum Originale damnat, niſi meritum Chriſti fide apprehenſum intercedat.* Aſt hoc nullis mediis ſublatum in infantibus Gentilium & infidelium poſt ipſorum diſceſſum ex hac vita remanet, adeoq; & mortis æternæ reos illos non poteſt non reddere. (3.) Regulam illam tantùm in infantibus Chriſtianorum procedere, exploratæ veritatis eſt, qvippe qvibus aliqvid ἀνάλογον in baptiſmo contingit, ſcilicet extraordinaria DEI operatio, ſemini bonorum & piorum, non verò Gentilium, promiſſa & per preces parentum exorata.

§. LXIV. Diluenda hic aliqva difficultas eſt, qvæ ex eo enaſcitur, qvod Celeberrimum Scherzerum ſcripſiſſe ſupra diximus, peccatum Originale non eſſe adæqvatam damnationis cauſam, illudq; confirmare D. Menzeri ſuffragio & aliorum. At verò mera ſine dubio ambiguitas in verbis eſt. Nam peccatum Originis eſſe & ſufficientem & adæqvatam damnatio-

mnationis causam, illo ipso loco & agnoscit & probat; hoc tantùm cum Menzero dicit, non immediatam causam esse respectu eorum, qvibus per verbum fides offertur; in his enim præter naturalem repugnantiam & incredulitatem, ut vocatur, negativam, qvæ est nuda carentia fidei, accedit nova & malitiosa repugnantia & incredulitas positiva, qvæ contumaciam adversus verbum oblatum exercitam includit, qvæq; immediatè damnat, ceu ibidem prolixè docet Scherzerus, qvi tamen ideo non negat, peccatum Originale mortem & damnationem mereri. Imò nec hoc negari debet, idem peccatum Originale apud eos: qvibus verbum actu non offertur, vel solum damnationem inferre, Rom. V. 12. Unde disertè Augustana Confessio: *Peccatum Originis damnat ETIAM NUNC hos, qvi non renascuntur per baptismum & Spiritum Sanctum.* Qvid poterat magis exprimere thesin: Peccatum Originis est adæqvata damnationis causa? Fusè de hoc argumento contra Novatores qvosdam agit D. Calovius Harmon. p. 918. seqq. Videatur & D. Frankius in Exerc. Anti-Wendelin. Exerc. III. §. XVII. p. 143. seqq.

§. LXV. Provocant IX. *ad voluntatem & promissionem DEI, qvæ omnibus bene cupit.* At hanc voluntatem non esse absolutam, sed ad certa media restrictam, eaq; includentem, supra demonstravimus. Constat eqvidem, DEI voluntatem antecedentem sive misericordiæ esse Universalem, qva vult omnium hominum salutem, 1. Tim. II. 4. qvantum in ipso est, sed hac non obstante reperitur etiam in DEO voluntas Conseqvens sive justitiæ & particularis, qva peccatores incredulos, qvatenus increduli sunt & manent, non vult salvare, sed damnare, Joh. III. 18. cui cum infantes Gentilium per peccatum originale subjecti sint, hoc ipso sese simul omni jure & solatio, qvod ex priore in illos redundare posset, privant; nec tamen propterea desinit voluntas antecedens, qvasi expuncta à conseqvente. Manet idem affectus salvandi, qvi ante fuit, conditione nondum impleta, qvâ impleta & perfecta non amplius antecedens est, sed subseqvens. Impletur autem conditio per fidem, qvæ cum in infantibus infidelium, nec à natura, nec per media producatur, hinc plane abest, adeoq; nec fructus salutaris subjectum particeps fit, sed justum DEI rigorem experitur.

§. LXVI. Iterum hic aliqva nobis solvenda est difficultas, qvæ ex eo enascitur, qvod videantur promissiones salutis & Gentilium liberis factæ esse. Gen. XXII. 18. Jerem. XXXI. 3. 4. Act. II. 39. Ergò perinde ut Christianorum liberi ἀβάπτιστοι salvabuntur. Respondendum est I. promissiones non esse tantum Gentilium infantibus, sed & adultis factas. Si itaq;

sola

sola promissio salutem adferat infantibus, allaturam esse & adultis; qvod absurdum. II. Promissiones gentilibus factæ eò tantum tendebant, ut gentilibus aditus ad Ecclesiam & media salutis magis apertè in N. qvam V. T. patefieret, non ut salutem immediatè per easdem impetrarent. III. Promissiones Christianorum infantibus factæ sunt ut liberis familiæ, gentilibus ut peregrinis & hospitibus. Hi non poterant ad beneficia Ecclesiæ admitti, nisi præstitis præstandis: illi autem hæreditatem adire poterant, etiamsi à qvibusdam reqvisitis, qvæ ratione ordinis alias necessaria erant, per inevitabilem casum excluderentur.

§. LXVII. Provocant X. *ad defectum omnis culpæ* in his infantibus, dum hac ratione interitum luerent, non sua sed Parentum culpa promeritum. Verùm respondemus: Ergonè Peccatum Originale non damnat? qvia id non habemus nostra, sed Parentum culpa? Rom. V. 12. Objiciant hoc Arminiani & Sociniani, qvibus Pecc. Orig. peccati tantùm spectrum est. Nos ex Scriptura rectius informati sumus. Locum Ezechielis pro innocentia liberorum, qvodq; parentum peccata imputari ipsis neqveant, allatum vindicavit Magnif. Dnus Præses in Thes. Polem. §. XIII. Vid. qvæ supra ex D. Affelmanno & D. Hunnio sunt in medium allata.

§. LXVIII. Provocant XI. *ad voluntatis divinæ efficaciam*, hoc modo formatam: DEum velle omnes salvare & qvidem non tàm voluntate complacentiæ qvàm efficaci, efficacem autem media complecti, qvæ si non reperiantur ordinaria, necessario sint extraordinaria. Nimirum in hæc media extraordinaria, eorumq; necessitatem, vis omnium propemodum argumentorum, qvæ pro salute horum infantium adduci solent, tandem resolvitur. Sed Resp. (1.) Voluntatem DEI efficacem esse non absolutè, sed intra ordinem, si nimirum observetur ordo à DEO constitutus. Sic primo efficax est per naturam, ad adducendum hominem ad Ecclesiam, qvem ordinem si observaverit, seqvitur auditus verbi, atqve sic porro: soluto autem uno hujus ordinis articulo, efficacia qvoad effectum ideo cessat, qvia illa ad ordinem adstricta erat, neqvè nisi intra ordinem laborare volebat. (2.) Sicut non obstante efficacia gratiæ vocantis per verbum, tamen horum, qvi per verbum semel vocati sunt & vocationem spreverunt, posteri justè & non obstante voluntatis divinæ efficacia novâ vocatione prætereuntur: & tamen horum posterorum neminem DEus vult perire; ita cur non & in his posteris possunt esse infantes? Si voluntate efficaci horum posterorum adultorum salutem DEus vult & tamen eos verbo neq; mediate neq; immediate vocat, sed ex justo judicio ob contemptum à Parentibus

tentibus ipsorum Vocationi per verbum oppositum, iis utramq; vocationem denegat, cur id non possit etiam justè fieri circa ipsorum infantes & tamen hæc voluntas efficax vocari? Ubi ratio eadem est, ibi eundem esse rationis effectum ultrò intelligitur. Vide verò (3.) qvam periculosum hoc sit asserere; extraordinariè DEum subvenire infantibus Gentilium! Annon & hæc est ratio Huldr. Zwinglii, qvi Gentiles virtuosos in cœlum locavit, qvem Rod. Gvaltherus pariter ita excusavit, qvod DEus talibus Gentilibus virtuosis secundum Zwinglium in vitæ fine extraordinariâ gratiâ succurrat & iis fidem in Christum infundat. Vide anne hac qvoq; ratione porta aperiatur Weigelianis & Enthusiastis & recentioribus Prophetis, qvorum mentionem §. XXII. injecimus, baptismum, tanqvam nudam cæremoniam, parum vel nihili habentibus; è contra lumen qvoddam congenitum & spiritum sine verbo intus agentem, ubiq; crepantibus, qvibus alii in hac materia ad satietatem usq; os obdurarunt, nosq; ab hoc onere liberarunt. Vidit (4.) hoc periculum Theologus è primariis B. Balth. Meisnerus in Anthrop. Dec. I. disp. VII. qvæst. 2. th. 18. inqviens: *Extraordinariè autem & immediatè an DEus eos velit convertere, nullibi scriptum nec revelatum nobis est, neq; à priori neq; à posteriori demonstrare possumus.* Rectissime Vir Doctissimus non vult temerario ausu id asserere, sed victus veritate fatetur, in re tàm abstrusa & à ratione longissime remota nihil credendum esse, nisi ex revelatione clarissima demonstretur. Demonstrationem ex tota Scriptura adduci non posse, liberalissime fatetur. Qvod verò ex Scriptura probari nequit, id ab homine Christiano fortissime merito rejicitur. Qvod si ex Scripturæ generalibus assertis constet, qvemcunqvè incredulum & Originali peccato infectum damnari, constetq; pariter Gentilium liberos incredulos esse & peccato Originali infectos, tùm injustè ad aliam rationem recurro, qvæ qvandam extraordinariam gratiam, silentibus Scripturis, confingat. Qvis vero (5.) non videt, cum dicitur ex Scripturis; nemo fidem habet, nisi vel ex verbo vel ex Sacramentis; & ego, hoc non obstante, excipio infantes Gentilium, qvi fidem habeant ex extraordinaria DEI operatione & gratia, alium posse pariter excipere ob easdem prorsus rationes: Gentiles qvoqvè adultos & virtuti deditos ejusdem extraordinariæ gratiæ participes esse? Et sic plenis velis inducitur Zwinglii assertum, noviss imè à Phil. Limborchio, Arminianæ sectæ Doctore, titulo extraordinariæ & superabundantis gratiæ incrustatum. Verba viri & refutationem Frankianam jam supra suo loco adduximus.

§. LXIX. Provocant XII. *ad vocationis Universalitatem*, qvæ cum debeat

debeat esse sufficiens & tamen neqvè per verbum neqvè per baptismum infantibus Gentilium obtingat, necessariò sequi contendunt, extraordinarie & immediate vocari. Ita M. Frid. Wendelinus Exerc. XXXVIII. §. XI. p. 580. Verum ad hoc argumentum jam supra responsum, qvando de voluntatis DEI Universalitate & efficacia agebatur. Sufficit justo DEI judicio, infantes Gentilium in parentibus ipsorum vocatos esse & vocari amplius potuisse, si parentes ipsorum Divino sese ordini attemperassent. Conferantur hic verba D. Höpffneri, supra à nobis producta §. XLI. qvibus nunc addemus, qvæ pagina antecedente habet: *Culpa cur multi hodie populi in tenebris hæreant, vel propria est, vel aliena in majoribus. Qvemadmodum enim aliqui pereunt propter negligentiam pastorum, non admonentium hos DEI nomine, ut recedant à viâ impiâ, Ezech. XXXIII. 8. ita tamen, ut accusari DEI justitia aut decretum non possit: sic nec hic decreto Divino aliquid est imputandum, si qui per negligentiam majorum verbo DEI orbati pereunt, à quibus majoribus DEus sangvinem universæ posteritatis perditæ reqviret, non minus atq; à pastoribus infidelibus animas auditorum pereuntium. Qvod meritò hodie terrorem incutere debebat securis verbi contemptoribus, Cur autem culpâ parentum amittatur verbum, similiter peranalogian qvandam ostendimus. Qvemadmodum se habet justitia concreata in Adamo ad posteros: ita se habet Evangelium in majoribus ad posteros. Sed justitiam Adamus non solum pro se, verum etiam pro posteris accepit & per lapsum non solum sibi, ut privatus, verum etiam omnibus simul posteris amisit. Ergo & qvando DEus Evangelium toti populo aut nationi concedit, non tantùm ipsis, verum etiam posteris ipsorum amplectendum largitur, ita ut posteri omnes ac singuli à majoribus illud accipere debeant. Amittentibus autem majoribus verbum, unâ privantur & posteri, nisi DEus ex immensâ misericordiâ illud vicissim accendat.* Seqvuntur verba superius allegata.

§. LXX. Ad QVARTAM CLASSEM properantes peculiarem eorum sententiam discutiemus, qvi per mediam DEI scientiam controversiam hanc tutissimè dirimi posse autumant, qvorum totum fundamentum dicto Apocalyptico cap. XX. v. 12. innititur; sed haud satis firmo tantæ rei sustinendæ fulcro. Nam si verum est, qvemadmodum Scripturæ valde conveniens esse videtur, qvod Tarnovius noster in medulla sua Evangelica p. 272. asserit, *per parvulos & magnos staturâ & dignitate tales hic intelligi, qvia unusqvisq; & suum ipsius corpus & carnem recipiet*, Job. 19. qvod & multis exemplis illustrat: *Hinc videbis*, pergit idem, *Cainum & Abel: Nimrodum & subditos:* &c. multum peribit argumenti species. Secutus

cutus est Tarnovius Cornelium à Lapide, qvi per magnos & parvos generaliter intelligit tùm ætate & statura tales, ut sunt pueri decem vel qvatuordecim annorum (minores enim ideo non intelligi putat, qvia statim subjiciatur, pusillos esse judicandos secundum opera, qvæ verò infantes non habent) tum potius dignitate & gradu, i. e. omnis generis & conditionis. Non improbabilem reddit hanc opinionem ex eo, qvod magni & parvi, hoc posteriori & morali sensu præcedente capite Apocalypseos v. 18. pariter accepti fuerint. Addimus nos & reliqvum Scripturæ usum, Gen. XIX. 11. Job. III. 19. Sap. VI. 8. Jerem. VI. 13. c. VIII. 10. Jon. III. 5. Jer. XXXI. 34. XVI. 6. Psalm. CXV. 13. Num. XXII. 18. I. Sam. XX. 2. XXII. 15. XXV. 36. I. Reg. XXII. 31. I. Chron. XXVI. 8. Deut. I. 15. In qvibus, aliisq; plurimis locis, non tàm qvantitatem molis, qvàm virtutis denotat, imo proverbiali locutione distributionem potius absolutam & universalem, præcisa mole virtute. Qvemadmodum & locum nostrum παρεφάξα Osiander: *Nemine excepto, qvi unqvam vixerat.* Hieronymus qvidem Kromayerus in Comment. h. l. p. 516. per parvulos vel infantes vel minoris ætatis pueros intelligi debere disputat: *non enim est*, inqvit, *cur literam hic nimis claram deseramus, præsertim cum non apiculus sit, qvi de significatione ista impropria nobis faciat indicium.* Veruntamen in ejusmodi loqvendi formis, proverbialibus præcipuè, non tàm litera qvàm usus respiciendus est, penes qvem est & vis & norma loqvendi. Hic autem ex testimoniorum multitudine sufficienter enitescit. Sit autem ita; denotentur ætate parvuli: qvomodo illi juxta scientiam mediam judicabuntur? Si secundum id judicat DEus, qvod per scientiam mediam prævidet esse futurum, non qvod actu secundo existit aut determinatè futurum est, cur non & Tyriis & Sidoniis salutem tribuit, apud qvos si qvæ in Chorazim & Bethsaida signa facta fuissent, in cinere & sacco pœnitentiam egissent, Matth. XI. 12. Verborum faciam compendium verbis Dni Præsidis mei, ex thesibus ejus Polemicis §. XXX. mutuatis: *Est*, inqvit hic, *qvi ex Apoc. XX. 12. probabiliter colligi ait, DEum per scientiam mediam non excussionem mediorum oblatorum in qvibusdam prævidisse, id est, sub hac conditione si servasset in vita superstites, obtulissetq; illis ordinaria salutis media, tùm non fuisse excussuros prævenientem illam gratiam. Id patere ex hoc loco Apocalyptico, ubi omnes singuliq; mortales dicantur judicati secundum opera sua; At opera actu existentia non habuisse parvulos, qvæq; adeo objectum intuitivæ DEI scientiæ esse neqviverint. Qvare relinqvi, parvulos habere opera existentia in scientia DEI media & scripta in hunc librum scientiæ media.*

diæ. Sed, qvod pace Magni viri dixerim, infirma est hæc collectio. Nec enim sequitur: Judicati sunt secundum opera, ergo vel existentia vel extitura; Quin potius secundum non-existentia, hunc in modum: Quia supremus judex in his nulla omninò invenit opera, de fide testantia, qvæ habere utiq; debebant, ideò sententiam tulit, damnandos esse. Quemadmodum parens peregre profecturus, si ad filios suos diceret: Redux domum secundum opera vestra vos remunerabo; dicto suo satisfaceret, si & in nihil agentem & ignavum debitâ pœnâ animadverteret. Præterea si DEus qvoscunqvè media ipsis oblata non excussuros prævidit, salvaturus est, necesse est, neminem Gentilium infantum salute excludi, cum nemo eorum, si primum atq; principalissimum salutis medium, nempe baptismus, in infantia ei offerretur, id excussurus esset. Addo his alia verba ejusdem Dn. Præsidis mei, olim Dutlaci proposita, in Thesibus Miscell. th. 2. *Quamquam*, scribit ille, *præterea in infantibus etiam actu sint opera mala i. e. peccata, eaq; non omissionis tantum, sed & commissionis, ut vocantur actualia, ceu alibi probatum supponimus. Porrò quem scientiæ mediæ terminum pones, in quo figatur respectus divini oculi? Si respiciat DEus annum hominis Gentilis vigesimum, forte inter Christianos erit & credet. Si tricesimum, ad populares suos reversus fidem abnegabit. Si dixeris fatalem vitæ cujuslibet finem attendi, cur non attendit primum & à natura positum vitæ terminum, cum in infantia moreretur; cur verò secundum? cur non tertium, qvartum, qvintumq;, si vitam nempe ultra secundum prorogasset? Aut qvo argumento ducor, in secundo potius qvàm tertio alioqvè misericordiæ divinæ secundum scientiam mediam terminum figi?* Hæc ille. Longè fusius adversus D. Hülsemannum & absolutissimè disputat D. Osiander Tom. VI. Coll. Syst. p. 150. seqq. ut nihil planè addi possit. Sed & deseri à D. Scherzero Hülsemannum & Hülsemannum suammet retractasse opinionem jam supra monuimus. Unum addo: Planè singulare mihi videri, qvod, ubi de Pelagianis agunt Magdeburgenses Centuriatores, Cent. V. p. 582. recensent inter eorum errores & hunc, qvod infantes ante baptismum morientes partim perdi, partim salvari dicant, *prout futuros illos in annis majoribus, si ad activam servarentur ætatem, divina scientia præviderit.* Qvæ esset species scientiæ mediæ, qvanqvam ab Hülsemanni diversa. Sed qvia hæc aliis Pelagianorum hypothesibus è diametro adversa est, nihil habeo, qvod de hac Centuriatorum assertione judicare qveam.

§. LXXI. Omnibus ergò impedimentis, nostræ menti obstantibus, penitus sublatis atq; tot objectionibus adversantibus destructis, securius tandem

dem QVINTÆ CLASSI accedimus, illiq; totum noſtrum aſſenſum & conſenſum ſubmittimus. Auſtera licet primore intuitu videatur hæc ſententia & à qvâ qvodammodo abhorreat Chriſtianum pectus, meminiſſe tamen oportet, *noſtras cogitationes non eſſe DEI cogitationes*, Eſ. LV. 8. nec DEI judicio crudele eſſe, qvod crudelitatem qvandam noſtro judicio præ ſe fert. Nec inſpiciendum nobis eſt Numen tantum ut optimum & benigniſſimum, ſed etiam ut juſtiſſimum & peccatis qvibuslibet infenſiſſimum. Durum videtur, hominem ob temporale peccatum, etiam unum & brevis temporis, æternis & nunqvam terminandis pœnis addicere, nec tamen ideò falſum hoc eſt, aut Origenianismus aliqvis fingendus, qvi Diabolis ſalutem polliceatur. Rectè Bellarminus, qvamqvam ad finem non rectum, Lib. VI. de Am. Gr. & St. Pecc. c. II. p. 576. *Illud præfandum eſſe videtur, miſericordiam noſtram erga parvulos jam defunctos nihil eis prodeſſe; & contra eisdem nihil obeſſe ſententiæ noſtræ ſeveritatem: multum autem nobis obeſſe, ſi ob inutilem miſericordiam erga defunctos pertinaciter aliqvid contra Scripturas aut Eccleſiam defendamus. Idcircò non affectum qvendam humanum, qvo plerig; moveri ſolent, ſed Scripturæ, Conciliorum & patrum ſententiam conſulere & ſeqvi debemus.* Benè eqvidem dictum, ſi unqvam, à Bellarmino.

§. LXXII. Qvinimò nec eousqvè audemus miſerationis noſtræ viſcera aperire erga infidelium infantes, ut vel qvietem à doloribus & paſſionibus iisdem promittamus, pœnâ damni, qvam vocant, contenti. Dudum à noſtris demonſtratum eſt, neqve locum aliqvem tertium inter cœlum & infernum, neqve ſtatum aliqvem tertium inter cœleſtem & infernalem, in Scripturâ nobis deſcribi. Immò nec ex antiqvitate hanc differentiam ſolidè demonſtrari poſſe. Non eſt niſi cum Diabolo, qvi non eſt cum Chriſto. Qvamqvam, qvia pœnarum infernalium, ut & gloriæ, gradus præeunte Scripturâ non inficiamur, & verò hi ſecundum peccatorum vel magnitudinem vel parvitatem diſtribuuntur, ultrò conſeqvatur, qvia infantes peccata actualia, eaq; voluntaria, non habent, eos pœnâ omnium mitiſſimâ puniri. Conferatur ſuffragium D. Kromayeri, ſupra §. XLIV. adductum.

§. LXXIII. Jam in probandâ ſententiâ noſtrâ non eſt, ut in ullam prolixitatem diffundamur, cum ideò tam fuſè doctores eandem amplectentes & eorum rationes atq; argumenta ſupra adduxerimus, ut hic nobis faceremus aliqvod otium. Redigemus igitur hic tantum in ordinem, & ubi opus erit, ad ſuperiora provocabimus. Probatur itaq; infantum extra Eccleſiæ pomœria natorum damnatio I. *à remotione omnium reliqvarum ſententiarum,*

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0062
DFG

tiarum, qvæ hactenus de horum infantum statu à Theologis fuere productæ. Qvarum examen cum jam antea suscepetimus, nunc omni ulteriori labore supersedemus.

§. LXXIV. Probatur II. *ab expressa exclusione Gentilium à salute.* Sunt enim Gentiles in universum *sine Christo*, *abalienati à politia Israelis & peregrini testamentorum*, *promissionis nullam spem habentes & sine DEO in mundo*, Eph. II. 12. adeoq; *filii iræ per naturam* v. 3. Qvid poterat clarius dici? Si Gentilium infantes ab hoc effato exceperis, eadem opera eos extruseris ex familia Parentum suorum & partem feceris Ecclesiæ Christianæ. Qvod qvam absurdum sit, nemo non videt. Idem Apostolus Eph. IV. 17. seq. Gentiles ambulasse ait secundum vanitatem mentis suæ, in impudicitia aliisq; vitiis, ideò qvod *obscuratam haberent mentem*, *qvod essent abalienati à vita DEI propter ignorantiam*, *qvæ est in illis*, *propter obdurationem cordis illorum.* Ita nempe describit labem originalem, fœcundum omnium scelerum fontem. Aut itaqvè infantes Gentilium naturâ non fuerint obscuratâ per ignorantiam mente, sed in mysteriis illuminatâ, neq; fuerint mortui in peccatis, sed vixerint DEO, qvod inter absurdissima merito recensetur, aut damnationis fuerint rei. Certe qvi non habet vitam in DEO, is spiritualiter mortuus, consequenter damnationi destinatus est; unde & alibi Paulus dicit: *DEum daturum vindictam in flamma ignis iis*, *qui non norunt DEum*, II. Thes. I. 8. At Gentiles omnes tàm infantes qvàm adulti non norunt DEum.

§. LXXV. Probatur III. *A natura peccati Originalis*, cujus, ut peccati omnis, *stipendium mors est*, Rom. VI. 23. & ob qvod *mors in omnes homines*, adultos & infantes, *pertransiit*, *quia* in primo homine *omnes* originaliter *peccarunt*, Rom. V. 12. 18. I. Cor. XV. 22. Testatur autem Augustinus lib. 1. de Pecc. mer. c. IX. ipsos Pelagianos hoc de animæ morte intellexisse, qvæ nihil est aliud, qvam vita alienata à DEO, ceu antea audivimus. Et consentit planè Augustana Confessio, qvæ mortem peccato Originali denunciat in iis, qvi non renascuntur per baptismum & Spiritum Sanctum. Qvo ipso mortem animæ intelligit; nam mortem corporis baptismus non elidit. Non autem renascuntur Gentilium infantes sive per baptismum sive per Spiritum Sanctum.

§. LXXVI. Probatur IV. *A deficiente medio salutis*, *ex parte hominis unico*, *fide.* Sine hac neminem salvari indubium est, ex Joh. III. 5. 16. 18. Marc. XVI. 16. Rom. III. 28. Hebr. XI. 6. II. Thess. I. 8. Qvi vel unum hominem dixerit sine fide salvari, is contradixerit evidentissimæ literæ: *sine fide impossibile est placere DEO.* Jam infantes Gentilium, neqvè habent

 verbum,

verbum, ex qvo fides oritur, Rom. X. 17. neq; baptiſmum, qvi generat in nobis fidem, Gall. III. 26. 27. Neqvè parentum aliorumq́ preces, qvibus Chriſto offeruntur, qvem maledictis potius & convitiis proſcindunt. Lege verba Lutheri, §. XXX. emphatica, & Melanthonis §. XXXI. Nec ullum etiam aliud medium extraordinarium, qvia nullum revelatum eſt, & extra revelationem nihil ſupra rationem poſitũ credi debet. Videatur Tarnovius §. XXXIX. Itaq; concludit D. Hunnius §. XXXIV. *increduli ſunt Gentilium liberi; ergo pereunt.* Qvi igitur Tarnovio noſtro, ex defectu mediorum, qvibus communicatur fides, pro defectu fidei in infidelium infantibus argumentanti, regerit per diſtinctionem mediorum ordinariorum & extraordinarii, qvod eſt immediata operatio Divina, *per qvam fidem ſalvificam iis poſſit concedere*, is parum eqvidem efficit, cum non qværatur, qvid poſſit DEus, ſed qvid velit. Poſſet DEus gentilium infantes corpore animâqve ſine intercedente morte omnes viſibiliter cœlo inſerere, ſed ideò extra ordinem hoc actu fieri aſſerendum non eſt. Dices: DEum qvidem homines ad media conſeqvendæ gratiæ ſuæ alligaſſe, ſed non ſemetipſum. Poſſe enim ſine iis ſalvare. Atq; ita nos pro ſalute infantum Chriſtianorum ἀβαπτίστων argumentari; cur itaqve idem non valeat circa ſalutem gentilium? Reſpondetur; duplicis generis argumenta à Theologis pro ſalute infantum gentilium afferuntur; nonnulla probant, eos non obſtantibus ſeveriſſimis DEI edictis, Joh. III. 28. 36. II. Theſſ. I. 8. tamen poſſe ſalvari; qvalia ſunt in ordine argumentorum Qvenſtedtianorum primum & ſecundum: alia probant, actu eos ipſo ſalvari & fidei participes reddi, qvalia ſunt reliqva omnia, qvorum nullum in gentilium infantes qvadrat. Hæc poſterioris generis argumenta niſi eſſent, fragilis omninò & nullius pretii fides noſtra eſſet de ſalute infantum. Fides enim, qvæ non habet verbum certum, ſed tantum in potentiam qvandam, ſeu poſſe fieri, ſeſe reſolvit, inanis eſt fides, nec fidei nomine digna. De cætero verum eſt, DEum ſemetipſmm ad media non ita alligaſſe, qvin extra ea agere poſſit, ſed utrum ita extra ordinem agere velit, ex merâ revelatione diſcendum eſt. De voluntate enim DEI, in iis, qvæ rationis noſtræ captum ſuperant, non poteſt ulla vel conjectura vel ſcientia haberi, niſi ex verbo. Qvod verò DEus extra ordinem velit infantibus gentilium fidem largiri, non poteſt ullis ex verbo argumentis, vel veroſimilibus, doceri, niſi iisdem ſimul doceatur, velle etiam adultis inter gentiles moratioribus eandem fidem extra ordinem concedere; qvi eſt reprobatus ab omnibus ſanioribus Theologis in Zwinglio & Herberto error. Tamdiu verum hoc erit, donec idoneum pro ſolis infantibus gentilium argumentum in medium adducatur, qvod certi ſumus,

fieri

fieri nunqvam posse. Conferatur clarissimum testimonium D. Meisneri, §. LXVII. allegatum. Dices porrò: Orationem parentum esse medium conseqvendæ fidei admodum incertum, cum parentes sæpe sint impii & precum pro infante, qvamdiu geritur in utero, obliviscantur. Ergo si ob orationis defectum pereant gentilium infantes, ob eandem rationem perituros plurimos Christianorum infantes; qvod absurdum. Respondetur (1.) Nescio, an salvari tales infantes, etiam Christianorum, qvi sine precibus vel parentum vel aliorum decedunt, affirmaturus sit Lutherus, cum omnibus Collegis suis, qvi, referente Sekendorfio, supra citato, §. XXXII. dispensationem qvidem aliqvam circa infantes Christianorum ἀβαπτίστους admisit, sed non sine magno NOTA BENE, ut ita loqvamur, nempe: *ITA TAMEN, ut nomen Christi super illos invocetur & SERIÆ PRECES fiant*; daß ernstlich gebetet werde. Ex qvo suspicetur aliqvis, ubi hoc non fiat, persvasos fuisse Theologos illos, dispensationem locum non habere. (2.) Supponitur in objectione id, qvod falsum est, qvasi preces tantum parentum sint medium, qvo fides liberis ipsorum obtineatur, cum intelligantur preces generaliter qvorumlibet, parentum, propinqvorum, vicinorum, Ecclesiæ. Ita D. Qvenstedtius argumento tertio. Ecclesia verò in Litaniâ pro omnibus orat: Aller Menschen dich erbarmen. Nec excipi potest, orare etiam pro gentilibus, voce omnium contentis. Nam præterqvam qvod & alibi jam ad hoc respondimus, alia intentio orantis est, qvando pro totâ universitate orat, alia, qvando pro domesticis suis. Aliter qvoqve se habet DEI misericordia erga omnes, aliter ergo Ecclesiam suam, tanqvam domesticos suos. Si precibus Ecclesiæ id ipsum pro infantibus gentilium obtineretur, qvod obtinetur ejus precibus pro infantibus Christianorum, nulla prorsus reliqva foret inter utrosqve liberos differentia, qvam tamen Theologi, qvotqvot hanc qvæstionem pertractarunt, agnoscunt. Si qvis vir illustris & in auctoritate positus intercedat apud Senatum, ut huic vel illi civi suo, concedere veniam ætatis contra leges velit, atqve ad hanc vel illam dignitatem illum evehere, facile id obtineri poterit, non item qvando pro peregrino intercedit. Plura sunt argumenta, qvæ prorsus singularem esse DEI ergo Ecclesiæ suæ filios amorem coarguunt, non item erga gentiles, erga qvos iram potius spirat & odium & indignationem.

§. LXXVII. Probatur V. *A judicio DEI, in Gentiles lato*, I. Cor. V. 13. *DEus eos, qvi foris sunt, judicabit.* Inter eos, qvi foris sunt & Gentilium sunt liberi: qvod & concedunt plerique, qvi adversam nobis tuentur sententiam. Opponitur autem hoc judicium DEI judicio Ecclesiæ, circa disci-

plinâm Ecclesiasticâm, ceu suprâ ostendimus, occupato. Ut adeo velit dicere Paulus: Vos scortatores, aliosq; scandalosos, nisi pœnitentiam agant, ex cœtu vestro ejicite, neq; qvicqvam cum iis negotii habete, v. 11. In Gentiles verò, qvi nihil ad vos, alio severioriq; judicio DEus animadvertet: nempe *iræ & indignationis divinæ erga Judæos & Græcos*, Rom. II. 8. 9. Videatur supra Gesnerus & Tarnovius §. XXXV. & §. XXXIX.

§. LXXVIII. Probatur VI. *A differentia infantium Christianorum & Paganorum.* Qvid enim amplius supererit discriminis, si utriqve æqvè salventur? Constat verò I. Cor. VII. 14. infantes Christianorum vocari ἁγίους, *Sanctos*; Gentilium verò ἀκαθάρτους, *impuros*. Non disputamus prolixe de hoc loco, sed assumpta communissima interpretatione, dicimus: si infantes Christianorum sunt ideò sancti, qvia ad illos de jure qvodam Ecclesiæ beneficia pertinent, adeò ut statim post nativitatem ad illa per media ordinaria admitti possint; Gentilium verò infantes ideò sunt impuri, qvia more Gentilium Vet. Testamenti non habent accessum, ut illi ad sacra Judæorum, ita hi Christianorum, qvomodo salvari poterunt impuri? Qvomodo, qvi excluſi sunt à mediis salutis? Ad qvem ex divino decreto non pertinent immediate media salutis, ad eundem nec salus ipsa, ut ex terminis statim intelligitur. Aut cur extraordinario medio succurrat DEus infantibus Gentilium; cita morte peremptis, non autem velit cæteris Gentilium infantibus medio ordinario (qvippe à qvo tanqvam impuri excluſi sunt) succurrere? Anne aliqvid in cito peremptis invenit, qvod non invenit in cæteris? Si dixeris, hos prævidere aliqvando mansuros Gentiles, tùm respondetur, & in cita peremptis tale qvid prævidisset, si adolevissent. Et scientia hæc media ob eas, qvibus premitur, difficultates ab ipsis autoribus suis deserta est. Aut anne DEus magis misericors est erga unum in pari miseria jacentem, qvam erga alterum? Conferenda huc sunt, qvæ diximus §. LXX

§. LXXIX. Probatur VII. *Ab antiqvæ Ecclesiæ regula*, ab hodierna Ecclesia approbata: *Extra Ecclesiam non est salus.* Suæ enim Ecclesiæ, non alii cuicunq; cœtui, claves regni cœlorum, qvibus illi & aperiantur & claudantur, commisit Christus, Matth. XVI. 19. Conferantur Affelmanni nostri verba §. XXXVIII.

§. LXXX. Probatur VIII. *A condemnatione sententiæ contrariæ in Pelagianis.* Testatur enim Augustinus Epist. CVI. ad Paulin. Concilium Palestinum compulisse Pelagium, ut anathematizaret: infantes, etsi non baptizentur, habere vitam æternam. *Hac autem*, inqvit Augustinus, *negatâ, qvid nisi mors æterna remanebit?* Non dissimilia decrevere Concilia Carthaginense,

genense, Milevitanum & Florentinum, qvorum verba producit Bellarminus, VI. de Amiss. Grat. c. II. p. 577. seqq.

§. LXXXI. Probatur IX. *A consensu antiqvorum Patrum.* Augustini imprimis & qvi post eundem vixerunt. Qvorum sententia cum extra dubium posita sit, verba non adferemus. Notanda interea cautela supra à nobis memorata §. XXIIX.

§. LXXXII. Probatur X. *Ab autoritate librorum nostrorum Symbolicorum.* A qvibus si hac in re recedimus, lata parata via est, ad abscessus in plurimis aliis libere licenterq; faciendos. Videantur qvæ circa hoc negotium & argumentum diximus §. XXIX. Qvod si regeratur: si per Augustanæ Confessionis generalia verba: *peccatum originale damnat omnes, qvi non regenerantur per Baptismum & Spiritum Sanctum;* excludantur gentilium infantes, eandem ob causam excludi qvoq; infantes Christianorum, qvi sine baptismo decedunt; nam nec hos renasci per Baptismum & Spiritum Sanctum: tum respondemus, negando hoc posterius. Qvamqvam enim per Baptismum non regenerantur, regenerantur tamen per Spiritum Sanctum, ardentissimis precibus specialiter invocatum. Juxta illud Servatoris: *si vos, pravi existentes, poteritis bona dona dare liberis vestris: qvantò magis Pater, qvi in cœlo, dabit Spiritum Sanctum, petentibus ipsum?* Luc. XI. 13. Qvibus cum destituantur gentiles, regenerari non possunt. Deinde non seqvitur: à generali hac regulâ excipiuntur infantes Christianorum, ob rationes plurimas, in compendio à D. Qvenstedtio recensitas, Part. III. c. V. Q. X. p. 166. seq. ergo etiam excipiendi sunt infantes gentilium, in qvos vel nulla vel vix una alteraq; omnium earum rationem convenit, immò qvos ut excipiamus, planè nullam causam habemus. Non ideò, qvia à generali regulâ: omnis homo est peccator, Christus excipitur, cujus rei causam manifestam habemus; ergo & excipienda est Maria, cujus rei nullam omninò causam habemus. Dices porrò: Augustanam Confessionem loqvi de iis, qvi planè non regenerantur, non autem dicere, qvod extraordinariè regenerari neqveant gentilium infantes. At ego meritò regero: non qværitur, qvid DEus extra ordinem facere possit, sed qvid facere velit. Qvod autem velit infantes gentilium excipere ab ordinariâ isthac regulâ, nullibi revelatum est. Qvod tot Theologos, supra allegatos, agnovisse videmus. Augustana Confessio dicit, hominem justificari per fidem: licetne hic interpretari & dicere, hoc qvidem fieri ordinariè, non autem negare Augustanam Confessionem, qvod DEus nonnullos possit extra ordinem sine fide salvare? Non audet hoc qvisqvam Lutheranorum asserere.

§. XXXIII.

§. LXXXIII. Probatur XI. *A recentiorum Ecclesiæ nostræ doctorum consensu.* Quem supra secundum annorum seriem longo ordine produximus. Nec ulla ratione dubitari potest, fuisse post B. Lutherum hanc quasi consentientem Ecclesiarum nostrarum doctrinam. Hoc nomine eandem insignire Tarnovium & Hülsemannum in superioribus audivimus. Quantumvis postea ab eadem fuerit ab aliquibus recessum, non tamen facile ita, ut priorem sententiam plane reprobarent. Et sicubi nonnunquam aliam amplecti sententiam visi sunt, ita tamen eandem proposuerunt, ut subinde recurrerent ad veterem, eiq; palmam quasi deferrent, ceu subinde suis locis monuimus.

§. LXXXIV. Probatur XII. & ultimo *à periculo consequentiæ*, quâ, si contrariam sententiam defendamus, promptissimè utentur ex una parte Fanatici & Anabaptistæ, ex altera Sociniani & Naturalistæ. Quod Anabaptistas concernit, illi ideo infantes non baptizant, quia dicunt: *nullos infantes, qui eunq; tandem sint, non habentes discrimen boni & mali damnatos esse. Esse enim filios regni DEI omnes infantes ante baptismum*; apud D. Wigand. in Anabapt. p. 8. Quod quam affine sit ei sententiæ, quæ negat, nullum Gentilium infantum damnari, Theologi Wittebergici supra à nobis §. XXXII. adducti, agnoverunt, qui ideo ne quidem Christianorum infantibus, sine baptismo decedentibus, adscribere disertis expressisq; verbis salutem voluerunt, ne viderentur, rem non satis intelligentibus, de Anabaptistarum errore, qui & infantibus extra Ecclesiam adscribebant salutem, quos ideò furentes vocat Melanthon §. XXXI. lenius sentire quam par erat Nec minùs sententiâ, quæ negat infantes Gentilium damnari, abuti hodierni Naturalistæ poterunt. Nec enim sufficiens ratio adferri potest, cur DEus Gentium infantibus in agone mortis extraordinaria gratia fidem infundat, non autem infundat in extremo vitæ ex adultis iis, qui vitam sine omni criminum labe in simplicitate cordis duxerunt, nec tamen adhibita quantalibet diligentia ad verbi auditum pervenire potuerunt. Qua de re diximus §. LXII. & LXVIII.

§. LXXXV. His ergò tot tantisque fulcris cum sententia hæc postrema innitatur, calculum nos eidem & nostrum addere non dubitamus. Quo ipso tamen aliorum Theologorum, qui diversum à nobis sentiunt, (quamquam nemo eorum hanc ipsam sententiam nostram apertè rejiciat) opinioni nigrum Theta non præfigimus, sed pari, quâ illi, libertate & modestiâ id, quod veritati nobis consonum videtur, judicamus. Planè enim subscribimus verbis venerandi Senis & celeberrimi Ecclesiæ nostræ Theologi, D. Jo. Deutschmanni, Antwort und Rettung / Part. II. Art. II. Th. V. p. 44. Ein anders

ist

ist von denen Haubt-Fragen der Augsp. Confession handlen / ein anders von denen Nebenfragen; wie dann dieses von denen kleinen Juden und Türcken-Kindern billich vor eine Nebenfrage gehalten wird. Wir lassen in der Furcht des HErren einen jedweden Theologum gar gerne bey seiner Meinung / verhoffen aber / daß keiner von denenselben uns zu derselben nötigen / sondern auch uns bey wohlgedachter Freyheit lassen werde; und kan von dergleichen Fragen auß H. Göttlicher Schrifft und denen Kirchen-Büchern ohne alle Bitterkeit / grossen Streit und schädliche Trennung / in lauterem Glimpff und Christlicher Bescheidenheit gehandelt werden.

SECTIO IV.

Sistens,

Examinis & sententiæ nostræ usum, tàm Theoreticum qvàm Practicum.

§. LXXXVI. CUm itaq; ex benignissima assistentia divina felicem nostræ Dissertationis colophonem tandem aspicere contigit, placet adhæc, anteqvam eundem plane imponamus, aliqvid de ejus usu impræsentiarum commemorare. Constat etenim, Theologiam nostram & res in ea occurrentes non tam sibi suisqvè Musis canere, qvàm & alienis, hoc est, ultimato actuosam atqvè practicam audire atqvè licet qvædam in ea reperiantur jucunde contemplabilia, semper tamen ex intentione Spiritus S. ad praxin esse referenda. Qvare memores verborum nonnullorum supra memoratorum, qvod non-neminis judicio, *qvæstio hæc nihil ad praxin faciat*, atqvè adeo Theologia nostra eâ carere possit, non possumus non eandem tàm qvoad Theoriam qvam Praxin, brevibus licet, repræsentare, omnemqve à nobis dicam, ac si in supervacuis & cassa nuce inanioribus occuparemur, removere.

§. LXXXVII. Qvoad USUM THEORETICUM, subinde in tractatione nostra indicatum à nobis est, qvæ veritates Theologicæ rectâ Scripturæqvè conformi Qvæstionis nostræ decisione confirmentur, roborenturqvè: qvæ item hæreses, qvi errores per eandem rejiciantur, refellanturqvè. Confirmatur per eandem I. Doctrina *de Peccato Originali*, ejusqvè in oculis divinis fœditate, summaqvè abominatione. Qvod cum in Veteri Ecclesia Pelagiani, in recentiori hujus ætatis & Calviniani & Sociniani & Arminiani & Anabaptistæ atqvè Fanatici, conjunctâ qvasi operâ extenuent, & corruptionem humanæ naturæ aut inficientur penitus, aut pro langvore tan-

tùm naturæ habeant, qvi neqvè mortem mereatur, neqvè damnationem; hic verò error in universum fere Theologiæ sanioris systema sese diffundat, dum eo regnante neqvè necessitatem satisfactionis Christi, nec gratiæ divinæ magnitudinem, nec atrocitatem peccatorum nostrorum, nec mediorum contra ea ordinatorum œconomiam, rectè intelligere qveamus, facile est animo comprehendere, qvam necessaria sit ea doctrina, qvæ veritatem hac in Theologici corporis parte stabilit & tàm varium adversariorum genus, Ecclesiæ nostræ infestum, ab eadem propellit atqvè refutat. Cernitur adeò affirmatione qvæstionis nostræ oculis & mens Christiana certa redditur, Divinam veritatem & eam indubitatam esse, qvam nos profiteri jusserunt majores nostri, *post lapsum* nempe *Adæ omnes homines secundum naturam propagatos nasci cum peccato, hoc est, sine metu DEI, sine fiducia erga DEUM & cum concupiscentia; qvodqvè hic morbus seu vitium Originis vere sit peccatum, damnans & afferens NUNC QVOQVE æternam mortem his, qvi non renascuntur per baptismum & Spiritum Sanctum.* Atqvè adeo majore confidentia, juxta eundem secundum Augustanæ nostræ Confessionis articulum damnare possumus *Pelagianos & alios*, qvi à tempore exhibitæ Confessionis in immensum creverunt & paulo ante à nobis nominati fuerunt, *qvi vitium Originis negant esse peccatum, & ut extenuent gloriam meriti & beneficiorum Christi, disputant, hominem propriis viribus rationis coram DEO justificari posse.* Qvid autem utilius esse potest, qvàm his erroribus obviam ire & veritatem, tàm late usum suum diffundentem, tueri?

§. LXXXVIII. Confirmatur II. per eandem tractationem nostram *rigor divinæ justitiæ*, qvi non potest ullum, qvantulumcunqve id humanis oculis videtur, peccatum, sine exacta vel à peccante, vel à vade ipsius pœnâ, dimittere. Misit ideò DEUS filium suum & per peccatum condemnavit peccatum in carne. Hanc satisfactionem, qvisqvis fide non acceptat, eum eò justius condemnat, qvod condemnare antea justè poterat *in* peccata prolapsum. Qvare Augustana Confessio non dixit tantùm, peccatum Originis mortem & damnationem inferre, sed etiam eandem ET NUNC inferre, postqvam nempe pro eodem à filio DEI satisfactum est, dum satisfactio non fuit acceptata. Cumqvè hanc de justitia divina essentiali veritatem & Sociniani inficientur, & ex parte Calviniani, qvi error prona consequentia & ipsam Christi satisfactionem & universum salutis nostræ negotium, prout id in Scripturis revelatum est, subruat & labefactet, imò

imò Christianam religionem in religionem qvandam naturalem & Philosophicam convertat, usum profectò id eximium habeat oportet, qvod veritatem in hoc argumento Christianam statuminat & certiorem reddit.

§. LXXXIX. Deniq; III. per præsentem tractationem *Divinorum salutis mediorum Oeconomia & Dispensatio*, à DEO ordinata & præscripta, haud parum confirmatur. Ita enim divina sapientia disposuit, ut thesauri illi divinorum beneficiorum, benevola salvandi totum genus humanum voluntas, pretiosum Salvatoris nostri meritum & propensa in salutem nostram Spiritus S. gratia, nonnisi per verbum nobis communicarentur & Sacramenta; per fidem verò, tanqvam manum qvandam & instrumentum, acceptarentur. Hæc ubi locum non invenerint, nec fructum habere beneficia illa nobis oblata possint, sed qvi iisdem destituatur, in morte & damnatione æterna maneat, necesse sit. Ita enim denuò qvintus Augustanæ nostræ Confessionis articulus: *Ut hanc fidem consequamur, institutum est ministerium docendi Evangelii & porrigendi sacramenta. Nam per verbum & Sacramenta donatur Spiritus Sanctus, qvi fidem efficit, ubi & qvando visum est DEO, in iis, qvi audiunt Evangelium, scilicet, qvod DEus non propter nostra merita, sed propter Christum justificet hos, qvi credunt se propter Christum in gratiam recipi.* Hanc mediorum ex parte DEI & hominis necessitatem, cum, judice eodem Augustanæ Confessionis articulo, negent *Anabaptistæ & alii* (sunt hi Calvinistæ) *qvi sentiunt Spiritum S. contingere sine verbo externo hominibus, per ipsorum præparationes & opera:* qvibus postea accesserunt Pucciani, Zwingli hyperaspistæ, Herbertiani, Bodinistæ, Chauvinistæ & tota Naturalistarum, amplissimæ hodie religionis, cohors, qvi sine fide, sine verbo, sine Sacramentis, conferri à DEO gratiam non infantibus Gentilium solummodo, sed & adultis, qvi secundum legem naturæ vixerunt, magno molimine simplicioribus persvadere satagunt. Qvæ opinio cum naturalis hominis menti facillimè illabatur, in eoqvè semel concepta, firmas agat radices, & proh dolor! hi vix semi Christiani totum propemodum orbem, aulas imprimis, curiasqvè ubiqvè occupent, non poterit non de religione verè Christiana bene mereri, qvi hæc carcinomata piâ severitate insectatur, & veritatem iis oppositam ex immotis sacrarum literarum fundamentis corroborat. Qvibus omnibus ea addi volumus, qvæ in procemio hujus dissertationis paulo prolixius disputavimus.

§. XC. Qvoad USUM PRACTICUM deducimur tractatione nostra *in adorationem divinæ justitiæ, tremendiq; adversus peccatum judicii.* Sanctus DEus est, nec ulla in eo macula, qvare naturæ qvadam necessitate qvorumlibet peccatorum immunditiæ succenset. Ardet ira ejus adversus peccata & consumit usqvè ad profunditatem inferni. Non æstimemus DEum, sicut hominem, qvi peccantibus, peccatis ipse multis obnoxius, peccata condonare potest. Non potest DEus, nisi injustus esse velit. Si rigidum & crudele hoc nobis apparet, peccati aliqvam labem etiam in infantibus gravi supplicio puniri, reverentissimo stupore correpti os nostrum occludamus, dicamusq;: *O altitudo!* Rom. XI. 33. Justus es, Domine, & dum omnes homines sunt injusti, justa sunt judicia tua! Deducimur porrò tractatione nostra *in fugam & abominationem peccatorum nostrorum.* Si DEus ob alieni peccati malitiam, in infantes à Parentibus deriva-

derivatam, qvi ob ætatis immaturitatem discrimen ignorant inter dextram & sinistram, tàm atroci supplicio animadvertit, qvid nobis fiet, si adultiores facti mala cognoscimus simulq; facimus? Si naturæ defectui, qvem exuere non poteramus, addamus voluntatis malitiosæ petulantiam? Qvis non horreat peccare deliberato animi consilio, si tantum supplicium involuntarium attrahit peccatum? Cujus mentem non perterrefaciat Salvatoris nostri memorialis gnome: *Si in humido ligno hæc faciunt, in arido qvid fiet?* Luc. XXIII. 31. Tandem & præsentis argumenti consideratione deducimur *in sollicitudinem & curam, medii à DEO ad accendendam roborandamq; fidem constituti utendi.* Si enim Gentilium infantes ideò perire necesse est, qvia media ipsis in promptu non sunt, parentum maximè culpâ, qvibus fides in ipsis generari poterat, qvanto studio cavendum nobis est, ne per eandem negligentiam, vel prognatis ex nobis liberis exitium attrahatur, vel ipsamet nostra negligentia pœnâ olim æternâ puniatur. Imprimis verò eò annitendum nobis omnibus viribus est, ut verbi divini doctrinam, qvâ Sacramenta involvuntur, puram illibatamqvè conservemus, ne eâ corruptâ vim suam & ipsa Sacramenta amittant, id est, Sacramenta esse desinant. Qvare perpetuis à DEO Patre per Christum suspiriis precemur: *Conserva & sanctifica nos, Domine, in veritate, verbum Tuum veritas est, Joh. XVII. 17.*

§. XCI. Poterant alii longè plurimi usus recenseri, si diffusiori nos involvere operæ, qvæ jam præter spem excrevit, placeret. Enarrati verò ejus momenti ponderisqvè sunt, ut qvemlibet, citra affectum judicantem, argumentum à nobis pertractatum non parum facere ad praxin, pronunciaturum esse confidam. DEO igitur, qvi elegit nos & ad Ecclesiam vocavit suam, in qva salvari æternum qveamus, pro immenso hoc beneficio sit immortalis laus & gloria, in seculorum secula.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0073
DFG

mere nugacibus libellis ad faſtum, non a
compoſitis, verborum monſtris (ipſe
Meiſter Wörter) omnia involvens, diſ
cem ipſi prætulit *Bartholomæus Sclei*, q
ſeculo in Polonia minore vixiſſe inſcrip
univerſalis oſtendit. Horum fanaticas
ſtrinas, & prodigioſam mixturam, poſtm
novitate rei decepti, propagarunt. Qu
rari meretur fanatica fœmina *Antoniett*
Rüſſeliæ in Flandria nata, quæ nihil ſe
ſe, aut ſi quæ legerit, hæc cuncta per i
mediatas revelationes ab ipſo Deo accepiſ
Quæ ſi vera ſunt, non ſatis capio, quan
tias omnes, artes, Academias, alto ſupe
nens, omnium cujuſcunq; religionis D
ptis nugaces Pſeudo-Theoſophi Böhmii
rendos opinetur.

XXXVI.

Antiquiſſimam eſſe hypotheſin de t
eſſentialibus Hieronymus indicat tribue
cleonitis, de quibus Lambertus Danæus
Auguſtini de hæreſibus teſtatur, quod *h*
ci natura & eſſentia conſtare dixerint, *co*
quodam tertio. Eandem opinionem Ra
Gerhardus Tom. VIII Loco de morte §.
partem eſſentialem Enthuſiaſtarum plu
ratione demum accedere, pleriq; â prim
ſed peccato ſuffocatam per regenerati
tari ſomniant; Swenckfeldiani, Weigeli
ſtæ eſſentiam hominis intrinſece conſtit
ſubſtantiam quidem eſſe fatentur, ſed â

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746828381/phys_0075
DFG